

**T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**SİVAS İLİNDE ÖĞRENİM GÖREN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN
OKUL İKLİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ**

Çetin ÖZDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Soner DOĞAN**

**SİVAS
Mayıs 2016**

SİVAS İLİNDE ÖĞRENİM GÖREN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN
OKUL İKLİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ

Çetin ÖZDEMİR

Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Soner DOĞAN

Sivas

Mayıs 2016

KABUL VE ONAY

Çetin ÖZDEMİR'in hazırlamış olduğu "Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 14/04/2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Nail YILDIRIM

(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Soner DOĞAN

(Danışman/Üye)

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KANAK

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

...../...../2016

Prof. Dr. Zafer CİRHİNLİOĞLU
Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu'nda (Yönerge'de) belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

14/04/2016

Çetin ÖZDEMİR

ÖZET

ÖZDEMİR, Çetin. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi.

Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2016.

Bu çalışmanın amacı; Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerini değerlendirmektir. Bunun için Sivas'taki okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu çalışma, betimsel araştırma modelinde nitel bir araştırmadır. Nitel durum çalışması desenine göre yürütülen bu araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırmanın evrenini 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında; Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) verilerine göre, kayıtlı yabancı uyruklu öğrencisi bulunan Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerin (toplam 57 okul) yöneticileri, öğretmenleri ve öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde en çok yabancı uyruklu öğrenciye sahip olma durumu ölçüt olarak belirlenmiş ve her üç eğitim kademesinden 1'er okul olmak üzere 3 okul örnekleme alınmıştır. Bu kapsamda değişik kademelerdeki 3 okuldaki, 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır. Ses kaydına alınan görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas ilindeki okullarda, bu öğrencilerin genel olarak okul iklimi üzerinde herhangi bir etkilerinin olmadığı (%48) görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine “olumlu” etkisi (%25) ile “olumsuz” etkisinin (%27) oransal olarak birbirine çok yakın olduğu ve “düşük” düzeyde gerçekleştiği görülmüştür. Bu çerçevede “Genel Güvenlik ve Düzenlilik”, “Sınıf Yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İlişkileri”, “Sosyal Kültürel Sportif Etkinlikler” ve

“Davranışsal Değerler ve Okul Disiplini” boyutlarında yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimi üzerinde kayda değer bir etkilerinin olmadığı görüşünün ağırlık kazandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, yabancı uyruklu öğrencilerin okul ikliminin, “Öğrenciler Arası ilişkiler” boyutunu “olumlu” yönde, “Veli Okul İlişkileri” ve “Akademik Başarı” boyutunu ise “olumsuz” yönde etkiledikleri görüşünün ağırlık kazandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler okul idarelerinin yaklaşımını yüksek oranda “olumlu” değerlendirmektedir. Her tür ve kademedeki okul yöneticilerinin tamamının, okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin varlığını bir sorun olarak görmedikleri, onların okula renk kattıklarını, kültürel bir zenginlik olduklarını düşündükleri ve diğer öğrencilerden ayırmadan sorunlarının çözümü konusunda gayret sarf ettikleri belirlenmiştir. Ancak, Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda okul ve daha üst düzeydeki kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmaların yüksek oranda yetersiz görüldüğü ve “olumsuz” değerlendirildiği tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına dayanılarak yabancı uyruklu öğrencilerin: okullara dağılımlarının sadece birkaç okulla sınırlandırılmaması; sınıfta durumlarına uygun yerlerde oturmalarının sağlanması; dil sorunlarının sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözüme kavuşturulması; hafta sonu destekleme ve yetiştirme kurslarına alınmaları; okul devamsızlıklarının önlenmesi; akademik başarı ortalamalarının okul genelinden ayrı değerlendirilmesi; farklılıklarının, öğretmenler, Türk öğrenciler ve okul için bir kazanıma dönüştürülmesi; bu öğrencilerin durumu hakkında yöneticiler, öğretmenler ve öğrencilerin önceden bilgilendirilmeleri ve bu bilgilerin sürekli güncellenmesi; bu öğrencilere uyum eğitimi verilmesi ve psikolojik destek sağlanması; velilerine yönelik eğitimler ve ev ziyaretleri düzenlenerek okulla iletişimlerinin kuvvetlendirilmesi; uyruk odaklı gruplaşma ve şiddet eğilimlerine yönelik önlemler alınması; bu öğrencilerle ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ve koordinasyonunun sağlanması doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Göç, yabancı uyruklu öğrenci, okul iklimi, göç ve eğitim

ABSTRACT

ÖZDEMİR, Çetin. The Study of the Views Regarding the Impact on School Climate of Foreign Students in the Province of Sivas
Master Thesis, Sivas, 2016.

The objective of this study is to evaluate school administrators, teachers and students views regarding the impact on the school climate by foreign students studying in primary, secondary and high schools of the province of Sivas. We have consulted with school administrators, teachers and students in Sivas. This study is a qualitative analysis with a descriptive research model. This descriptive study employs interviewing as a method. Data was collected by using a semi-structured questionnaire prepared by researcher.

The universe of the study consists of administrators, teachers and students of 57 primary, secondary and high schools having foreign students in Sivas, based on the database of National Education Ministry Information Systems (“MEBBIS”). Critical case sampling method was selected and used among purposive sampling methods. In this context, the benchmark was chosen as the highest number of foreign students at primary, secondary and high school levels, and one school from each level, three schools in total, was included in the sampled data. As such, interviews were conducted with six administrators, 12 teachers, 12 Turkish students and 12 foreign students. Content and descriptive analysis methods were used in decoding the voice recordings of interviews.

Results pointed generally to the view (48%) that foreign students had no material impact on the school climate of those schools having foreign students. On the other hand, “positive” impact (25%) and “negative” impact (27%) of foreign students on school environment was shown to be very close and at “low” levels. In this context, foreign students were found to have no material impact on school climate in terms of “general security and organization”, “classroom management”, “teacher-student relations”, “socio-cultural sportive activities” and “behavioural values and school discipline”. Moreover, foreign students were found to have a positive impact on the

“student relationships” aspect of school environment, but a negative impact on the aspects of “parent-school relationships” and “academic success”.

Furthermore, foreign students studying in Sivas, express a high level of “satisfaction” with the approach of school administrations. It was found that all kinds of school administrators at every level did not consider the presence of foreign students as a problem, perceived them as adding cultural diversity to the schools, and as such, made due effort to address their problems with no discrimination. However, school and higher level efforts aimed at solving adaptation problems of foreign students in the province of Sivas were generally seen as inadequate and deemed “negative”.

Based on research findings, we have developed suggestions such as: distribution to schools should not be limited to a few select schools; classroom seats should be suited to their situations; their language problems should be addressed as a priority through a systematic and organized education program; at the weekends, they should be given complimentary training courses; their school-skipping should be prevented; their academic success should be evaluated separately than broad school averages; diversity should be turned into an advantage for teachers, Turkish national students and schools; school administrators, teachers and students should be informed about these foreign students ahead of time and this process should be continuously updated; these students should be trained to be more adaptive and should be provided with psychological support; their parents should be visited and provided with training to strengthen their communication with school; measures should be taken to prevent nationality-based grouping and tendency for violence; coordination and cooperation between institutions and agencies related to these students should be ensured.

Key Words : Immigration, foreign students, school climate, immigration and education

ÖN SÖZ

Tarihin her döneminde farklı nedenlere bağlı olarak göç hareketleri yaşanmıştır ve günümüzde de yaşanmaya devam etmektedir. Bu kapsamda Türkiye, gerek ekonomik potansiyeli gerekse doğu coğrafyasındaki komşu ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlıklar ve savaşlar nedeniyle en çok göç hareketinin yaşandığı ülkelerden birisi haline gelmiştir.

Toplumların çoğunda eğitime önem verilmekle birlikte, kalitenin artırılması, eğitim faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve yabancı uyruklu öğrenciler dâhil, eğitim çağındaki tüm bireylere ulaşma hedeflenmektedir. Göç hareketliliği sebebiyle yabancı uyruklu çocukların eğitimi konusu ülkemizde de büyük önem taşıyan bir sorun haline gelmiştir. Bu durum, Türk Eğitim Sisteminde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi konusunun daha fazla ön plana çıkmasına ve daha fazla tartışılmasına neden olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler, öğrenim gördükleri okullar ile sürekli bir etkileşim içerisindedir. Bu etkileşimin önemli bir boyutu da okul iklimidir. Bu bağlamda, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlanmak üzere devam ettikleri okulların iklimine nasıl ve hangi düzeyde etki ettiklerinin değerlendirilmesi, danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Soner DOĞAN ve tarafımdan araştırılmaya değer bir konu olarak görülmüş ve bu kapsamda yüksek lisans tezimin konusu olarak belirlenmiştir.

Özellikle tez çalışması sürecinde beni teşvik edip cesaretlendiren değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Soner DOĞAN'a, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde lisans ve Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans öğrenimimde üzerimde emekleri bulunan değerli hocalarıma, bilgisi, deneyimleri ve dostluğu ile her konuda yardımını esirgemeyen Doç. Dr. Tuncay DİLCİ'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca araştırmam için gerekli izinleri veren Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve görüşmeleri başarıyla gerçekleştirdiğimiz Kongre İlkokulu, Yahya Kemal Ortaokulu ve Şehit Ahmet Eyice Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin yönetici, öğretmen ve öğrencilerine; her türlü destek, sevgi ve sabırları için de aileme çok teşekkür ediyorum.

Çetin ÖZDEMİR

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
ETİK SÖZÜ	
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi	4
1.3. Araştırmanın Alt Problemleri	4
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Sayıtlar.....	9
1.7 . Sınırlılıklar	9
1.8. Tanımlar	10
BÖLÜM II	11
2. ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1. Göç ve Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramları;.....	11
2.1.1. Dünya’da ve Türkiye’de Göç Hareketleri ve Genel Etkileri;.....	12
2.1.2. Göç Hareketlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri	15
2.1.3. Yabancı Uyruklu Çocukların Eğitime Erişimi	18
2.1.4. Türkiye’de Yabancı Uyruklu Çocukların Eğitimine İlişkin Mevzuat	19
2.2. Kültür-İklim ve Okul İklimi Kavramları.....	20
2.2.1. Kültür ve İklim	20
2.2.2. Örgüt Kültürü ve İklimi.....	22
2.2.3. Okul İklimi	26
2.2.4. Kültürleşme ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkileşimi	33
BÖLÜM III.....	38
3.YÖNTEM	38
3.1. Araştırma Modeli.....	38
3.2. Araştırma Grubu	39
3.3. Veri Toplama Teknikleri	44
3.4. Verilerin Analizi.....	48
BÖLÜM IV	54
4. BULGULAR VE YORUM.....	54
4.1. Sivas İlinde İlkokul, Ortaokul ve Liselerde Öğrenim Görmekte Olan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	54
4.1.1. “Öğretmen Öğrenci İlişkileri” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	54

4.1.2. “Okulda Genel Güvenlik ve Düzenlilik” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	60
4.1.3. “Okul Yönetimi” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	65
4.1.4. “Öğrenciler Arası İlişkiler” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	71
4.1.5. “Veli Okul İlişkisi” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	77
4.1.6. “Sınıf Yönetimi” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	82
4.1.7. “Okulda Sosyal Kültürel ve Sportif Etkinlikler” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	87
4.1.8. “Akademik Başarı” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	92
4.1.9. “Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	97
4.1.10. “Öğrencilerin Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibak” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	102
BÖLÜM V	109
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	109
5.1. Araştırmanın Sonuçları.....	109
5.1.1. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Öğretmen Öğrenci İlişkileri” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	109
5.1.2. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Okulda Genel Güvenlik ve Düzenlilik Durumu” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	110
5.1.3. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Okul Yönetimi” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	112
5.1.4. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Öğrenciler Arası İlişkiler” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	113
5.1.5. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Veli Okul İlişkileri” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	115
5.1.6. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Sınıf Yönetimi” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	116
5.1.7. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Sosyal, Kültürel, Sportif Etkinlikler” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	118
5.1.8. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Akademik Başarı” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	119
5.1.9. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	121

5.1.10. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibaklarının Sağlanması” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar	122
5.1.11. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Genel Sonuç	123
5.2. Öneriler	126
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	126
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	129
KAYNAKÇA	130
EKLER	136

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrenciler (Ülkeler Bazında Sınıf Seviyesi ve Cinsiyete Göre Dağılım).....	39
Tablo 2. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Seviyesi ve Cinsiyete Göre Dağılımı	40
Tablo 3. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul Seviyesi ve Cinsiyete Göre Dağılımı	40
Tablo 4. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin İlçe ve Cinsiyete Göre Dağılımı	40
Tablo 5. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Genel Müdürlük ve Cinsiyete Göre Dağılımı	41
Tablo 6. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okullara ve Cinsiyete Göre Dağılımı	41
Tablo 7. Araştırmanın Örneklemi (Görüşme Yapılan Kişilerin Dağılımı)	43
Tablo 8. Görüşme Yapılan Kişilerin Kod İsimleri.....	43
Tablo 9. Görüşmelerin Ses Kayıt Süreleri ve Word Metin Sayfa Sayıları	47
Tablo 10. Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği – 1. Aşama	51
Tablo 11. Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği – 2. Aşama	52
Tablo 12. Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği – 3. Aşama	53
Tablo 13. “ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı.....	55
Tablo 14. TEMA 1; “ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ”	57
Tablo 15. “OKULDA GENEL GÜVENLİK VE DÜZENLİLİK” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı	61
Tablo 16. TEMA 2; “OKULUN GENEL GÜVENLİĞİ VE DÜZENLİLİĞİ”	63
Tablo 17. “OKUL YÖNETİMİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve İdarecilerin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Nasıl Davrandığına İlişkin Okul	

Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı	66
Tablo 18. TEMA 3; “OKUL YÖNETİMİ”	68
Tablo 19. “ÖĞRENCİLER ARASI İLİŞKİLER” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı.....	72
Tablo 20. TEMA 4; “ ÖĞRENCİLER ARASI İLİŞKİLER”	74
Tablo 21. “VELİ OKUL İLİŞKİSİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı.....	77
Tablo 22. TEMA 5; “VELİ OKUL İLİŞKİSİ”	79
Tablo 23. “SINIF YÖNETİMİ” Bakımından Okulda Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı.....	83
Tablo 24. TEMA 6; “SINIF YÖNETİMİ”	85
Tablo 25. “OKULDA SOSYAL, KÜLTÜREL VE SPOR TİF ETKİNLİKLER” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı	88
Tablo 26. TEMA 7; “OKULDA SOSYAL, KÜLTÜREL VE SPOR TİF ETKİNLİKLER”	90
Tablo 27. “OKULDA AKADEMİK BAŞARI” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı	93
Tablo 28. TEMA 8; “OKULDA AKADEMİK BAŞARI”	95
Tablo 29. “ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞSAL DEĞERLERİ VE OKUL DİSİPLİNİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı.....	98
Tablo 30. TEMA 9; “ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞSAL DEĞERLERİ VE OKUL DİSİPLİNİ”	100

Tablo 31. “UYUM SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ VE OKULA İNTİBAK” Bakımından Okuldaki Mevcut Duruma İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı.....	103
Tablo 32. TEMA 10; “YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN UYUM SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ VE OKULA İNTİBAKLARININ SAĞLANMASI”	105
Tablo 33. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Genel Sonuçlar	124

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
İİB	: İçişleri Bakanlığı
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
MEBBİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
BM	: Birleşmiş Milletler
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Tarihin her döneminde karşılaşılan savaşlar ve diğer olumsuz siyasal etkenlerin yanı sıra, teknolojiye, iletişimde ve ulaşım imkânlarında meydana gelen hızlı gelişmeler, içinde bulunduğumuz çağda da göç hareketlerini uluslararası düzeyde yaygın ve sürekli bir sorun haline getirmiştir. Teknolojik gelişmeler yüzyılımızın ikinci yarısında ilişkilerde büyük değişmelere yol açmıştır. Bu değişmelerin bir boyutu da “göç” olgusudur. Göç hareketi, uluslararası düzeyde yaygınlaşmış ve hızlanmıştır (Tezcan, 2000:1). Bu bağlamda göç konusu gün geçtikçe daha fazla küresel bir yaklaşım ile eşgüdümlü müdahale gerektiren bir mesele olarak kabul edilmektedir. Göç konusunu devletler artık sadece ikili düzeyde değil, bölgesel ve son dönemlerde olduğu gibi de küresel ortamlarda tartışmaktadırlar. Bu tür uluslararası eşgüdüm ve işbirliğinin başarılı olabilmesi için herkesin ortak bir şekilde anladığı bir dil oluşturulması gerekliliği yadsınamaz (Çiçekli, 2009:ix).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nce (GİGM) yayınlanan verilerinde; son elli yıllık dönemde 175 milyondan fazla insanın kitlesel olarak göç ettiği, 2013 Birleşmiş Milletler (BM) küresel göç verilerine göre dünya üzerinde 232 milyon kişinin – yani dünya nüfusunun % 3.2’sinin – uluslararası göçmenlerden oluştuğu belirtilmektedir (GİGM, 2014:7). Bu bağlamda Türkiye, coğrafi, stratejik, kültürel ve siyasi konumu nedeniyle tarihsel süreç içerisinde önemli göç akınlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye’nin artan ekonomik gücü, göç hareketleri için bir çekim unsuru oluştururken, yer aldığı coğrafi bölgede devam eden siyasi istikrarsızlıklar, Türkiye’ye yönelik göçü teşvik eden bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Son döneme kadar göç hareketleri açısından Türkiye daha çok “geçiş ülkesi” konumunda iken, artan ekonomik

gücü ve istikrarıyla yabancılar tarafından daha çok “hedef ülke” olarak görüldüğü ve bu bağlamda Türkiye’ye yönelik göçün artarak devam ettiği de bir gerçektir (MEB, 2014/21 Nolu Genelge).

Hâlihazırda, ülkemizde ikamet izin belgesi almış 404.900 yabancı bulunduğu, bununla birlikte, ülkemizde bireysel uluslararası koruma/iltica başvurusunda bulunmuş 93.142 yabancıda serbest ikamete tabi tutulduğu, son yıllarda, başta Suriye olmak üzere, komşu ülkelerde meydana gelen iç çatışmalardan dolayı çok sayıda yabancıda kitlesel göç halinde ülkemize geldiği bildirilmiştir. 31 Ekim 2014 tarihi itibarıyla; ülkemizde bulunan Suriyelilerin tahmini sayısının 1 milyon 617 bin 110 olduğu, bunların 1 milyon 17 bin 183’ünün biyometrik kayıtlarının yapıldığı, kayıtları yapılan Suriyelilerin yaklaşık 220.000’inin 10 ilde bulunan 22 barınma merkezinde barındırıldığı, ayrıca 2014 yılında 96.873 Suriyeli yabancıya ikamet izni düzenlendiği ifade edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2014/92 Basın Bülteni).

Gerek dünyada gerekse ülkemizdeki göç hareketlerine ilişkin olarak ifade edilen bu açıklamalar, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde göç kavramının sebep ve sonuçlarının dikkate alınmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu çerçevede; çeşitli uluslararası sözleşmelerin yanı sıra ülkemizdeki eğitim öğretimle ilgili temel yasal düzenlemelerde de çocukların her bakımdan korunması, eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ve her türlü yararlarının gözetilmesi vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi konusu her geçen gün önemi artan ve sürekli olarak gündem oluşturan bir konu haline gelmiştir.

Eğitimin insan hayatında önemli bir yeri vardır. İnsan eğitim ile birlikte bireysel ve sosyal yaşamında gelişim sağlar. Her toplumda eğitime önem verilmekle birlikte eğitimin kalitesini artırma, eğitim faaliyetlerini çeşitlendirme ve eğitimde yabancı uyruklular dahil olmak üzere tüm bireylere ulaşmak hedeflenmektedir. Toplumun geleceği eğitimli insanların eliyle şekillenir. Bireylerin eğitime olan ihtiyacı göz ardı edilemeyecek bir gerçektir ve uluslararası antlaşmalarla düzenlenen hukuka göre yabancı uyruklu vatandaşlar da eğitim hakkına sahip olup eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlandırılmaları gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) 2014 yılı Ekim ayı verilerine göre, zorunlu eğitim çağında bulunup, Sivas ilindeki okullarda kayıtlı olan yabancı uyruklu öğrenci sayısı; 212 (%49) erkek ve 217 (%51) kız olmak üzere toplam

429'dur. Bu öğrencilerin 226'sı (%53) ilkokullarda, 147'si (%34) ortaokullarda ve 56'sı (%13) ise liselerde kayıtlıdır. Sivas ilindeki okullarda kayıtlı bulunan söz konusu öğrencilerin 391'i (%91) Afganistan uyrukludur (MEBBİS, 2014).

Sivas ilinin yanı sıra ülkemizin çeşitli illerinde bulunan yabancı uyruklu vatandaşların çocuklarının eğitimi, üzerinde önemle durulması, stratejiler oluşturulması ve önlemler alınması gereken güncel bir konu haline gelmiştir. Bu kapsamda genelde göç, özelde ise göçün eğitim üzerindeki etki ve sonuçlarına ilişkin bilimsel araştırmalar büyük önem taşımaktadır. Literatürde genel olarak göç olgusu, göçün nedenleri, sonuçları gibi konularda birçok araştırmaya rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları sosyo-kültürel, ekonomik, güvenlik vb. sebeplere dayanan, özellikle Türkiye'nin doğusundan batısına ya da kırsal kesimlerinden kentlere doğru gerçekleştirilen iç göçlerin sebep ve sonuçları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ülkemizde göç sonucunda öğrenimlerine başka okullarda devam eden çocuklar ile ilgili olarak farklı değişkenler açısından göçün çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyen birçok çalışma mevcuttur (Tümertekin, 1968; Akşit, 1998; İçduygu, 1999; İçli, 1999; Aslan, 2001; Tüfekçi, 2002; Erkan ve Bağlı, 2005; Karakuş, 2006; Kocaman, 2008; Uygur, 2008; Uluocak, 2009; Yıldız 2010; Bülbül ve Köse, 2010; Han, 2010; Ercilasun, 2011).

Göç ile ilgili araştırmaların bir başka boyutunda ise, yurt dışından Türkiye'ye yönelen dış göç hareketlerinin neden ve sonuçları ele alınmıştır. Bu kapsamda, Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile dış göç olgusunun eğitim üzerindeki etkilerine ilişkin çalışmalara rastlamak mümkündür (Tezcan, 1994; Can, 1996; Esentürk, 1998; Şahin, 2001; Şen, 2008; Buz, 2008; Apaydın, 2008; Işık, 2009; Deniz ve Özgür, 2010; Gülnar Balcı, 2010; Kıroğlu ve diğerleri, 2010; Topcuoğlu, 2012, Topsakal, Merey ve Keçe, 2013; Seydi, 2014). Bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, yabancı uyruklu çocukların, sosyoloji, psikoloji, eğitim gibi alanlarda araştırma konusu yapıldığı görülmektedir. Ancak bu çalışmaların hiç biri, yabancı uyruklu öğrencileri okul iklimi boyutunda ele almamaktadır.

Okul iklimi, gerek uluslararası düzeyde gerekse ülkemizde birçok araştırmaya konu olmuş ve literatürde önemli bir yer edinmiştir. Bu bağlamda, özellikle son yıllarda Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye ve Avrupa ülkelerine yönelen zorunlu ve yoğun göç dalgaları sonucunda ortaya çıkan mülteci akınları, genelde eğitim sistemlerini özelde ise eğitim ortamlarını ve okul iklimini önemli oranda etkisi altına almıştır. Ülkemizin her köşesine hızla yayılan ve sayıları her geçen gün artan yabancı uyruklu ailelerin

çocuklarının eğitimi güncel ve devasa bir sorun olarak gündem oluşturmaktadır. Bu sorunların çözümüne ışık tutacak, ulusal ve uluslararası politikaların ve stratejilerin belirlenmesine kaynaklık edecek, bu konudaki mevzuatın geliştirilmesine katkı sağlayacak bilimsel çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkileri konusunda ise hiçbir bilimsel araştırma bulunmamaktadır. Oysa bu konu gerek yabancı uyruklu öğrencilerin gerekse onlarla aynı ortamları paylaşan Türk öğrencilerin eğitim öğretim etkinliklerini doğrudan, sosyal ortamlarını ise dolaylı olarak etkileyen bir durumdur. Üstelik sadece öğrenciler değil, okul yöneticileri, öğretmenler, veliler, okul çevresi vb. eğitimin tüm paydaşlarının yabancı uyruklu öğrencilerin varlığından olumlu ya da olumsuz etkilenmeleri olasılığı yüksektir. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim hakkının yanı sıra onların varlığının eğitim ortamlarına tesiri mevzuu şansa bırakılmayacak kadar önemlidir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okul paydaşlarıyla etkileşimlerinin sebep ve sonuçlarının bilimsel yollarla tespit edilerek bu konuda öneriler geliştirilmesi, literatüre önemli katkılar sağlayacak olmakla birlikte, gerek eğitimle ilgili yasal düzenlemeler yapan makamlara, gerekse alandaki uygulayıcılara ışık tutacaktır. Dolayısıyla bugüne kadar bilimsel yaklaşımla ele alınmamış, bir anlamda ihmal edilmiş olan “yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi” konusu, üzerinde araştırma yapılmaya değer önemli bir problem olarak değerlendirilmektedir.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Alt Problemleri

1.3.1. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Öğretmen Öğrenci İlişkileri” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.2. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Güvenlik ve Düzenlilik” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.3. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Okul Yönetimi” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.4. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Öğrenciler Arası İlişkiler” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.5. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Veli-Okul ilişkileri” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.6. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Sınıf Yönetimi” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.7. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Sosyal-Kültürel-Sportif Etkinlikler” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.8. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Akademik Başarı” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.9. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin “Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini” bakımından okul iklimine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.3.10. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde, “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İtibaklarının Sağlanması” konusunda yapılan çalışmalara ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır.

Yukarıda ifade edilen bu temel amacın yanı sıra araştırma kapsamında aşağıda belirtilen hususlar da araştırmanın amaçları olarak değerlendirilmektedir;

- Son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de artan göç olaylarının en büyük mağdurları olan çocukların eğitimi konusunun gündeme getirilmesi ve okul iklimi boyutunda bu konuya katkı sağlanması,
- Sivas ilinde bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde, bu öğrencilerin etkisi gözetilmeksizin okul iklimine ilişkin mevcut durumun nasıl değerlendirildiğinin de tespit edilmesi,
- Okul ikliminin, öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, veliler gibi tüm paydaşlarıyla birlikte, sınıf ve okul yönetimi, okuldaki düzenlilik, güvenlik, disiplin, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetler ve nihayetinde akademik başarı boyutlarının her biri için yabancı uyruklu öğrencilerin etkisinin olup olmadığının, etkisi varsa bu etkinin olumlu mu, olumsuz mu olduğunun belirlenmesi,
- Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin tespit edilen sonuçlar çerçevesinde; başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, merkez ve taşra teşkilatında her kademedeki yöneticilerle birlikte öğretmen ve diğer tüm paydaşları da kapsayacak şekilde uygulayıcılara yönelik öneriler geliştirilmesi,
- Yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin yeterli bilimsel araştırma bulunmadığı gerçeğinden hareketle bu alandaki literatüre katkı sağlamak ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirmek.

1.5. Araştırmanın Önemi

Ülkeler arasında, göç kapsamındaki yer değiştirme hareketleri gönüllü ya da zorunlu sebeplerle gerçekleşebilmektedir. Silahlı çatışmalar, doğal afetler, siyasal veya ekonomik sebeplerle milyonlarca insan doğup büyüdüğü toprakları terk etmektedir. Dolayısıyla, göç kavramının içine mülteciler, sığınmacılar, ekonomik göçmenler, düzensiz göçmenler ve çeşitli sebeplerle yerinden edilmiş insan grupları dâhil edilmektedir.

Tüm dünyada yaygınlaşan göç hareketleri, bu durumun sosyo-ekonomik sonuçlarından etkilenen insan oranını da artırmaktadır. Bu insanların önemli bir

bölümünü de çocuklar teşkil etmektedir. Gerek 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, gerekse çeşitli uluslararası sözleşmelerde, eğitim hakkı, ayrımcılık yasağı, özel ihtiyaç sahibi çocukların eğitim imkanlarına erişimi, çatışma etkilerinin azaltılması ve çocuklara fiziksel, hukuki ve psikolojik olarak korunma sağlanmasında tamamlayıcı çabaların desteklenmesi bakımından eğitim politikalarının belirlenmesinde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi vurgulanmaktadır. Bu bakımdan yabancı uyruklu çocukların eğitimi konusu, her geçen gün daha büyük bir önem taşımaktadır.

Yabancı uyruklu öğrenciler, devam ettikleri okullarla sürekli bir etkileşim içerisinde. Sürekli etkileşim halinde bulunan insanların, birbirlerini yönetmeleri, yönlendirmeleri, değiştirmeleri beklenir. Etkileşimin istenilen düzeyde olması, etkileşen tarafları pozitif amaçlara yönlendirebilmesi, belli plan ve programlar dâhilinde organize etmelerin eşgüdümü ile gerçekleştirilebilir (Uğurlu, 2014). Yabancı uyruklu öğrencilerin okul toplumu içinde karşılıklı etkileşimde buldukları alanlardan birisi de okul kültürü ve iklimidir.

Şerif, (1996) Kültür, doğanın insan yapımı olan kısmıdır. Balcı, (2001) Kültür, bir örgütte/okulda yaşama geçirilmiş bilinçli ya da bilinçsiz ya da yarı bilinçli şekilde uygulanan bir dizi sayıltı, inanç ve değerler bütünüdür. Kültür okulun davranışsal düzenlemelerine damgasını vurur (ogretmeninsesi.com). Katz ve Kahn'a (1977:123) göre, bir örgüt açısından örgütsel iklim ise, o örgütteki mevcut koşulların çalışanlar tarafından algılanış biçimini ve örgütsel yaşamın niteliğini ifade etmektedir. Örgütsel iklim, bir örgüt ile ilgili olarak psikolojik açıdan tanımlanan ve örgütteki insan ilişkilerinin niteliğini ifade eden bir kavramdır. Yani örgütün psikolojik ortamına örgütsel iklim denir (Özdemir, 2006). Örgütsel iklim, örgüt kültürü kavramı ile karşılaştırıldığında, bir örgütün daha çok gözle görülen tarafını yansıtan bir kavramdır. Örgütü dışardan herhangi bir kişi ziyaret ettiğinde oradaki çalışanlar arası ilişkileri gözlediğinde ve bazı insanlarla konuştuğunda o örgütün iklimi hakkında bir yargıya varabilir. Bu iklim, son derece resmi ilişkileri öne çıkarıyor ve resmi olmayan ilişkileri onaylamıyorsa kapalı bir iklim ya da negatif bir atmosferden söz edilebilir. Bunun aksi olarak bir örgütteki çalışanlar arasında samimi, yakın, dostça ve arkadaşça ilişkiler önemseniyorsa bu iklim daha olumlu bir iklim olarak nitelendirilebilir (Şişman, 1994:302).

Okul gibi, insan yoğun örgütlerde insan ilişkilerinin önemi daha da artmaktadır. Öğrenci ve öğretmenlerin davranışlarında etkili olan okul iklimi aynı zamanda öğrenci ve öğretmen davranışlarından da etkilenmektedir. Bu yönüyle okul toplumundaki etkileşimin ve dolayısıyla okul ikliminin oluşmasında o okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin de önemli bir etmen olduğu düşünülebilir.

Hoy ve Miskel'e (1987) göre örgüt iklimi, okulların doğasını analiz etmede kullanılan bir çerçeve olarak görülebilir. Dunn ve Harris (1998) İklim kavramı genellikle okulda ve sınıfta yaşam kalitesi olgusunu tanımlamak için kullanılır. Bir okulun ikliminden söz edilirken ortam, atmosfer, nitelik ya da hava gibi kavramların da kullanıldığı görülür. Bu nedenle okul iklimi kavramının nasıl tanımlanması ve ölçülmesi gerektiği konusunda farklı görüşler söz konusudur (Akt: Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip ve Erkan, 2010). Yani okul iklimine etki eden birçok unsur bulunmakla birlikte, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlanmak üzere devam ettikleri okulun iklimine nasıl ve hangi düzeyde etki ettiklerinin incelenmesi de araştırılmaya değer bir konudur.

Bu noktadan hareketle; Sivas ilindeki ilköğretim, ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin, okul iklimi üzerindeki etkilerinin, okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi çeşitli açılardan önem taşımaktadır.

Bunlardan ilki, literatürde bu alanda yeterli bilgi, belge ve çalışma olmamasıdır. Özellikle ülkemizde bu alanda hemen hemen hiç çalışma yapılmamıştır. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilecek bulgular, literatürdeki bilgi eksikliğinin giderilmesine katkı sağlayabileceği gibi, bu alanda araştırma yapacak diğer kişilere de kaynak teşkil edebilecektir. İkincisi, Milli Eğitim Bakanlığı'nca çıkarılan mevzuatta ve yapısal düzenlemelerde yabancı uyruklu öğrencilerin sadece kayıt-kabul şartlarının düzenlendiği ancak onların okul iklimi vb. sosyal ortamlarının ve etkileşimlerinin genellikle göz ardı edilmekte olduğu gerçeğidir. Zira Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan 16.08.2010 tarih ve 2010/48 nolu "Yabancı Uyruklu Öğrenciler" konulu genelgesi (EK-3) ile 23.09.2014 tarih ve 2014/21 nolu "Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" konulu genelgesinde (EK-4) yabancı uyruklu öğrencilerin sadece kayıt-kabul, nakil, başarı, devam-devamsızlık, disiplin vb. işlemlerinin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Oysa farklı ülkelerden, farklı uyruklardan, farklı nedenlerle ve genellikle travmalara sebep olabilecek zor şartlarda

göç ederek gelen yabancı uyruklu çocuklar, Türkiye'deki okullara yerleştirildikten sonra buralarda öngörülmeven veya dikkate alınmayan birçok boyutta uyum güçlükleri yaşayabilmekte, okulun iklimini etkilemekte ve bu iklimden etkilenmektedirler. İşte bu sebeple, yabancı uyruklu öğrencilerin, okul toplumunun bir parçası olarak, okul iklimini nasıl etkiledikleri, o iklimden nasıl etkilendikleri ve nasıl bir karşılıklı etkileşim içerisinde bulduklarına ilişkin durumun tespit edilmesi, bu kapsamda da gerek okul yöneticileri ve öğretmenlere, gerekse mevzuat düzenlemesi yapan Bakanlık yetkililerine öneriler getirilmesi önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, gerek Sivas ilinde gerekse ülkemiz genelinde bundan sonraki dönemlerde de hızla artacağı öngörülen göç ve dolayısıyla yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimine ilişkin araştırma ve yayın çalışmaları büyük önem arz etmektedir. Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin görüşlerin incelenmesini amaçlayan bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar ise bu tür konularda yapılacak düzenlemelere ve alınacak önlemlere katkı sağlayacaktır.

1.6. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme soruları, okul iklimini açıklar niteliktedir.

2. Araştırmada, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme sorularına uygun bir ortamda samimi cevaplar vermişlerdir.

1.7 . Sınırlılıklar

1. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) 2014 yılı Ekim ayı verilerine göre, Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerden her bir düzeyde bünyesinde kayıtlı yabancı uyruklu öğrencisi en fazla olan üç okuldan ikişer yönetici, dörder öğretmen, dörder Türk öğrenci ve dörder yabancı uyruklu öğrencinin görüşleri ile sınırlıdır.

2. Araştırma, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme sorularıyla elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Göç: Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret (TDK Güncel Türkçe Sözlük).

Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi (6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu)

Uyruk: Bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olma durumu, tebaa (TDK Güncel Türkçe Sözlük).

Yabancı Uyruklu Öğrenci: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmadan Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerdir.

Örgüt İklimi: Örgütün kişiliğini oluşturan, örgütü diğer örgütlerden ayıran, örgütü betimleyen, örgüte egemen olan, örgütün iç çevresinin oldukça kararlı, değişmez, sürekli niteliğine sahip ve örgütte bulunan bireylerin davranışlarını etkileyen, onlardan etkilenen, somut olarak gözle görülüp elle tutulamayan, ancak örgüt içindeki bireylerce hissedilip algılanabilen ve bütün bu özellikleri içine alan psikolojik bir terimdir (Karcıoğlu, 2001:270).

Okul İklimi: Bir okulu diğer okullardan ayıran ve üyelerinin davranışlarını etkileyen içsel özelliklerin tümü yansıtan bir kavramdır. Okul iklimi, okul çalışanları tarafından algılanan, onların davranışlarını etkileyen ve okuldaki davranışlara ilişkin kolektif bir algıya dayanan okul ortamının görece olarak tutarlı özelliğidir (Hoy ve Miskel, 1987, Akt: Özdemir ve diğ. 2010:214).

BÖLÜM II

2. ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırma konusuyla ilgili alanyazında yer alan göç, eğitim, yabancı uyruklu öğrenci, kültür-iklim, okul iklimi kavramlarına ait bilgiler yer almaktadır.

2.1. Göç ve Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramları;

Göç, göçmen vb. kavramlar tarihin hemen her döneminde insanların ve hatta birçok hayvanın da yaşamında yer eden, onları ve onların yaşadıkları toplumu/toplulukları etkileyen çok boyutlu kavramlardır. Bu temel kavramlara ilişkin Türk Dil Kurumu Sözlüğündeki tanımlar şu şekildedir:

Göç : Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret.

Göçmen: Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir.

Yabancı: Başka bir milletten olan, başka devlet uyruğunda olan (kimse), bigâne, ecnebi.

Uyruk : Bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olma durumu, tebaa.

Göç kavramı bilimsel literatürde de çeşitli şekillerde ele alınmıştır; Başol'a (1995:209) göre göç, nüfusun belirli bir bölümünün çeşitli nedenlerle bulunduğu yerden ayrılıp başka bir yere yerleşmek amacıyla gitmesidir. Ozankaya (1971) ise göçü, belirli bir sosyal yapı içindeki birey ve grupların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı bir yerden başka bir yere gitmeleri şeklinde tanımlamaktadır. Göç, genel olarak bireylerin ya da ailelerin yaşadıkları yerlerden başka yerlere çeşitli sebeplere dayalı olarak yer değiştirme olarak kendisini göstermektedir (Akt: Topsakal, ve diğ. 2013:548-549).

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yayımlanan Göç Terimleri Sözlüğü'nde ise göç kavramı, "Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmektir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir." şeklinde tanımlanmıştır (Çiçekli, 2009:22).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ise Göç'ü; "Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı ifade eder" şeklinde tanımlamaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2013).

Göç ve sığınma olayları tarihsel süreçte coğrafyamızda sık karşılaşılan bir olgudur. Şu anda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını teşkil eden nüfus içerisinde son yüz-yüze yıla göç ve sığınma neticesinde ülke topraklarına yerleşenlerin sayısı azımsanmayacak bir orandadır (Seydi, 2014:267). Tarih boyunca İstanbul ve Anadolu toprakları göçmenler, sığınmacılar ve benzerleri için daima güvenli bir yer olmuştur. Son üç yüzyıldır özellikle eski Osmanlı coğrafyasından gelen göçmenlere, ekonomik açıdan zor duruma olmalarına rağmen, önce Osmanlı Devleti, sonra da Türkiye Cumhuriyeti sahip çıkmıştır. Çocuklarının eğitimleri için taleplerde bulunan göçmenlere, yer ve kaynak sorunları gibi büyük sıkıntılara rağmen, olumlu cevaplar verilerek gayretli ve gerçekçi yaklaşımlar sergilenmiştir (Seydi, 2014:269). Bu tarihsel süreç içerisinde yabancı uyruklu öğrenci kavramı da eğitim sistemimizde yer almaya başlamıştır. Bu çerçevede yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi yönünde gerek uluslararası antlaşmalar, gerekse anayasal ve diğer yasal düzenlemeler gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

2.1.1. Dünya'da ve Türkiye'de Göç Hareketleri ve Genel Etkileri;

Göç, siyaset, ekonomi, eğitim, sosyal ve kültürel yaşamla yakından ilgilidir. Özellikle uluslararası göç, birden fazla devleti aynı anda etkilemektedir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nce (GİGM) yapılan açıklamalara göre, Dünya genelinde hemen hemen her ülke göçten etkilenmiştir. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısı, toplu nüfus hareketlerine şahitlik etmiştir. Nitekim son elli yıllık dönemde 175 milyondan fazla insanın kitlesel olarak göç ettiği bilinmektedir. 2013 Birleşmiş

Milletler (BM) küresel göç verilerine göre dünya üzerinde 232 milyon kişi – yani dünya nüfusunun %3.2’si – uluslararası göçmenlerden oluşmaktadır (GİGM, 2013:5).

Her geçen gün daha fazla ülkeyi doğrudan ya da dolaylı etkisi altına alan küreselleşme süreci bu bağlamda; insan hareketliliğini de eş zamanlı olarak yöneterek, göç alan ve veren ülkelerin sayısını ve hareketin hacmini artırmıştır. Sözü edilen bu gelişmelerin bir sonucu olarak, son yıllarda ulusaşırı göç kavramı, sosyal bilimciler arasında daha fazla dikkat toplamaya başlamıştır (Deniz ve Özgür, 2010:14). Uluslararası göç hem çok dinamik, karmaşık ve çok boyutlu bir olgudur hem de sürekli devinim halindedir. Farklı bağlamlarda farklı şekiller alır ve farklı şekillerde gelişir. İçinde geliştiği bağlamın koşullarından etkilenir ve bu koşullardaki değişimle etkileşerek dönüşümler geçirir (Öner, 2012). Kartarı’ya (2006) göre göç eden insanlar gittikleri yerlerde sadece kendilerinden farklı görünümde, farklı dilde konuşan, farklı inançlara sahip ve farklı yemekler yiyen insanlarla karşılaşmakla kalmamakta; aynı zamanda bu insanların davranışlarındaki farklılıkları, zamanı, mekanı nasıl kullandıklarını, dünyayı ve yaşamı nasıl algıladıklarını gözlemek fırsatını da bulmaktadırlar (Akt: Gülnar ve Balcı, 2010).

Gelişen taşımacılık teknolojisi ile yıllar içinde artan insan hareketliliği imkânı, dünyada kuzey-güney ve batı-doğu ekseninde giderek açılan refah uçurumu, hem göç hareketlerinde bir artışı hem de göçün bilimsel ve politik açıdan giderek daha çok tartışılan bir konu olmasını beraberinde getirmiştir. Göç, öncelikle erkekler ve emek göçü bağlamında tartışılırken, 1980’lerden itibaren kadınların göçü, 2000’lerde ise çocukların göçü tartışılmaya başlanmıştır (Topcuoğlu, 2012:11).

Ülkemiz coğrafi ve stratejik konumu sebebiyle tarih boyunca kitlesel sığınma hareketleri de dâhil olmak üzere geniş anlamda göç hareketlerinin nihai durağı olmuş ve milyonlarca göçmene ev sahipliği yapmıştır. Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Ortadoğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Özellikle son yıllarda artan ekonomik ve siyasi gücü ve istikrarlı yapısı, Türkiye’yi düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi haline getirmiştir. Bu durum, göçün Türkiye’nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısı ile kamu düzeni ve güvenliği üzerindeki etkilerini de gündeme getirmektedir (GİGM, 2013:5). Son döneme kadar göç hareketleri açısından Türkiye daha çok “geçiş ülkesi” konumunda iken, artan ekonomik gücü ve istikrarıyla yabancılar tarafından artık daha çok “hedef

ülke” olarak görüldüğü ve bu bağlamda Türkiye’ye yönelik göçün artarak devam ettiği de bir gerçektir (MEB, 2014/21 Nolu Genelge).

Topçuoğlu (2012:19-21), yakın tarihte Türkiye’ye gelen göç dalgalarına bakıldığında daha ziyade komşu ülkelerden gelen Türk ve Müslüman kökenlilerin göçüne rastlandığını ve bu göçlerin kimi zaman uluslararası anlaşmalarla düzenli, kimi zaman siyasi olaylara dayalı olarak seyrek ve düzensiz, kimi zaman da toplu sığınma talepleri şeklinde görüldüğünü belirtmiş ve bu göçleri kısaca şu başlıklar altında özetlemiştir:

- a) 1982’de *Afganistan*’dan Pakistan’a sığınan Türk soylu kişilerin Türkiye’ye göçü,
- b) 1989’da *Bulgaristan*’daki Türklerin zorunlu göçü,
- c) 1991’de bağımsızlığını ilan etmesinin ardından, 1994’de başlayan olaylar yüzünden göç etmek durumunda kalan ve bu kapsamda Gürcistan, Azerbaycan, Kazakistan gibi ülkelerle birlikte Türkiye’ye de gelen *Çeçenlerin* göçü,
- d) Sovyet Bloğunun yıkılmasının ardından devam eden *Gürcü, Azeri, Türkmen ve Ermeni* göçü,
- e) Gelen göçlerin yanı sıra 1979’da İran’dan gelen mülteciler ile 1990’larda Körfez savaşıyla birlikte başlayan transit göç dalgaları,
- f) Geçtiğimiz on yılda Ortadoğu’daki politik ortam giderek daha gergin ve karmaşık bir hal almış ve beraberinde yükselen şiddet Türkiye’ye olan göç hareketlerini yoğunlaştırmıştır. 2000’li yıllarda Afganistan’dan yeni bir göç hareketi başlamıştır; ayrıca Asya ve Afrikalı mülteci ve göçmenler Avrupa ülkelerine geçiş için Türkiye’ye gelmekte, böylece var olan göçlere, geçiş göçleri ya da transit hareketler eklenmiştir. Son iki yılda ise Suriye’den birçok kişi Türkiye’ye göç etmiş ve etmektedir.

Göçmenlerin gelişleri iki ayrı kategoride incelenebilir: Düzenli göçmenler (ikamet izni alanlar) ve düzensiz göçmenler (sığınma başvurusunda bulunanlar, yasadışı yollardan gelenler ve vize ihlali yapanlar). Türkiye’ye gelen düzenli göç baktığımızda, TÜİK verilerine göre, 12 ay ve üzerinde ilk defa oturma izni alan yabancı uyruklu nüfus 2007’de 19.300 iken, bu sayı 2010 yılında 29.905’e çıkmıştır. Uzun süreli ikamet izni alan yabancıların çoğu, Azerbaycan, Afganistan, Rusya Federasyonu, İran, Kazakistan,

Türkmenistan, Irak, Almanya ve ABD'den gelmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2000 yılında 168.047 olarak verilen toplam ikamet izni sayısı, 2007 yılında 225.208'e ulaşmış, 2011 yılında ise 271.206 olmuştur. 2011 yılında en çok ikamet izni alan gruplar, Bulgaristan, Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Afganistan, Irak ve Kazakistan'dan gelenlerdir. Geçici sığınma talebinde bulunanların istatistiklerine bakıldığında ise 2000 yılından bu yana en sık başvuruların İran, Irak, Afganistan ve Somali'den geldiğini göstermektedir (Topçuoğlu, 2012:41).

İçişleri Bakanı Efkân ALA'nın 17 Kasım 2014 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda yapmış olduğu konuşmasında; Halihazırda, ülkemizde ikamet izin belgesi almış 404.900 yabancı bulunduğu, bununla birlikte, ülkemizde bireysel uluslararası koruma/iltica başvurusunda bulunmuş 93.142 yabancının da serbest ikamete tabi tutulduğu, son yıllarda, başta Suriye olmak üzere, komşu ülkelerde meydana gelen iç çatışmalardan dolayı çok sayıda yabancının ülkemize kitlesel göç halinde geldiği bildirilmiştir. Söz konusu konuşmada 31 Ekim 2014 tarihi itibarıyla; ülkemizde bulunan Suriyelilerin tahmini sayısının 1 milyon 617 bin 110 olduğu, bunların 1 milyon 17 bin 183'ünün biyometrik kayıtlarının yapıldığı, kayıtları yapılan Suriyelilerin yaklaşık 220.000'inin 10 ilde bulunan 22 barınma merkezinde barındırıldığı, ayrıca 2014 yılında 96.873 Suriyeli yabancıya ikamet izni düzenlendiği ifade edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2014/92 Basın Bülteni).

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaşın ardından çatışmalardan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısının her geçen gün arttığı çeşitli kaynaklar tarafından sürekli dile getirilmektedir. Örneğin, Bugün Gazetesinin 01.03.2015 tarihli haberinde, Başbakanlık Afet ve Acil Durum (AFAD) Başkanlığı'nın verilerine göre, 229 bini çadır kent ve barınma merkezlerinde olmak üzere Türkiye'de 1 milyon 858 bin Suriyeli'nin yaşadığının resmen kayıt altına alındığı belirtilmiştir (<http://www.bugun.com.tr/gundem/suriyeli-sayisi-2-milyona-yaklasti-haberi/1516467>).

2.1.2. Göç Hareketlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Topçuoğlu (2012:58) tarafından hazırlanan ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından 2012 yılında yayınlanan "Türkiye'de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Önerileri Hızlı Değerlendirme Araştırması Raporu"na göre, göç sürecinin çeşitli aşamalarında çocuklar farklı risklerle karşı karşıya kalmaktadır.

Göç öncesi süreç

- Şiddet, silahlı çatışma, yoğun toplumsal baskı
- Yoğun ekonomik sıkıntılar
- Yaşam hakkının tehlikeye girmesi
- Temel ihtiyaçlara erişim
- Kötü beslenme

Yolculuk sırasında karşılaşılan riskler

- İnsan ticaretine maruz kalma
- Çocuk işçiliği ve en kötü koşullarda çocuk işçiliğine maruz kalma
- Kötü beslenme
- Hijyenik olmayan halk sağlığına aykırı koşullarda barınma
- Eğitimin sekteye uğraması
- İhtiyaç anında tıbbi yardım alamama
- Ebeveyn kaybı, yalnız kalma
- Cinsel taciz, istismar, şiddet

Geçiş bölgelerinde ve varış noktasında karşılaşılan riskler

- Kötü beslenme
- Hijyenik olmayan halk sağlığına aykırı koşullarda barınma
- Eğitimin sekteye uğraması
- İhtiyaç anında tıbbi yardım alamama
- Geçiş bölgesinde psikolojik sorunlar
- Dil bilmeme
- Sosyal ve kültürel uyumsuzluk
- Sorunları çözmek için gerekli mercilere ulaşamama (bilgi eksikliği ve dil sorunundan dolayı)
- Yasal statüdeki belirsizlikler ve sosyal yardımlardan faydalanamama

- Dil ve yasal statü sorunları gibi nedenlerle kendi görüş ve düşüncelerini açıklayamama

- Çocuk işçiliği
- Yoksulluk ve kötü beslenme
- Post-travmatik stres bozuklukları
- İnsan ticaretine maruz kalma

Türkiye’de göçmen çocuklara ilişkin hukuki durum, birincil yasal çerçevede, çocuğun korunması açısından 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile düzenlenmekte; göç politikasıyla ilişkisi bakımından da İçişleri Bakanlığı’nın 1994 tarihli “*Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*” ile düzenlenmektedir (Topçuoğlu, 2012:37).

Topçuoğlu (2012) tarafından hazırlanan araştırma raporunda, göçmen çocukların Türkiye’de geçirdikleri zaman zarfındaki ihtiyaçları;

- Psiko-sosyal destek,
- Hukuki destek,
- Güvenli bir yerde barınma,
- Asgari beslenme,
- Dil öğrenimi desteği,
- Eğitime erişim,
- Sağlık hizmetlerine erişim,
- Çalışmanın düzenlenmesi başlıkları altında toplanmıştır.

Bu çerçevede göçmen çocukların eğitime erişimi önemli bir sorun olarak dile getirilmiştir, Bu durumun temel nedeninin ise 2010 MEB Yabancı Uyraklı Öğrenciler Genelgesi gereği, okula kayıt yaptırılmasında ikamet tezkeresi isteniyor olması gösterilmiştir. İkamet tezkeresini tüm göçmen ailelerin alamamasıyla birlikte ikameti olan çocukların bile okula kayıtlarında sorunlar yaşandığı belirtilmiştir.

Türkiye’de yaşayan yabancılara yönelik çalışmalar, son yıllarda araştırmacıların daha fazla ilgisini çekmeye başlamıştır. İlgili literatürün çoğu İstanbul’da yaşayan göçmenleri ele almakta, az sayıda çalışma ise İstanbul dışındakileri incelemektedir (Deniz ve Özgür, 2010:16). Türkiye’de ulus aşırı göç konusunda yapılan çalışmalar gözden geçirildiğinde, göçün daha çok ekonomik, sosyolojik ve kültürel boyutunun ele alındığı, göçün eğitim üzerindeki etki ve sonuçlarına ilişkin araştırma ve yayınların yok denecek kadar sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu kapsamda göç olgusunun okul kültürü ve iklimi üzerindeki etkisine ilişkin herhangi bir araştırmaya da rastlanmamıştır.

2.1.3. Yabancı Uyruklu Çocukların Eğitime Erişimi

Topcuoğlu (2012) tarafından hazırlanan araştırma raporuna göre; son yıllarda yoğunluğu artarak devam eden mülteciler içinde aileleriyle birlikte birçok çocuk göç etmektedir. Sığınmacı ve sığınma talebindeki ailelerin çocukları da yine politik baskı, etnik ve dini çatışma ve savaş, ekonomik faktörler, çevresel faktörler ve eğitim nedeniyle aileleriyle göç etmektedirler. Aynı raporda, aileleriyle birlikte gelen çocukların ne göç edilmesinde ne de göç edilen yerin tayininde bir irade göstermedikleri, karar mekanizmasında yer almadıkları ifade edilmektedir.

Uluslararası hukuk, insan hakları çerçevesinde çocuklar dahil bütün insanların insan onuru çerçevesinde yaşama ve zulüm karşısında başka ülkelere sığınma hakkını korumakta, cinsiyet ayrımcılığıyla birlikte her türlü ayrımcılığı yasaklamakta; çocukların kötü ve tehlikeli işlerde çalıştırılmasını, erken evlenme ve fuhuş dahil cinsel istismarı yasaklamaktadır. Bu genel çerçeve içerisinde çocuklara özel hakları belirleyen temel belge ise “Çocuk Hakları Sözleşmesi”dir. 14 Eylül 1990 tarihinde imzalamış olup 28. Maddesi “Taraf devletler, **tüm çocuklara eğitimde fırsat eşitliği** sağlarlar” şeklindedir (Topcuoğlu, 2012:27).

Eğitim hakkı, Birleşmiş Milletler Örgütü, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı gibi örgütlerce kabul edilen belgelerde tanımlanmış, bildirge, sözleşme, tavsiye, karar, ilke, vb. nitelikte çok sayıda uluslararası ve bölgesel insan hakları belgesinde güvenceye alınmıştır

Yabancı uyruklu öğrencilerin gerek dünya gerek Türkiye ölçeğindeki hareketliliği doğal olarak dil ve eğitime ilişkin sorunların yanı sıra pek çok sosyo-

kültürel ve ekonomik sorunu da beraberinde getirmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar bu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur (Biggs, 1999; Furnham, 1997; Lewins, 1990; Tomich ve ark., Akt; Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010:27).

Kıroğlu, Kesten ve Elma'nın (2010:35) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre; Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kısmen de olsa dışlanma duygusu yaşamaları, Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler arasında kaynaşmanın etkin bir şekilde gerçekleşmediğini göstermektedir. Bu tür sorunların aşılmasında danışmanlara daha çok görev düşmektedir. Sınıf danışmanları akademik anlamdaki rehberlik ve yönlendirmenin yanı sıra özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin geldiği ilk sene uyum, kaynaşma ve iletişim kurma gibi konularda öğrencilere gerekli desteği vermelidir.

2.1.4. Türkiye'de Yabancı Uyruklu Çocukların Eğitimine İlişkin Mevzuat

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre ilk ve orta öğretimdeki yabancı uyruklu çocukların çoğunluğunu Afganistan, Irak, Azerbaycan, İran, Bulgaristan ve Suriyeli çocuklar oluşturmaktadır. Ancak Türkiye'de bulunan okul çağındaki göçmen çocuk sayısına dair bir istatistik elde edilemediği için, eğitime katılımın etkinliğini gösteren bir resmi rakam bulunmamaktadır.

Türkiye'de yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetlerine erişimi Milli Eğitim Bakanlığına ilişkin genel mevzuatın yanısıra ana hatlarıyla, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığı'nca 2002 yılında çıkarılan Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik, 2004 yılında çıkarılan MEB Denklik Yönetmeliği ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 23.09.2014 tarih ve 2014/21 nolu "Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" konulu genelgesiyle düzenlenmektedir.

Türkiye'de bulunan, zorunlu eğitim çağındaki öğrenciler öncelikli olmak üzere, tüm yabancılar yönelik eğitim öğretim hizmetlerinin koordine içerisinde yürütülmesi, eğitime erişim ve kaliteli eğitim hizmetlerinin sunulmasının sağlanması bakımından MEB 2014/21 nolu Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri konulu genelge ile bir takım düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumunda yürütülen eğitim faaliyetlerinden

yabancıların yararlanmaları ve yararlandırılmaları hususlarında yaşanan sorunlar ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla Müsteşar Yardımcısı başkanlığında bir Bakanlık Komisyonu kurulmuştur. Ayrıca, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde de, yabancılara yönelik eğitim-öğretim hizmetleri ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere bir il komisyonu kurulması öngörülmüştür.

İl komisyonları, yabancı uyruklu öğrencilerin;

- Denklik Yönetmeliği ve Denklik İşlemleri Kılavuzuna göre denkliklerinin belirlenmesi,
- Öğrenci Yerleştirme ve Nakil Komisyonları aracılığıyla, öğrenim görecekları eğitim kurumlarına yönlendirilmeleri,
- Kitlesele akın ile gelen yabancılar için oluşturulan barınma merkezlerinde ve ihtiyaç duyulması halinde barınma merkezleri dışında da “Geçici Eğitim Merkezi” kurulması yönünde gerekli tedbirlerin alınması ve buralara personel görevlendirilmesi yapılması,
- “Geçici Eğitim Merkezleri”nde, ihtiyaç duyulan her türlü eğitim-öğretim çalışmalarının planlanması ve gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla paydaşlar ile işbirliği içinde çalışmalar yürütülmesi ve ihtiyaç duyulacak kamu-özel binalarının tahsisine ilişkin işlemlerin gerçekleştirilmesi,
- Ders araç-gereçleri ile burs ve yatılılık imkanlarının sağlanması vb. işleri koordine etmek, yürütmek, izlemek, raporlaştırmak ve ilgili yerlere bildirmek üzere görevlendirilmiştir.

MEB 2014/21 nolu “Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” konulu genelgesi ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin kayıt-kabul, veri girişi ve belge düzenleme, yaygın eğitim kursları, uyum sorunları ve intibak konusunda rehberlik hizmetleri, merkezi sistem ortak sınavları, açık öğretim hizmetleri, özel eğitim hizmetleri vb. birçok hususa ilişkin açıklamaları da kapsamaktadır.

2.2. Kültür-İklim ve Okul İklimi Kavramları

2.2.1. Kültür ve İklim

Kültür, yaygın olarak kullanılan ve birçok değişik tanımları yapılabilen bir kavramdır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde de altı değişik tanımla yapılmış olmakla

birlikte bunlardan ikisi Şu Şekildedir: ‘‘Tarihsel, toplumsal geleiŐme sũreci iÇinde yaratılan bũtũn maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin  l usũnũ gösteren araçların bũtũnũ, hars, ekin’’. İkinci bir tanımı ise ‘‘Bir topluma veya halk topluluğuna  zgũ dũŐũnce ve sanat eserlerinin bũtũnũ’’ Şeklinde ifade edilmektedir (TDK S zlũk).

Kũltür, özellikle sosyal bilimler ağırlıklı olmak üzere birçok bilim dallarında ve gũnlũk dilde farklı Şekillerde kullanılmakta ve bu çok y nlũ kavrama her bilim adamı, araştırmacı, yazar ve hatta bireyler farklı manalar yũklemekte, değişik tarzlarda tanımlayabilmektedirler. Bunlardan bazıları aşağıda aktarılmıştır;

Kũltür, kullanımı çok kolay, tanımlanması ise zor bir kavramdır. Kavram üzerinde yũzlerce tanım yapılmıştır. Son yıllarda bu kavram  rgũtler aÇısından da sıkça gũndeme gelen ve TKY içerisinde de sıklıkla vurgu yapılan bir kavramdır. Kũltür, kısaca yaşam biçimidir (Şişman ve Turan, 2002:52). Kũltür, belirli bir toplumun yaŐamlarından doyum sağlayabilmeleri için, baŐardıđı tũm bilgi, inanç, sanat, ahlak, yetenek ve alıŐkanlıklarla toplumsal kuramları kapsar (Kađıt baŐı, 2012). Can (1997), kũltür hem demografik özellikleri hem de topluma egemen olan değer sistemleri içerir. Demografik nitelikler, nũfusun yaş ortalaması, gelir dağılımı, iŐgũcũ durumu, kırsal ve kentsel yerleşim biçimi ve g   olayları gibi ögelerden oluşur. Değer sistemleri ise toplum bireyelerine egemen olan değerleri ve inançları kapsar (Akt:Dönmez ve Korkmaz, 2011: 170).

Genellikle sosyal bilimlerde kũltür kavramıyla birlikte ele alınan diğer bir kavram ise iklimdir. İklım, coğrafı bir terim olarak Tũrk Dil Kurumu S zlũđũnde; ‘‘Yeryũzũnũn herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu, abuhava’’ Şeklinde tanımlanmaktadır (TDK Başkanlığı). İklım genel olarak iki farklı sınıflandırma içerisinde ele alınır. Birincisi açık iklimdir. Bu iklimin özellikleri astlara, gũven, iletişimde açıklık, anlayıŐlı ve destekleyici önderlik, çalışanların özerkliği, yũksek verim amaçlarına sahip olma olarak sıralanabilir. Bu iklimin tam tersi ise kapalı ya da tehdit edici iklimdir. Otoriter önderlerin katılık isteyen davranışları sonucu emir komuta zincirlerine aşırı uyma eğilimi, yakından denetim ile soluklarını astların enselerinde hissettirmeleri ve sıkı sorumluluk politikası isteyen yöndeki çabaları verimde yũksek amaçlar seçilmesine karşın bunların elde edilmesi için engel bir iklim doğurur. Ancak yapılan araştırmalar,

görünüşte istenir olmakla birlikte katılmalı iklimin her zaman geçerli olmadığını göstermiştir (Can, 1997, Akt: Doğan, 2011:49).

İklim, kelime anlamı olarak hava, atmosfer anlamını taşımaktadır. Etimolojik yönden iklim (climate) sözcüğü Yunanca'dan gelmektedir ve eğilim (temayül) anlamını taşır (Akbaba ve Erdoğan, 2014:212). Pritchard, (2005:154) İklim, örgütte zaman içinde şekillenen, her zaman görülemeyen değerler ve kurallar bütünüdür. Bu yüzden daha çok örgüte dışarıdan gelen kişilerce özellikle araştırmacılar tarafından daha iyi algılanır. Ertekin (1978:6), İklim tanımına temel olacak kültür kavramının daha geniş anlamı olduğu göz önüne alınarak iklim, örgüte kimliğini kazandıran, üyelerin davranışlarını etkileyen ve üyeler tarafından algılanan, örgütün tümüne yaygın, egemen uygulama ve koşullar dizisi olarak tanımlanabilir (Akt: Doğan, 2011:48).

Kültür ile iklim arasında yakın ilişki olmasına karşın, örgütsel kültür, örgütteki insanların ortak değer, inanç ve davranış biçimlerini yansıtırken, iklim insanların örgütsel yapının özelliklerine ilişkin bireysel algılarını ve doyum düzeylerini yansıtmaktadır. Buna göre iki kavramın anlamları ve kapsamaları ile ölçümleri arasında farklılık olmakla birlikte yakın bir ilişkisi de vardır. Örgütsel kültür, bir örgütte örgütsel iklimin oluşmasında önemli rol oynar (Taymaz, 2011:74)

2.2.2. Örgüt Kültürü ve İklimi

Kültür ve iklim kavramlarının sosyal bilimlerde ele alındığı alanlardan birisi de örgüt yönetimidir. Bu bakımdan bu kavramların bir örgüt yapısı içerisinde ne manaya geldiğini, neleri nasıl etkilediğini anlayabilmek bakımından “örgüt”, “örgüt kültürü” ve “örgüt iklimi” kavramlarını açıklamakta fayda vardır.

Toplumsal gereksinmelerin bir kesimini karşılamak üzere önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek işleri yapmak için güçlerini gönüllü ve düzenli olarak eş güdümlenen insanlardan oluşan toplumsal açık sistemlere örgüt denir (Başaran, 2000:73). Örgüt kültürü literatürüne bakıldığında zaman araştırmacı sayısı kadar örgüt kültürü tanımının yapıldığı görülmektedir (Williams ve diğ, 1993:14, Akt: Doğan, 2011:44). Örgütün kültürü, örgütsel davranışın oluştuğu ortamdır. İş gören uyumunu, uyumsuzluğunu bu ortam içinde gösterir. Örgütün kültürü, değerleri ve düzgüleriyle, iş görenlerce yaşandığı için onların davranışlarını etkiler. Bir örgütün özelliği, kültürünün değer ve düzgüleriyle anlatılabilir. Örgütün kültür değerleri ve düzgüleri iş görenin

uyumunun hem aracıları hem de ölçekleridir (Dönmez ve Korkmaz, 2011:170). Literatürde yer alan diğer birçok tanımlamalar incelendiğinde örgütsel kültürün, örgüt üyelerinin veya iş görenlerin inanç, düşünce ve davranışlarını etkilediğine, şekillendirdiğine vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu yönüyle örgütsel kültürün, iş görenlerdeki örgütsel değer ve inançların özündeki gelenek, adet, töre gibi yerleşik kurallardan oluştuğu söylenebilir. Yine literatür incelendiğinde örgüt kültürü kavramının genellikle örgüt iklimi kavramıyla birlikte ele alındığı ve birlikte değerlendirildiği görülmektedir. Bununla birlikte bu iki kavramın bazen aynı anlamda kullanıldığını, bazen birinin diğerinin bir parçası olarak tanımlandığını, bazen de anlamlarının karıştırıldığını görmek mümkündür.

Örgüt iklimi ile yakın bir ilişkisi olan örgüt kültürü, bir örgütün temel değerleri ve inançları ile bunları çalışanlara ileten sembol, tören ve mitolojilerin tümüdür. Örgütsel kültür, örgüt üyelerinin paylaştığı duygular, normlar, etkileşimler, beklentiler, varsayımlar, inançlar, tutumlar ve değerlerden oluşmaktadır. Örgütsel iklim ve örgütsel kültür arasında bazı farklılıklar vardır. İklim, genelde deneysel ve dış gözleme dayanarak çalışanların davranışsal ve tutumsal özelliklerini sergilemektedir. Kültür ise, daha çok örgütün görünen öğelerini ortaya koymaktadır. Örgütsel kültür, temel grupsal değerleri ve mesajları kapsayarak grup üyelerine mecazi ve paylaşılmış örgütsel düşünce ve duyguları sunar. Bu durum örgüte has bir özellik olduğu için örgütün dışındakiler tarafından kolayca anlaşılmaz (Çelik, 2009).

Şişman'a (1994) göre, örgüt iklimi, 1960'lı yıllardan itibaren örgüt kuramcıları, yönetim bilimciler, davranış bilimciler ve uygulamacılar arasında oldukça ilgi görmeye başlamış bir araştırma konusudur Bucak (2002) örgüt ikliminin tanımı, boyutları ve örgütün ürününe etkisi konularında pek çok araştırma ve yayın bulunduğunu, ancak, örgüt ikliminin, bu araştırma ve yayınlarda çok tartışılan fakat az anlaşılan konulardan biri olduğunu ifade etmektedir (Doğan, 2011:49). Örgüt iklimi, örgütün kişiliğini oluşturan, örgütü diğer örgütlerden ayıran, örgütü betimleyen, örgüte egemen olan, örgütün iç çevresinin oldukça kararlı, değişmez, sürekli niteliğine sahip ve örgütte bulunan bireylerin davranışlarını etkileyen ve onlardan etkilenen, somut olarak gözle görülüp elle tutulamayan, ancak örgüt içindeki bireylerce hissedilip algılanabilen ve bütün bu özellikleri içine alan psikolojik bir terimdir (Karcıoğlu, 2001:270). Örgütsel iklim, bir örgütte çalışan insanların örgüt amaçlarını benimsemeleri, değer yargılarını kabul etmeleri, inanç ve normlara uygun ilişkilerde bulunmaları ve beklenen

davranışları göstermeleridir. Örgütsel iklim, örgüte kimliğini kazandıran, insanların davranışlarını etkileyen ve onlar tarafından algılanan, örgütte egemen olan özellikler dizisidir (Ertekin, 1978; Akt: Bahçetepe, 2013:50).

Hoy ve diğerleri (1991) örgüt iklimini, bir örgütü diğer örgütlerden ayıran ve örgütteki iş görenlerin davranışlarını etkileyen özellikler bütünü olarak tanımlamaktadırlar. Demirel'e (2003) göre örgüt iklimi, örgütün kişiliğini ifade eder; örgütü bir bütün olarak betimler ve bir örgütün önemli ortak özelliklerinin algılanma biçimi olarak da tanımlanabilir. Erdem'e (1996) göre örgüt iklimi, örgüte ilişkin olarak iş görenler tarafından algılanan, onların tutum ve davranışlarını etkileyen öğeler bütünüdür. Balcı (2008) ise örgüt iklimini, örgütsel kültürü oluşturan somut unsurların bütünü olarak görmektedir (Özdemir ve diğ. 2010:214).

Balcı (2001:184), örgüt iklimi kısaca, bir iş yeri gezildiğinde hissedilen hava olarak tanımlanabilir. Çalışanların iş yerindeki uygulamaların, prosedürlerin ve ödemelerin yansıttığı havayı algılayış şekilleri, örgütsel iklimi yansıtır. Örgütte gün be gün oluşan algılar, yönetimin, kuralların ve yıllık raporların öngördüğü buyruklardan çok, yöneticilerin davranışları ve tasvip ettikleri eylemlerle ilgilidir (Öğretmenin Sesi, 2015). Forehand ve Gilmer ise örgüt iklimini; örgütü betimleyen ve örgütü diğer örgütlerden ayırt eden, görelilik olarak sürekliliği olan ve örgütteki kişilerin davranışlarını etkileyen bir özellikler topluluğu olarak ele almaktadır (Balcı, 2011). Örgüt iklimi, temelde üyelerin örgütü benimseme derecelerine dayanmaktadır. Belirli bir örgütün özgün iklimi, o örgütün iç ve dış ilişkiler sürecini, iş yöntemlerini ve fiziksel yapısını, iletişim ağlarını, üyelerin kimliklerini ve yetki kullanım türlerini yansıtır. Bu ortak duygu ve inançların ayırt edici özellikleri örgüte katılan yeni üyelerce de benimsenir (Mullins, 2007; Akt: Bahçetepe, 2013:51).

Denisin'e (1990:24) göre, literatürde iki farklı örgütsel iklim tanımı vardır. Birinci tanıma göre iklim, bireylerin bir durum karşısında gösterdikleri ortak tepki ya da algılardır. Bu tanıma göre iklim, örgütte her şeyi kapsamaktadır ve örgütlerde iş doyumu iklimi, direnme iklimi, katılım iklimi, hatta iş sağlığı iklimi gibi örgütsel iklim, bireylerin davranışları üzerinde etkiye sahip olan belirli koşullar olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre de, farklı birimler arasındaki koordinasyonun, statü farklılıklarının yol açtığı sosyal mesafe ve bireylerin kararlara katılımı gibi durumların örgütte oluşturduğu iklimlerden bahsedilebilmektedir (Doğan, 2011:51). Halpin ve Croft'un çalışmaları sonucunda altı örgütsel iklim tipi saptanmıştır. Örgütsel iklim;

açık, bağımsız, kontrollü, samimi, babacan ve kapalı olmak üzere altı farklı tipte olabilir (Sığıncı, 2013:40).

Litwin ve Stringer çalışmalarında belirttikleri örgüt ikliminin boyutlarını, üç kategoriye ayırarak incelemiştir. Bunlar:

i. **Bireysel özellikler:** Doyum, yükselme ve ilerleme olanakları, kişiye verilen önem ve saygınlık, engelleme, güven duygusu, öteki örgüt üyelerine karşı duyarlılık, tehlikeyi göze alabilme, arkadaşlık ilişkileri.

ii. **Örgütsel özellikler:** Örgüt yapısı, örgüt politikası, örgüt amacının büyüklüğü, ödül düzeni ve ücret, örgütsel çatışma, örgütle bağdaşmazlık, çok sıkı gözetim ve denetim, iletişim, önderlik, karar verme, örgütün gelişme olanakları, örgütsel açıklık, sorumluluk.

iii. **Çevresel özellikler:** Sınırlayıcı ve güdeleyici çevre, çalışma koşulları, yönetsel destek, baskı, uyum, yönetimi eleştirme (Akt:Sığıncı, 2013:35-36).

Kısaca belirtirsek, örgüt iklimi, örgütsel yaşama ilişkin şu durumları yansıtır; ya da örgütte hakim olan havanın, iklimin niteliği, öncelikle şunlara bakarak saptanabilir (Varol, 1993:220, Akt: Doğan, 2011:51):

1-İnanma, güvenme ve güvenlik-duygularının durumu,

2-Açıklık, açık kalplilik/içtenlik duygularının durumu,

3-Yardımlaşma ve yardımseverlik duygularının durumu.

4-Katılma ve katılma duygularının durumu,

5-Doyum ve umut/beklenti düzeyleri ve duygularının durumu v.b.

Örgüt ikliminin oluşması için kişiler arası ilişkiler ve grup dinamiği önem taşır. Okullar, diğer örgütlere göre daha informal bir yapı ve iklim içinde çalışır. Okulun amaçlarının gerçekleşebilmesi için, üyelerin birbiriyle olan ilişkilerini anlamış ve benimsemiş olmaları gerekmektedir. Okulun amaçları büyük oranda gerçekleşirse ve üyelerinin arasında işbirliği yüksek olursa, örgütün verimli olduğu söylenebilir. Örgütü çekici kılan özellikler varsa, örgütün koşulları benimsenmiş yöntem ve davranışlara uyduruluyorsa, karar sürecine katılım fırsatı veriliyorsa ve örgütte birlik duygusu paylaşıyor ise, o örgütte olumlu bir havanın hâkim olduğu düşünülebilir (Bursalıoğlu, 2015).

2.2.3. Okul İklimi

Sosyal yapı içinde belli bir amacı gerçekleştirmek için birden fazla insanın bir araya gelerek oluşturduğu yapılar örgüt olarak değerlendirilir. Okullar, toplumun eğitim ve öğretim gibi temel ihtiyaçlarını üstlenmek, insanlara daha iyi bir gelecek sunmak, insanların mutlu, huzurlu, kaliteli ve sorumluluk sahibi birer fert olmalarını sağlamak amacıyla kurulan sosyal yapılardır. Belli bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelerek faaliyet veren insanlardan oluşan okullar, bu yönüyle belli bir örgüt yapısına sahiptir. Okullar genel olarak aynı amaçları gerçekleştirmek için kurulan yapılar olmakla beraber, faaliyetlerini sürdürürken içinde buldukları atmosfer, hava birbirinden farklı olabilir. Bu durum, okulları birbirinden ayıran bir özellik olup iklim olarak değerlendirilir (Akbaba ve Erdoğan, 2014:212).

Bursalıoğlu (2015), okulun özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Okul dediğimiz örgütün en önemli ve açık özelliği, üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdan gelen ve topluma giden insan oluşudur.
- Okulun örgüt özelliklerinden ikincisi, okulda çeşitli değerlerin bulunması ve bunların çatışmasıdır. Okulun başlıca görevi, içinde olduğu kadar dışında da çatışan bu sosyal, politik ve ekonomik değerleri uzlaştırmak ve dengeleştirmektir.
- Üçüncü özellik olarak, okul denilen örgütün ürününü değerlendirme güçlüğü gelir. Okulun amaçları diğer örgütlere oranla daha karmaşık ve çatışkındır. Bu karmaşıklık eğitimcilerin eleştirilmesini artırmaktadır.
- Okul özel bir çevredir. Bu özel çevrenin görevi, çocuğa gerçek çevreyi kolaylaştırarak, temizleyerek ve dengeleştirerek öğretmektir.
- Okul çevredeki bütün formal ve informal örgütlerin ya yön verdiği yahut etkilediği bir örgüttür. Çevrenin tüm eğitim problem ve görevlerine katılmayan okulun, başarılı olduğu söylenemez.
- Okul, kültür değişmesini sağlayan örgütlerin başında gelir. Bu konuda çatışan iki fikir vardır. Birinciye göre, okul ancak sosyal mirası aşıl原因 bir örgüt olarak eylem göstermelidir, İkinciye göre, okul sosyal düzende gerekli düzeltmelerin yapılmasına yardımcı olmalıdır.
- Okul, bürokratik bir kurumdur. Bu özellik, okulu kendi çıkarlarına araç etmeye çalışan yarar grupları ve onların baskılarına karşı bir güvenlik sağlamaktadır.

- Kıdem, başarıdan daha geçerli olabilir ve kalıplaşma, rutinleşme, işlemezlilik gibi durumlar örgütün iklimini etkileyebilir
- Her örgüt gibi, okulun da kendine özgü bir kişiliği olur. Bu kişilik okul denilen örgütün havasında görülür. Yani bireyin kişiliğine karşılık örgütün havası yahut iklimi vardır. (Bursalıoğlu, 2015:33-36).

İklim ile ilgili konular personelin, okulun bir parçası olduğu duygularını, kişiler arası ilişkilerin durumunu, güdülenme düzeylerini, iş doyumunu, başarı ve başarısızlığın paylaşılan duygularını ele alır. Okul iklimini oluşturmada okul müdürü önemli bir rol oynar fakat öğretmenlerin ve diğer personelin, velilerin ve öğrencilerin rolleri de önemlidir (Taymaz, 2011:74).

Okulları birbirinden farklı kılan ve kültürel yapısını ortaya koyan özelliklerin fiziksel özelliklerden çok, yönetici-öğretmen-öğrenci iletişiminin yapısından kaynaklandığı saptanmıştır (Celep 2002:358). Okulların amaçları, diğer örgütlere oranla daha karmaşık ve çatışkılıdır. Okulun örgütsel iklimi, üyelerin davranışlarını etkileyen ve bir okulu diğer okuldan ayırt eden iç özellikler bütünüdür. Başka bir deyişle okul iklimi, okulun bireysel kişiliğidir. Her okulun kendine özgü bir kişiliği vardır. Örgütsel iklim, bu kişiliği ifade etmektedir. Kişilik birey için ne ise, iklim de örgüt için odur (Aydın, 2007, Akt: Bahçetepe, 2013:52). Okul kültürünün varlığı okula karakter kazandırmaktadır. İnsanlar gibi okullar da sahip oldukları karakter özellikleriyle anılmaktadırlar. Okulun karakter özelliklerinin okul paydaşları tarafından algılanış biçimleri ise okul ikliminin varlığını ortaya çıkarmaktadır. Kültür ve iklim kavramları arasındaki bu yakın ilişkiden dolayı oluşan kavramsal çakışmaların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu yüzden kültür ve iklim kavramları çok iyi analiz edilmelidir (Doğan, 2011:47).

Okul kültürü, bireysel okulun zamanla oluşturduğu bir yaşam tarzı olarak görülebilir. Okulun tarih ve gelenekleri, okul personelinin birikimleri, karşılıklı etkileşimleri zamanla okuldan okula özgün bir kültürün gelişmesine neden olmaktadır. Bu kültür norm, inanç, tutum, beklenti, davranış ve eğilimlerden oluşmaktadır. Sonunda okulda nelere önem verildiği, nelerin değersiz bulunduğu, nasıl hareket edileceği konusunda personel arasında bir ortaklaşma doğmaktadır. Dolayısıyla okulun asıl işi olan eğitim ve öğretimde öğrenciden ve öğretmenden neler beklenmesi gerektiğini, nelerin vurgulanması gerektiğini tayin eden okul kültürü olmaktadır. Araştırmalar göstermiştir ki etkili okulda bu kültür eğitim ve öğretimi destekleyici nitelikte, bireysel

öğrenme ve gelişme çabalarını özendirici şekildedir (Balcı, 2001:187). Reinhartz ve Beach (2004:27), okul kültürü bir örgütte ya da okulda işlerin nasıl yapıldığı ile; okul iklimi ise yapılan işlerle ilgili algılamalarla, okul kültürü ve ikliminin bir arada bulunmasını sağlayan unsurlarla ilgilidir (Akt: Doğan, 2011:47).

Hoy ve Miskel (2010), eğitimin başarısı okul iklimlerinin başarısına bağlıdır. Okullardaki yönetici ve öğretmenler, biçimsel kurallara göre düzenlenmiş bir yapı içinde, ortak amaçları gerçekleştirmek üzere bir çatı altında bulunmaktadır. Bu yapı içerisinde çalışanlar, iş tutumları, duyguları ve davranışları ile okul iklimini oluşturmakta; çeşitli davranışların, etkileşimlerin, faaliyetlerin, gereksinimlerin karşılıklı olduğu bir süreç içerisinde yer almaktadır. Bir kişinin herhangi bir davranışı; diğer kişileri etkilemekte ve diğer kişilerin tutumlarından da etkilenmektedir (Sığıncı, 2013:21). Welsh (2000), Okul iklimi, okul sistemi içerisindeki bireylerin tutumları, duyguları ve davranışlarıyla ilişkili faktörlerden meydana gelir. Bir okulu diğerinden ayıran ve okulun her bir üyesinin davranışını etkileyen okul içi çevreyle ilgili nitelikler okulun iklimidir. Okul iklimi, öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler arasında etkileşimin biçimini belirleyen ve yazılı olmayan inançlar, değerler ve tutumları kapsar (Çalık ve diğ. 2011:77). Okul iklimi, okul çevresi ile okuldaki katılımcıların davranışlarını etkileyen ve okullardaki davranışların toplu algılanmalarına dayanan bir özelliktir (Sığıncı, 2013:31).

Basit bir ifadeyle okulun örgütsel iklimi, üyelerin davranışlarını etkileyen ve bir okulu diğerinden ayırt eden iç özellikler bütünüdür. Okul iklimi bir bakıma okulun bireysel kişiliğidir (Bucak, 2002:5). Hoy ve Miskel (1987), Bir okulun iklimi, o okulu diğer okullardan ayıran ve üyelerinin davranışını etkileyen içsel özelliklerin tümünü yansıtır. Okul iklimi, okul çalışanları tarafından algılanan, onların davranışlarını etkileyen ve okuldaki davranışlara ilişkin kolektif bir algıya dayanan okul ortamının görece olarak tutarlı özelliğidir (Akt: Özdemir ve diğ. 2010:214).

Hoy ve arkadaşları (1991), yaptıkları çalışmalardan yola çıkarak dört iklim tipi tanımlamışlardır. Bunlar; açık iklim, bağlı iklim, çözülmüş iklim ve kapalı iklimdir:

Açık İklim: Açık iklimde okuldaki öğretmenler ve yöneticinin davranışları açıktır. Bu iklim işbirliği, saygı, açıklık (hem çalışanlar hem de çalışan-yönetim arası ilişkilerde) ile karakterize olur. Yönetici, çalışanların destekçisi ve öğretmenlere öğretim işlerini yerine getirirlerken gerekli özgürlüğü

sağlayan kişidir. Yönetici ve öğretmenlerin her ikisinin de davranışları samimi ve açıktır.

Bağlı İklim: Öğretmenlerin davranışları açıkken yöneticinin davranışları kapalıdır. Yönetici katı ve otoriter, aynı zamanda çalışanların profesyonel uzmanlıklarına ve kişisel ihtiyaçlarına saygı göstermez. Bağlı iklimde öğretmenler yetersiz liderliğe rağmen verimlidirler. Öğretmenler hedeflerini gerçekleştirebilmek için birlikte çalışırlar, kendilerini öğrencilerine adanlar ve işbirliği içinde çalışırlar. Öğretmenler, birbirine bağlı, adanmış, destekleyici ve ilgilidirler.

Çözülmüş İklim: Bağlı iklimin tersidir. Yani, yöneticinin davranışları açıkken öğretmenlerin davranışları kapalıdır. Bu tür okulda, yöneticinin liderliği öğretmenlerin destekçisidir. Yönetici, bürokratik engelleri en alt düzeye indirir. Fakat buna rağmen çalışanlar liderliğe cevap vermezler ve sorumluluk üstlenmezler. Bu iklime sahip okulda öğretmenler, yöneticinin liderlik teşebbüslerini sabote ederler.

Kapalı İklim: Kapalı iklim ise, öğretmen ve yöneticinin davranışlarının kapalı olmasıyla diğerlerinden ayrılır. Yönetici destek olmayan, katı, kısıtlayıcı ve kontrollüyen çalışanlar da hoşgörüsüz, ilgisiz ve yöneticiye karşı şüphelidir. (Bahçetepe, 2013:57-58)

Mohammed (2011) ise okul iklimini belirleyen temel faktörleri, okulun amacı, yapısı, motivasyon araçları ve ödülleri, okulun büyüklüğü, coğrafi yer ve fiziki yerleşim, okul içi iletişim, okulun değer ve normları olarak sıralamaktadır. Bu faktörlerin tamamı birbirinden bağımsız olarak okul iklimini etkiler (Akbaba ve Erdoğan, 2014:213). Okul ikliminin değerlendirme sürecinin, karmaşık gözlemler, araştırmalar, görüşmeler, grup çalışmaları içermesi dolayısıyla çok boyutlu ve yorucu olmasına rağmen okulda herhangi bir zaman dilimi içerisinde vakit geçiren, bu konuyla ilgili çok az bilgisi olan herhangi bir kimse dahi okul içinde bazı basit gözlemler yaparak okulun iklimi hakkında genel bir kanıya ulaşabilecektir. Okula ilk defa gelen birisi kendi duyu ve içgüdülerine güvenerek kısa süre içinde okul iklimi hakkında iyi ya da kötü bir takım yargılara varabilir. Duvarlarda ve koridorlarda neler görülmektedir? Okul panolarında ne tür mesajlar verilmektedir? Sınıflarda ve koridorlarda ne tür gürültü ve sesler duyulmaktadır? Oyun alanlarında ne tür oyunlar oynanmaktadır? Sınıflarda ya da oyun

alanlarında tartışmalar ya da tahripçilik gibi olaylar yaşandığında sorunlar nasıl çözülmektedir? Kullanıma açık her alanda ve her tozlu köşede neler hissedilmektedir? Okula gelen yetişkinler, öğrencilerde olduğu gibi birçok duyuşsal uyarana içinde kalmalarına rağmen okul iklimi hakkında şaşkırtıcı bir hızla belli bir izlenime ulaşırlar (Noonan, 2004:61, Akt: Doğan, 2011:53).

Okul ikliminin başarı, destek ve güvene dayalı olması, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrencilerle iyi ilişkiler kurması ve onları desteklemesi, öğrencilerin okulda iyi arkadaşlıklar edinmesi, okulun fiziki ortamının ve sosyal etkinliklerinin yeterli olması, akademik programların öğrencilerin gelişimini desteklemesi ve şiddetten arınık güvenli bir okul iklimi, öğrencilerin okuldan memnuniyetini artırarak onların okula daha fazla bağlanmalarına yardımcı olabilir (Özdemir ve diğ. 2010:215). Okul iklimi, öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler arasında istendik davranışlara ilişkin normların belirlenmesine yardım eder ve okul güvenliği için kurumsal sorumlulukların belirlenmesini sağlar (Çalık ve diğ. 2011:79).

Gültekin (2006), Öğrenci endeksli kurulan okul iklimlerinde eğitim çok daha verimli olmaktadır. Okullarda çocukların gelecekle ilgili anlayış ve tutumları üzerine odaklanma, onların zaman kavramı ve gelecekle ilgili düşünce geliştirmeleri açısından büyük katkı sağlayacağı gibi geleceğe ilişkin olumsuz ve karamsar tutumları önlemeye dönük stratejilerin geliştirilmesine yardım edecektir (Sığınr, 2013:38-39). Hoy ve Sweetland (2000), Yapılan tüm literatür taramasında araştırmacıların birleştiği nokta okul iklimi ile başarının birbirine endeksli olduğu yönündedir. “Bütün araştırmacılar okul ikliminin öğrencilerin başarısında ve okulun öğrenme ortamında farklılık yarattığında birleşmişlerdir. Okul iklimi kavramı birçok yolla ifade edilmesine rağmen bir slogandan daha dikkatli tanımlanmalı ve anlamlı bir şekilde yapılandırılmalıdır” (Akt: Sığınr, 2013:32). Okul iklimi birçok değişkenden etkilenmektedir ve birçok değişkenle ilişkilidir. Öğretmen motivasyonu, öğrenci başarısı ve gelişimi okul ikliminin etkilediği en belirgin değişkenler arasındadır (Schlaffer, 2006; Akt: Bahçetepe, 2013:54).

Hoy (2003), iklimin bir okuldan diğerine farklılaşan bir özellik olmasına ilave olarak iklimin okuldaki insanların davranışlarını etkileyen diğer faktörlerle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu faktörler şöyle sıralanmıştır:

1. Okulun fiziksel özellikleri
2. Okuldaki insanların demografik ve kültürel özgeçmiş
3. İnsan ilişkilerinin niteliği
4. Okuldaki bireylerin paylaştıkları normlar, değerler ve inançlar.

Buna göre okul iklimi, hem örgütün içsel değişkenlerinden hem de dışsal değişkenlerinden etkilenmektedir (Aktaran: Bahçetepe, 2013:57-58).

Kaliteli bir okul iklimi okula bağlılık hissini desteklemekte ve bu şekilde duygusal veya davranışsal sorunların daha az ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır (Loukas, Suzuki ve Horton, 2006, Akt: Çalık ve diğ. 2011:79). Okulların gelişmesi, okulda yaratılan olumlu bir havayla mümkündür. Okulda bireylerin ilişkileri, kültürleri ve etkileşimleri okulun iklimini kendine özgü kılar (Sığıncı, 2013:33).

Orpinas ve Horne (2006) okulda olumlu bir iklimin nasıl geliştirilebileceğine ilişkin sekiz kritik alan tanımlanmıştır: (a) öğretimde mükemmellik, (b) okul değerleri, (c) güçlü yanlar ve sorunlara karşı farkındalık, (d) politikalar ve sorumluluk, (e) ilgi ve saygı, (f) olumlu beklentiler, (g) öğretmen desteği ve (h) fiziksel çevre özellikleri. İlk yedi bileşen okuldaki yetişkinler ve öğrenciler arasındaki etkileşimleri ve yetişkinlerin değerleri ve oluşturdukları okul politikalarını temsil eder. Son bileşen ise okul iklimine etki eden okul binası ve olanakları üzerine odaklanır.

a) Öğretimde mükemmellik: Öğretimde mükemmellik, hedef bilgilerin sadece genişliği ve derinliğini değil aynı zamanda bilgilerin öğrencilere aktarılmasında, öğrencilerin öğrenmeye motive edilmesinde ve öğrenci davranışlarının yönetiminde gerekli becerileri kapsar.

b) Okul değerleri: Açık ve kolayca anlaşılabilir bir okul felsefesi, okulda şiddetin önlenmesi için, güvenli ve olumlu bir okul ortamı için temeldir.

c) Güçlü yanlar ve sorunlara karşı farkındalık: Sorunların varlığından haberdar olmadan onları çözmek imkânsızdır. Bu nedenle okulun gelişmesi gereken alanlar ve bunların üzerine inşa edileceği güçlü yanlar belirlenmelidir.

d) Politikalar ve sorumluluk: Açık politikalara sahip olmak ve aynı zamanda bu politikaların nasıl belirlendiği ve uygulandığı okul iklimini etkilemektedir. Öğretmenler kararlara katıldıkları zaman, ortaya çıkan kurallara bağlılıkları daha yüksek düzeyde olur. Aynı zamanda öğretmenler hedeflerini

gerçekleştirmeleri için kişilikleri, deneyimleri ve öğretim stillerine dayalı en iyi stratejileri seçme özgürlüğüne ihtiyaçları vardır.

e) İlgı ve Saygı: Öğrencilerle yakından ilgilenildiği ve onlara saygı gösterildiği okullarda öğrenciler daha az öfkeli olurlar ve daha az şiddet davranışında bulunurlar.

f) Öğretmen desteği: Öğretmenler olumlu bir okul ikliminin oluşturulmasında anahtar role sahiptirler. Bu anlamda bir yandan öğretmenlerin desteklenmesi diğer yandan da öğretmenlerin öğrencileri desteklemesinin gerekli olduğu ifade edilebilir.

g) Fiziksel çevre özellikleri: Temizlik, estetik görünüm, örgütleme, güvenlik gibi konular bu kapsamda önemlidir. Güvenli okullar anlık kriz durumlarına karşı iyi hazırlıklı olmalıdır (Çalık ve diğ. 2011:80)

Olumlu bir okul ikliminde akademik gelişime ve öğrenmeye önem verilir; öğrenciler ve öğretmenler arasında olumlu ilişkiler vardır; okul toplumunun tüm üyeleri birbirine saygı duyar; adil ve tutarlı bir disiplin politikası izlenir; aile desteği ve katılımı önemsenir. Bu nedenle, öğrencilerin okula bağlılık göstermesi, okul iklimi ve okuldan memnuniyet ile ilişkilidir. Okul iklimi, öğrencilerin öğrenme, güvenlik duygusu ve risk alma gibi özelliklerini olumlu ya da olumsuz olarak etkiler (Özdemir ve diğ. 2010:214).

Friberg'e göre (1998), okul değiştiren bir öğrenci, yeni okulu hakkında birtakım korkular geliştirebilir ve bu durumda öğrencinin okul iklimi ve öğrenme ortamı hakkındaki algılarını etkileyebilir. Bu bağlamda araştırmacılar, pozitif ve destekleyici okul ikliminin, okul değiştiren öğrencilerin yeni okullarına daha kolay uyum sağlamalarında yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir (Doğan, 2011:53).

Hernandez ve Seem (2004), olumsuz bir okul ikliminde, yöneticiler ve okulun diğer unsurları arasındaki iletişim zayıftır; açık olamayan kurallar ve ödül sistemi vardır; hatalı davranışlar karşısında nasıl davranılacağına dair bir politika yoktur; öğrenciler, eğitimcilerin kendilerine değer vermediğini ve saygı duymadığını düşünür; öğrenci başarılarına dair düşük bir beklenti vardır; öğrenme süreçlerine karşı öğrencilerin motivasyonu azdır; öğretmen ve öğrencilerin moralleri düşüktür; okul güvenliğine zarar veren düzensiz sınıf ortamları vardır. Vail (2005:6), Bu olumsuz atmosferin uzun süreçler boyunca okula hakim olması engellenemezse zamanla

herkesin kabullendiği bir durum ortaya çıkar ki böyle bir aşamada okulun varlığını sürdürebilmesi oldukça güçleşecektir (Akt: Doğan, 2011:54).

Öğrenciler, olumsuz, hoş olmayan ya da arzulanmayan bir iklimin olduğu veya kendilerini dışlanmış hissettikleri bir okula gitmek istemezler. Olumsuz bir okul iklimi öğrencilerin akademik başarısını düşürür ve şiddet davranışlarını ya da bu davranışlara yönelme riskini artırır (Blum, 2005, Akt: Özdemir ve diğ. 2010:215). Buna göre; okulların farklı fikirlere saygı duyulmasına ve bunların ortak paydada buluşturulabilmesine katkı sağladığını, öğrencilerin tam anlamıyla değerlendirilmesinin zor olduğunu, okulun hem özel bir çevreye sahip olduğunu hem de yakın çevresindeki gelişmelerden etkilendiğini, yine okulun hem kültürel değişimi sağlayabileceğini hem de kültürel değişimlerden etkilendiğini ve okulda hiyerarşik bir yapılanmanın olduğunu söyleyebiliriz (Bahçetepe, 2013:48). Barth (2002) Okul ikliminde yaşanan sorunlar, özellikle risk grubuna giren öğrenciler üzerinde okulu bırakmaya ya da okulu bitirip öğrenimini devam etmemeye kadar varan olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dahası, araştırmacılar, yüksek risk taşıyan öğrenciler tarafından algılanan olumlu okul ikliminin koruyucu ve önleyici etkisi olduğunu gözlemlemişlerdir (Haynes, 1998; Kuperminc vd., 1997, Akt: Doğan, 2011:54).

2.2.4. Kültürleşme ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkileşimi

Eğitim sistemi, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun etkili ve verimli birer üyesi olabilmeleri ve toplumun diğer üyeleriyle uyum içerisinde yaşayabilmeleri için, içinde yaşadıkları toplumun kültürünü tanımalarına ve o kültüre yenilikler katabilmelerine yardımcı olmalıdır. Öğrenme ve öğretmenin, sosyal bağlam içerisinde, kültürel etkileşimler sonucunda gerçekleştiği göz önünde bulundurulduğunda, eğitimciler tarafından farklı kültürlerin analiz edilip değerlendirilmesinin, bireyin gelişimine önemli oranda katkı sağlayacağı söylenebilir (Cırık, 2008:28). Göçmen çocuklar geldikleri ülkeye psikolojik açıdan yüklü bir bavulla gelmektedirler. Ancak varış noktalarında kimi zaman bu bavul daha da ağır hale gelebilmektedir. Özellikle refakatsiz çocukların psiko-sosyal portelerinde önemli bir diğer etmen varış yerindeki durumun belirsizliğidir. Aileleriyle birlikte olan/olmayan mülteci çocuklar için aynı durum geçerlidir.

Selçuk (2005), Uluslararası hareketlilik politikaları, kültürleşme, adaptasyon, entegrasyon gibi yeni kavramları toplumların gündemine sokmuştur. Genel olarak

yabancı bir topluma yeni gelen insanların uyum sağlamalarını içeren bu kavramlar, beraberinde iletişim olgusunu da akıllara getirmiştir. Kitle iletişim araçları ve ulaşım teknolojilerindeki olağanüstü gelişmelerin yanı sıra; özellikle son çeyrek yüzyıldır dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal alandaki gelişim ve değişimler, uluslararası ilişkilerin gittikçe yoğunlaşmasına da sebep olmuştur. Kültürleşme üzerine yapılan araştırmalar (Keshishian, 2000:93; Lee & Tse, 1994; Dato-on, 2000) genellikle iki büyük alanda toplanmaktadır. Birinci araştırma alanı, genel anlamda kültürleşmeyi inceler ve bu incelemesini tüm göçmen gruplar arasında gerçekleştirir. Bazı bilim adamları ise özellikle uluslararası öğrenciler arasında gerçekleşen kültürleşme üzerine odaklanırlar. Örneğin, araştırmacılar uluslararası öğrencilerin uyum güçlüklerini incelerken bazıları da bu grubun akademik, dilbilimsel ve sosyo-kültürel sorunlarını tartışmışlardır. Hala kimi araştırmacılar “kültür şoku” ya da köksüz göçmenlerin bir tepki olarak ev sahibi ülkeye adapte olma deneyimlerini tartışmaktadırlar. Özgün bir tanım yapmak gerekirse kültürleşme, yabancı bir ülkede bulunan bir kimsenin içinde bulunduğu kültürü de değiştirecek biçimde kendi kültürel tutumlarını ve davranışlarını yeni kültüre (istekli olarak) uyumlu hale getirme süreci olarak tanımlanabilir. Göçmenlerin ve etnik grupların kültürleşme süreçleri üzerine oldukça geniş bir literatür bulunmaktadır. Bununla birlikte araştırmaların çoğu, temel olarak çeşitli bireylerarası iletişim kanallarına ve bu kanalların kültürleşme süreci üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır (Gülнар ve Balcı, 2010:449-455). İletişim davranışlarındaki farklılıklar, kültürlerarası iletişimde anlaşılmama veya yanlış anlaşılma ya da yanlış anlama veya yorumlama gibi sorunları beraberinde getirmekte, dolayısıyla karşılıklı olarak ön yargıların oluşmasına, kırılıp-gücenmeyle sonuçlanabilecek iletişim kazalarının yaşanmasına neden olabilmektedir (Cüceloğlu, 2000).

Göç, ailelerin yaşam alanlarında sorunları beraberinde getirmekle birlikte, okullarda özellikle ilköğretim okullarındaki öğrencilerin eğitim-öğretiminde bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Göçle birlikte okulların alacağı öğrenci sayısı artmakta ve buna bağlı olarak bir sınıfa düşen öğrenci sayısında artış meydana gelmektedir. Ayrıca öğrenciler eğitim araçlarından yeterince yararlanamamaktadırlar. Göçle birlikte okulların oyun alanları, okul çalışanları ve yardımcı personeli yetersizleşmekte, sınıf içi öğrenci sorunları artmakta, sınıf içi demokrasi işletilememekte ve disiplin sorunları ortaya çıkmaktadır (Topsakal ve diğ. 2013:549). Kültürleri farklı öğrencilerin öğrenme tercihleri de birbirinden farklı olabilir. Bu

nedenle, küreselleşen dünyada farklı kültürlerden gelen öğrencilere eğitim veren okullar, üniversiteler veya çeşitli eğitim kurumları kültürlerarası iletişime destek olabilmeli ve öğrencilerin çoklu bakış kazanabilmelerini sağlamalıdır. İçinde yaşadığımız dönemde, ülkeler arasında bulunan sınırların, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler sayesinde ortadan kalktığını söylemek yanlış olmayacaktır. Farklı kültürlerin bir araya gelmesi ve kültürler arası diyalogun geliştirilmesi bu dönemde tüm ülkeler için bir zorunluluk haline gelmiştir (Cırık, 2008:37).

Farklı ülkelerden öğrenciler, kültürler arasında hareket halinde olan bir grup olarak, son yıllarda giderek daha fazla ilgi çekmektedirler. Ülkesi dışında bir öğrenim kurumuna devam eden bir öğrenci uluslararası öğrenci olarak tanımlanmaktadır. Bu grupla ilgili çalışmaların odak noktalarından biri öğrencilerin yeni kültürel çevreye uyumlarının ne düzeyde olduğudur (Dato-on, 2000:428. Akt; Gülnar ve Balcı, 2010:450). Sınıfında farklı kültürlerden gelen öğrencileri bulunan bir öğretmenin, memnuniyet verici bir iletişim ve eğitim ortamı sağlayabilmesi için bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir. Aşağıda, Banks ve arkadaşları tarafından belirlenen çok kültürlü eğitimin temel ilkeleri sunulmuştur:

- Irkçılık, ön yargı, cinsiyet ayrımı ve diğer ayrımcılıkların son bulması,
- Öğrenme ortamında farklı kültürlere yer verilmesi,
- Farklı kültürlerin miraslarının, deneyimlerinin, bakış açılarının birleştirilmesi; kültürel olarak farklı öğrenciler için okulda öğrenilenler ile gerçek yaşam deneyimleri arasında bağlantılar kurulması,
- Tüm bireyler için eğitim eşitliği sağlanması,
- Farklı kültürlerin birleşimi için bilimsel araştırmaların yapılması,
- Farklı kültürleri anlamak ve değer vermek için hümanistik girişimlerde bulunulması,
- İçerik ve sürecin, yapı ve özün, eylem ve yansıtmanın, bilgi ve değerlerin, felsefe ve metodolojinin, eğitimsel anlamlar ve sonucun, birlikte ele alınması,
- Sistemik değişimin, gelişimsel bir süreç olduğunun kabul edilmesi,
- Farklılıkların eğitimin içeriğini zenginleştirdiğinin farkında olunması,

- Öğretmenlerin, etnik grupların özelliklerinin, öğrencilerin davranışlarını nasıl etkilediğini anlamalarına yardım eden programların düzenlenmesi,
- Öğrencilerin bilginin sosyal olarak yapılandırıldığını anlamalarına yardım eden eğitim programları geliştirilmesi,
- Öğrencilerin, akademik başarılarını ve birbirleri ile ilişkilerini etkileyen bilgi, yetenek ve tutum gelişimine katkı sağlayan gizil programlara katılmalarının desteklenmesi,
- Öğrencilerin, ırk ve etnik ilişkiler üzerindeki ön yargıları öğrenmelerinin sağlanması,
- Öğrencilerin, ortak değerleri öğrenmelerinin sağlanması,
- Eğitim yöneticilerinin, okulları ekonomik olarak eşit oranda desteklemesi, (Cırık, 2008:32-33)

Bu ilkeler doğrultusunda düşünüldüğünde, daha kaliteli ve memnuniyet verici bir iletişim ve eğitim ortamı hazırlanacaktır. Sınıfta yabancı uyruklu öğrenciler bulunuyorsa, onların varlığı unutulmamalı, gereksinimleri, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türk eğitim sistemine ve Türk kültürüne alışma süreçleri ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ancak bu çalışmalar genellikle öğrenci sorunlarını ortaya koymak ve öğrencilerin Türk toplumuna ve eğitim sistemine uyum sağlama sürecinde ne gibi problemlerle karşılaştıkları ile ilgilidir. Kültürlerarası iletişim alanında yapılan araştırmalar sonucunda çeşitli kuramlar oluşturulmuştur. Bu kuramlar kültürlerarası iletişimin önemli olduğu alanlarda çalışan ve araştırma yapanlar için dayanak noktaları ortaya koymuşlardır. Ancak bu kuramların evrensel olmadığını, dolayısıyla kültürleri algılamada ve iletişim çatışmalarını çözmede her zaman için geçerli olamayacağını unutmamak gerekir (Şen, 2008:10-12).

Kültürlerarası iletişim kuramları, kültürlerarası farklılıkları, insanların kendi kültürlerini ve diğer kültürleri algılama eğilimlerini ve bu farklılık ve eğilimlerin kültürlerarası iletişim sürecini nasıl etkilediklerini açıklamaktadırlar. Bu kuramlar, yabancı uyruklu öğrencilerin farklı kültürlerden geliyor olmalarının, eğitim ortamındaki iletişim sürecine etkilerini görmek açısından önem taşımaktadır. Tüm bu çalışmalar aslında birbirini tamamlar nitelikte olup farklı açılardan eğitim ortamında kültürlerarası

iletişimi irdelemiş, kültürlerarası iletişim kurma yeteneğinin nasıl geliştirilebileceği, iletişim sürecinde ne gibi zorluklarla karşılaşıldığı ve bu zorlukların nasıl aşılacağı konusunda ışık tutmuştur. Çalışmaların birçoğu öğrencilerin uyum sürecinde yaşadığı problemlerden, dil yetersizliği sorunundan ve öğrenim gördükleri üniversitelerdeki öğrencilerle iletişim kurma sürecinde karşılaştıkları zorluklardan bahsetmiştir (Şen, 2008:26-34).

Alanyazına bakıldığında Türkiye'ye öğrenim görmek amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrencilerin dile ve eğitime ilişkin sorunları ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir (Açıklan ve ark., 1996; Adıgüzel, 1994; Dağaşan, 1994; Tutar, 2002). Bu öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları hakkında da az sayıda araştırma yapıldığına rastlanmıştır (Kıroğlu ve diğ. 2010:27).

Literatür incelendiğinde, göç olgusunun eğitim üzerindeki etkilerine ilişkin birçok çalışma yapıldığı görülmektedir; Birinci, 2003; Han, 2010; Karakuş, 2006; Sevim, 2001; Tok, 2010; İçli, 1999; Uluocak, 2009; Nar, 2008; Tezcan, 1985; 1994; Uygur, 2008; Yıldız, 2010 (Topsakal ve diğ. 2013:549). Buradan da anlaşılacağı üzere, ülkemizde göç sonucunda öğrenimlerine başka okullarda devam eden çocuklar ile ilgili olarak farklı değişkenler açısından göçün çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Bununla birlikte, okul kültürü ve iklimi konusu da gerek dünyada gerekse ülkemizde birçok araştırmaya konu olmuş ve literatürde önemli bir yer edinmiştir. Ancak, literatürde okul ikliminin yabancı uyruklu öğrenciler bağlamında incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda yabancı uyruklu öğrencilerin varlığı, okulda öğrenci-idare, öğrenci-öğretmen, öğrenci-veli, öğrenci-çevre, öğrenci-öğrenci vb. gibi paydaşlar bakımından eğitim-öğretim faaliyetlerini direkt olarak etkilemesi bakımından önem taşımaktadır. Dolayısıyla yabancı uyruklu öğrenciler okul ikliminin her boyutuna tesir edebilme ve okul ikliminden etkilenme potansiyeli oluşturmaktadır. Bu potansiyelin ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde nasıl bir etki oluşturduğunun bilimsel olarak ortaya konulmasının ve bu kapsamda öneriler oluşturulmasının ise gerek literatüre gerekse yasal düzenleme yapmakla görevli makamlara ve uygulayıcılara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. .

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve nasıl analiz edileceğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma; Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisini, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerine göre belirlemeye yönelik, betimsel araştırma modelinde nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:45). Nitel durum çalışması desenine göre yürütülen bu çalışmada görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Görüşme (mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir. Görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmaktadır (Karasar, 2013:165). Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2012:150).

Görüşme tekniğinin, belli başlı kuvvetli yönleri arasında; değişik ve anında değişen koşullara uyabilme esnekliği, okuma yazma bilmeyenler dahil hemen herkese uygulanabilirliği, geri besleme mekanizmasının anında işleyebilmesi; derinliğine bilgi elde edebilme, alınan ilk tepkilere göre izleyici ve zaman zaman da onları kontrol edici soruların sorulabilmesi ile yanlış anlamaları azaltılması; cevaplarda bireyselliğin korunması, soruları cevaplama oranını yüksek tutulabilme ile özellikle karmaşık ve duygusal ağırlıklı kişisel sorunların ortaya çıkarılmasında uygun bir teknik oluşu sayılabilir.

Görüşme, yanlılığa çok açık bir tekniktir ve görüşmecinin iyi niyet ve yetiştiriliği ile sınırlıdır. Görüşme, pahalı ve zaman alıcı bir süreci gerektirir. Bu ise araştırmacıların, yeterli (temsil yeteneği olan) sayıda kaynak kişi ile görüşmeden sonuca gitme eğilimlerini arttırarak araştırmayı sınırlandıran önemli bir etken olabilmektedir (Karasar, 2013:175).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında; Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) verilerine göre, kayıtlı yabancı uyruklu öğrencisi bulunan Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerin (toplam 57 okul) yöneticileri, öğretmenleri ve öğrencileri oluşturmaktadır. Sivas ilindeki yabancı uyruklu öğrencilerin dağılımları Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde en çok yabancı uyruklu öğrenciye sahip olma durumu ölçüt olarak belirlenmiş ve her üç eğitim kademesinden 1'er okul olmak üzere üç okul örnekleme alınmıştır. Örnekleme alınan okullar ve görüşme yapılacak kişilere ilişkin dağılım Tablo 7'de, görüşmecilerin kod isimleri ise Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrenciler (Ülkeler Bazında Sınıf Seviyesi ve Cinsiyete Göre Dağılım)

	1.Sınıf		2.Sınıf		3.Sınıf		4.Sınıf		5.Sınıf		6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		9.Sınıf		10.Sınıf		11.Sınıf		12.Sınıf		TOPLAM		
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
Afganistan	21	22	27	23	34	36	19	20	16	15	22	24	22	11	9	15	6	7	10	14	8	7	2	1	196	195	391
Azerbaycan				1				1			1														1	2	3
Gürcistan																							1		1		1
Irak		1	1	3	4	1		1		1		3													5	10	15
İran	2		1	3	1		1								1										5	4	9
Kazakistan	1																								1		1
Pakistan	1																								1		1
Somali											1	1													1	1	1
Suriye												1		1											1	1	2
Tacikistan										1						1									1	1	2
Ukrayna			1											1											1	1	2
TOPLAM	25	23	30	30	39	37	19	23	16	17	24	29	22	13	11	15	6	7	10	14	8	7	2	2	212	217	429
	48		60		76		42		33		53		35		26		13		24		15		4				
	İlkokul Toplamı (113 Erkek + 113 Kız) 226									Ortaokul Toplamı (73 Erkek + 74 Kız) 147						Lise Toplamı (26 Erkek + 30 Kız) 56						429					

Tablo 2. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Seviyesi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sınıf Seviyesi	E	K	Toplam
1. Sınıf	25	23	48
2. Sınıf	30	30	60
3. Sınıf	39	37	76
4. Sınıf	19	23	42
5. Sınıf	16	17	33
6. Sınıf	24	29	53
7. Sınıf	22	13	35
8. Sınıf	11	15	26
9. Sınıf	6	7	13
10. Sınıf	10	14	24
11. Sınıf	8	7	15
12. Sınıf	2	2	4
TOPLAM	212	217	429

Tablo 3. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul Seviyesi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Okul Seviyesi	E	K	Toplam
İlkokul	113	113	226
Ortaokul	73	74	147
Lise	26	30	56
TOPLAM	212	217	429

Tablo 4. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin İlçe ve Cinsiyete Göre Dağılımı

İLÇE	E	K	Toplam
Divriği		1	1
Gemerek		1	1
Suşehri		1	1
Şarkışla	1		1
Merkez	211	214	425
TOPLAM	212	217	429

Tablo 5. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Genel Müdürlük ve Cinsiyete Göre Dağılımı

GENEL MÜDÜRLÜK	E	K	Toplam
Temel Eğitim	185	187	372
Özel Eğitim ve Rehberlik	1		1
Din Öğretimi	2	9	11
Mesleki ve Teknik Eğitim	18	18	36
Orta Öğretim	6	3	9
TOPLAM	212	217	429

Tablo 6. Sivas İlindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okullara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

OKUL ADI	E	K	Toplam	Ülke
100. Yıl İlkokulu	0	2	2	Afganistan
Abdulahabigazi İlkokulu	0	3	3	Afganistan
Atatürk İlkokulu	1	0	1	Ukrayna
Buruciye İşitme Eng.İlkokulu	1	0	1	Afganistan
Cebecioğlu İlkokulu	3	4	7	Afganistan
Çataloluk İlkokulu	0	1	1	Azerbaycan
Danişment İlkokulu	7	10	17	Afganistan
Fatih İlkokulu	2	3	5	Afganistan, İran
Gazipaşa İlkokulu	10	20	30	Afganistan, İran, Irak
Halil Rıfat Paşa İlkokulu	3	3	6	Afganistan
İstiklal İlkokulu	2	0	2	Afganistan
Kanuni İlkokulu	15	10	25	Afganistan, Pakistan
Kazım Karabekir Paşa İlkokulu	2	1	3	Afganistan
Kılavuz İMKB İlkokulu	1	0	1	Irak
Kılıçarslan İlkokulu	0	1	1	İran
Kongre İlkokulu	21	20	41	Afganistan, İran, Irak
Lutfi Fikret Tuncel İlkokulu	16	7	23	Afganistan, İran
Mehmetçik İlkokulu	13	12	25	Afganistan
Mimar Sinan İlkokulu	0	1	1	Azerbaycan
Necdet Şükriye Selen İlkokulu	1	1	2	Afganistan
Özel İdare İlkokulu	1	1	2	Afganistan
Rauf Orbay İlkokulu	0	1	1	Afganistan
Süleyman S. Kepenek İlkokulu	6	3	9	Afganistan, İran
Şehit Ütğm. N.Songur İlkokulu	2	0	2	Afganistan
Vali Bekir Aksoy İlkokulu	3	5	8	Afganistan, İran, Irak

Vali M. L.Bilgin İlkokulu	0	3	3	Afganistan
Vali Reşit Paşa İlkokulu	0	1	1	Afganistan
Yıldız İlkokulu	1	0	1	Kazakistan
75. Yıl Ortaokulu	1	1	2	Tacikistan
Aşık Veysel Ortaokulu	1	0	1	Afganistan
Behrampaşa Ortaokulu	1	1	2	Afganistan
Buruciye İşitme Eng. Ortaokulu	1	0	1	Afganistan
Celal Bayar Ortaokulu	0	1	1	Afganistan
Cumhuriyet Ortaokulu	0	1	1	Ukrayna
Danişment Ortaokulu	7	3	10	Afganistan
Dörteylül Ortaokulu	3	13	16	Afganistan, İran
Gazipaşa Ortaokulu	17	10	27	Afganistan, Irak
Kanuni Ortaokulu	5	10	15	Afganistan
Lütfi Fikret Tuncel Ortaokulu	6	5	11	Afganistan, Somali
Muzaffer Sarısozen Ortaokulu	9	6	15	Afganistan
Necdet Şükriye S.Ortaokulu	1	0	1	Afganistan
Recep Handan Ortaokulu	2	4	6	Afganistan, Suriye
Selçuk Ortaokulu	0	1	1	Irak
Süleyman Demirel Ortaokulu	0	1	1	Afganistan
Şehit Hamit Kandur Ortaokulu	1	0	1	Afganistan
Şehit ÜtğmN.Songur Ortaokulu	1	2	3	Afganistan, Azerbaycan
Vakıfbank Ortaokulu	0	1	1	Afganistan
Yahya Kemal Ortaokulu	17	14	31	Afganistan, Suriye
Yavuz Selim Ortaokulu	0	1	1	Irak
Yunus Emre Ortaokulu	1	1	2	Irak
A.Samed Bal Anadolu İHL	2	4	6	
Diriliş Mes.Tek.Anadolu Lisesi	9	5	14	Afganistan
Gazi Anadolu Lisesi	6	3	9	Afganistan
Karşıyaka Mes.Tek.And. Lisesi	0	1	1	Afganistan
Necip Fazıl K. Mes.Tek.And.L.	0	5	5	Afganistan
Sızır Çok Prog.Anadolu Lisesi	0	1	1	Gürcistan
Şehit A. Eyice Mes.Tek.And.L.	9	6	15	Afganistan
Yenişehir Kız Anadolu İHL	0	5	5	Afganistan
TOPLAM	212	217	429	

Tablo 7. Araştırmanın Örneklemi (Görüşme Yapılan Kişilerin Dağılımı)

	Yabancı Uyruklu Öğrenci	Türk Uyruklu Öğrenci	Öğretmen	İdareci	Toplam
Kongre İlkokulu	4	4	4	2	14
	(4. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(4. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(1,2,3 ve 4. Sınıfları okutan 2 bay ve 2 bayan sınıf öğretmeni)	(1 Müdür 1 Müdür yardımcısı)	
Yahya Kemal Ortaokulu	4	4	4	2	14
	(5,6,7 ve 8. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(5,6,7 ve 8. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(2 bay ve 2 bayan branş öğretmeni)	(1 Müdür 1 Müdür yardımcısı)	
Şehit Ahmet Eyice Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	4	4	4	2	14
	(9,10,11 ve 12.. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(9,10,11 ve 12.. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(2 bay ve 2 bayan branş öğretmeni)	(1 Müdür 1 Müdür yardımcısı)	
TOPLAM	12	12	12	6	42

Tablo 7’de görüldüğü üzere Araştırma kapsamında, değişik kademelerdeki 3 okuldan, 6 yönetici, 12 öğretmen ve 12 yabancı uyruklu öğrenci ve 12 Türk öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilere verilen kod isimler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Görüşme Yapılan Kişilerin Kod İsimleri

YÖNETİCİ	ÖĞRETMEN	TÜRK ÖĞRENCİ	YABANCI ÖĞRENCİ
İLKOKUL			
İY1	İÖ1	İTÖ1	İYÖ1
İY2	İÖ2	İTÖ2	İYÖ2
	İÖ3	İTÖ3	İYÖ3
	İÖ4	İTÖ4	İYÖ4
ORTAOKUL			
OY1	OÖ1	OTÖ1	OYÖ1
OY2	OÖ2	OTÖ2	OYÖ2
	OÖ3	OTÖ3	OYÖ3
	OÖ4	OTÖ4	OYÖ4
LİSE			
LY1	LÖ1	LTÖ1	LYÖ1
LY2	LÖ2	LTÖ2	LYÖ2
	LÖ3	LTÖ3	LYÖ3
	LÖ4	LTÖ4	LYÖ4

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmacı tarafından EK-2’de örneği sunulan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” geliştirilmiştir. Araştırmanın 1.2. Problem cümlesinde ifade edilen, Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin neler olduğuna yönelik veri toplamak amacıyla geliştirilen “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”nda açık uçlu 10 tane soru yer almaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken Batı Michigan Üniversitesi ve Nebraska Üniversitesi tarafından hazırlanan Comprehensive Assessment of School Environment (Case/ Koid) Kapsamlı Okul İklimi Değerlendirme Ölçeği’nin (1982) öğrenci tarafından doldurulan kısmı referans alınmıştır. Acarbay (2006) tarafından gerçekleştirilen analizler sonucunda 51 madde ve 10 boyuttan oluşan söz konusu ölçeğin Türkçe dilsel eşdeğerlik, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları da yapılmıştır (Akt:Doğan, 2011:91-92). Araştırmanın nitel soruları bu ölçekte yer alan boyutlara göre yapılandırılmıştır. Okul iklimi ölçeğinin boyutları Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kolaylıkla anlayabileceği ve cevaplayabilecekleri şekilde oluşturulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda yer alan sorular:

1. **“Öğretmen Öğrenci İlişkileri”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. **“Güvenlik ve Düzenlilik”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. **“Okul Yönetimi”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. **“Öğrenciler Arası İlişkiler”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. **“Veli-Okul ilişkileri”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. **“Sınıf Yönetimi”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

7. **“Sosyal-Kültürel-Sportif Etkinlikler”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

8. **“Akademik Başarı”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

9. **“Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini”** bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

10. **“Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibaklarının Sağlanması Konusunda Yapılan Çalışmalar”**a ilişkin görüşleri nelerdir? sorularına yanıt bulmak amacıyla her görüşmede görüşme yapılan kategoriye göre düzenlenerek sorulmuştur.

Araştırmada kullanılan görüşme sorularının amaca uygun olmasına dikkat edilmiş, tamamen yansız, açık ve anlaşılır sorular hazırlanmıştır. Bu noktada soruların, görüşmecinin yönlendirmesine imkan sağlamayacak cümlelerle ifade edilmesine özen gösterilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan taslak form Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan 2 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Uzmanı, 2 Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı ve Türkçe Bölümünde görev yapan 1 öğretim görevlisi olmak üzere toplam 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Alınan geribildirim, görüş ve öneriler çerçevesinde görüşme soruları yeniden düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, çalışma grubunda yer almayan 2 okul yöneticisi, 2 öğretmen, 2 yabancı uyruklu öğrenci ve 2 Türk öğrenciye deneme uygulamaları yapılmıştır. Tüm bu aşamalar sonunda son şekli verilen “Görüşme Formu” Ek-2’de sunulmuştur.

Amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen Çalışma Grubu ve “Görüşme Formu” konularında İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden EK-1 yazılı onay alınmış ve Aralık 2014-Ocak 2015 tarihlerinde yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciler belirlenirken gönüllülük esası gözetilmiştir. Bu kapsamda, her görüşme öncesinde, görüşmenin amacı, içeriği, yöntemi vb. hususlarda görüşmeciler bilgilendirilmiş, ses kaydı alınacağı konusu da özellikle belirtilerek görüşmecilerin rızaları alınmıştır. Ayrıca görüşmecilerin kimliklerinin gizli tutulacağı, araştırmaya ilişkin hiçbir raporda ve yayında kişi isimlerinin kullanılmayacağı, bunun yerine kodlar belirlenerek raporlaştırılacağı ifade edilmiştir.

Bu kapsamda 3 değişik okuldan;

- 1 müdür ve 1 müdür yardımcısı olmak üzere 2'ser yönetici,
- 2 kadın ve 2 erkek olmak üzere değişik branşlardan 4'er ğretmen,
- 4 yabancı uyruklu ve 4 Türk olmak üzere değişik sınıf seviyelerinden 8'er ğrenci ile görüşme yapılmıştır. Bu şekilde görüşme yapılan toplam kişi sayısı 42'dir.

Yapılan tüm görüşmeler önce ses kaydına alınmış sonra da Word dosyalarına aktarılarak metne dnştrlmştır. Tablo 9'da görüleceği üzere çalışma kapsamında 645 dakikalık ses kaydı alınmış ve bunlar 209 sayfalık metne dönüştürülerek veri çözümlenmeleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 9. Görüşmelerin Ses Kayıt Süreleri ve Word Metin Sayfa Sayıları

Şehit Ahmet Eyice Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi			Dosya Adı	Süre	Sayfa Sayısı
(LY)	Lise Yönetici	2 Yönetici	001	68' 28"	18
(LÖ)	Lise Öğretmen	4 Öğretmen	002	65' 20"	25
(LTÖ)	Lise Türk Öğrenci	4 Öğrenci	003	61' 22"	23
(LYÖ)	Lise Yabancı Öğrenci	4 Öğrenci	004	62' 45"	18
Yahya Kemal Ortaokulu			Dosya Adı	Süre	
(OY)	Ortaokul Yönetici	2 Yönetici	005	50' 35"	20
(OÖ)	Ortaokul Öğretmen	4 Öğretmen	006	68' 57"	24
(OTÖ)	Ortaokul Türk Öğrenci	4 Öğrenci	007	50' 50"	15
(OYÖ)	Ortaokul Yabancı Öğrenci	4 Öğrenci	008	45' 10"	10
Kongre İlkokulu			Dosya Adı	Süre	
(İY)	İlkokul Yönetici	2 Yönetici	009	35' 10"	10
(İÖ)	İlkokul Öğretmen	4 Öğretmen	010	74' 53"	28
(İTÖ)	İlkokul Türk Öğrenci	4 Öğrenci	011	28' 25"	9
(İYÖ)	İlkokul Yabancı Öğrenci	4 Öğrenci	012	33' 30"	9
TOPLAM		42 Görüşmeci	12 Dosya	645' 25" Ses Kaydı	209 Sayfa Word Metni

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın 1.3. numaralı problemine ve bu çerçevede 1.3.1. – 1.3.10. numaralı alt problemlerine yönelik olarak hazırlanan “Görüşme Formu” kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla öncelikle 42 görüşmeci ile yapılan 645 dakika 25 saniyelik ses kayıtları Word belgesinde yazıya aktarılarak A4 ebatlarında 209 sayfalık metne dönüştürülmüş ve bu metinler üzerinde betimsel analiz ve içerik analizi yapılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek’in (2013) belirttiği gibi, içerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır (s.255). İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (s.259).

İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkan tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir. İçerik analizi metin ya da metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk. 2012:240).

Yıldırım ve Şimşek’e (2013:260-270) göre nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir; (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

1. Verilerin Kodlanması: İçerik analizinin ilk aşaması verilerin kodlanmasıdır. Bu aşamada araştırmacı, elde ettiği bilgileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışır... Kendi içinde

anlamalı bir bütün oluşturan bu bölümler, araştırmacı tarafından isimlendirilir, diğer bir deyişle kodlanır... Tüm veriler bu şekilde kodlandıktan sonra bir kod listesi oluşur ve bu liste verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görür.

2. Temaların Bulunması: İlk aşamada ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temaların bulunması gerekmektedir. Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasında ortak yönler bulunmaya çalışılır. Bu bir anlamda tematik kodlama işlemidir ve toplanan verilerin kodlar aracılığı ile kategorize edilmesidir.

3. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Düzenlenmesi ve Tanımlanması: Bu aşamada verilerin, okuyucunun anlayabileceği bir dille açıklanması ve sunulması önemlidir. Aynı kod ya da tema altında, veri setinin çeşitli bölümlerinde yer alan verileri tanımlamak ve ortaya çıkan kavram ya da temaya göre bu bilgileri ilişkili bir biçimde sunmak gerekir. Veri analizinin bu aşamasında araştırmacının mümkün olduğu ölçüde tanımlayıcı olması ve elde edilen bulguları ilk elden okuyucuya sunması önemlidir. Bu aşamada araştırmacı, kendi görüş ve yorumlarına yer vermez ve toplanan bilgileri işlenmiş bir biçimde okuyucuya sunar.

4. Bulguların Yorumlanması: Araştırmacı bu son aşamada, topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri kurmak, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmak zorundadır.

“Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi” başlıklı bu araştırma çerçevesinde yapılan görüşmelerin veri analizi kapsamında 10 tema, 3 kategori ve 4 alt kategori belirlenmiştir.

a. Temalar; 1-Öğretmen Öğrenci İlişkileri, 2-Güvenlik ve Düzenlilik, 3-Okul Yönetimi, 4-Öğrenciler Arası İlişkiler, 5-Veli-Okul İlişkileri, 6-Sınıf Yönetimi, 7-Sosyal-Kültürel-Sportif Etkinlikler, 8-Akademik Başarı, 9-Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini, 10-Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibak Konusunda Yapılan Çalışmalar şeklinde isimlendirilmiştir.

b. Kategoriler; Lise, Ortaokul, İlkokul

c. Alt kategoriler; Yönetici, Öğretmen, Türk Öğrenci, Yabancı Uyruklu Öğrenci

Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği

42 görüşmeci ile yapılan 645 dakikalık görüşmeler 209 sayfalık Word metnine dönüştürüldükten sonra her bir temaya ilişkin görüşmeler birer dosyada birleştirilmiştir. Daha sonra belirlenen bu temalara göre birleştirilen ham veriler Tablo 10'da örneği görüldüğü üzere 2 aşamada değerlendirilerek kodlara ulaşılmıştır. **Analizin birinci aşamasında;**

- Her bir tema için **“Okuldaki Mevcut Duruma İlişkin Görüşler”**
  - o Olumlu
  - o Olumsuz
- Her bir tema için **“Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler”**
  - o Olumlu
  - o Olumsuz
  - o Etkisiz şekilde kodlanmıştır

Temalar sunulurken öncelikle ilgili temada, görüşmecilerin **“okulun mevcut durumu”**na ilişkin görüşlerinin “olumlu” mu, “olumsuz” mu olduğu belirlenmiştir. Daha sonra ise aynı temaya yönelik olarak görüşmecilerin **“yabancı uyruklu öğrencilerin etkisine”** ilişkin görüşleri “olumlu”, “olumsuz” ya da “etkisiz” kategorilerine göre tasnif edilmiştir.

Tablo 10. Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği – 1. Aşama

SORU; Okulunuzda genel olarak öğretmen-öğrenci ilişkileri nasıldır? Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler öğrenci öğretmen ilişkilerini nasıl etkiliyor?	
LY-1 - Yönetici 1: Okulumuzda öğretmen öğrenci ilişkileri şu anda çok da istediğimiz düzeyde değil. Biz daha olumlu olmasını istiyoruz. O yönde de ciddi manada bir çalışma başlattık. Öğretmenler ve öğrenci arkadaşlar arasındaki ilişkide sorunlarımız var. Davranış sıkıntıları var öğrencilerde aynı zamanda kendilerini ifade etmede de sözlü olarak sıkıntıları var. Ayrıca bizim öğrencilerimiz özür dilemeyi pek kullanmıyorlar. Efendime söyleyeyim bir daha olmaz demeyi pek kullanmıyorlar. Hep kendilerini haklı ve suçsuz olarak görüyorlar ve hemen de önce yalana başvurmakla birlikte savunmaya geçiyorlar. Sonra da bunun neticesinde öğretmen arkadaşlarımızın ciddi zaman zaman manada üzüntüler yaşadıklarına da yönetici olarak şahit oluyorum ama müdahale de etiklerim oluyor. Ama ileriki dönemlerde bunun düzeleceğine ve daha iyi bir aşamaya geçeceğine inanıyorum ben.	Mevcut Durum; (-) Olumsuz Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi : (+) Olumlu Etki
<p>Yabancı uyruklu öğrencilerin olması öğrenci öğretmen ilişkisini nasıl etkiliyor konusunda da okulda daha on beş günlük bir yönetici olarak bulunmamdan dolayı çok detaylı bir bilgi vermem mümkün değil. Fakat şu ana kadar gözlemlediğim şey; yabancı uyruklu öğrenciler daha munis, daha yatkın, daha uyumlu. Öğretmen arkadaşlara karşı şu ana kadar bize gelen herhangi bir olumsuzlukları olmadı benim kendi şahsım adına. Onların bu tür davranışlarda bulunan öğrencileri birebir değil de biraz böyle grup halinde etkilediğini görüyorum, düşünüyorum ben. Çünkü onlar daha sakin, daha uyumlu, daha ders dinleyici, daha öğretmenlerine karşı saygılı davranıyorlar. Bu da diğer öğrencileri çok ileri derecede etkilemiyorsa da azda olsa etkiliyor diye görüyor ve gözlemliyorum.</p> <p>-Konuşmacı: Olumlu etkiliyor yani?</p> <p>-Yönetici 1: Yani az da olsa (olumlu) etkiliyor</p>	

Bu yolla elde edilen veriler tüm kategorileri kapsayacak şekilde tablollaştırılmış ve Tablo 11’de örneği görüleceği üzere frekans (f) ve yüzde (%) hesapları yapılmıştır.

Tablo 11. Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği – 2. Aşama

(Öğretmen Öğrenci İlişkileri Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı Örnek Tablosu)

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2			1	1
Ortaokul Yönetici	2		2		2	
İlkokul Yönetici	2		2		2	
Toplam Yönetici	6	2	4		5	1
Lise Öğretmen	4	1	3	2		2
Ortaokul Öğretmen	4		4	3		1
İlkokul Öğretmen	4		4	2	1	1
Toplam Öğretmen	12	1	11	7	1	4
Lise Türk Öğrenci	4	2	2		2	2
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4			4
İlkokul Türk Öğrenci	4		4			4
Toplam Türk Öğrenci	12	2	10		2	10
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4		4		1	3
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4		4			4
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4			4
Toplam Yab. Uyr. Öğrenci	12		12		1	11
Genel Toplam (f)	42	5	37	7	9	26
Genel Toplam (%)		%12	%88	%17	%21	%62

Görüşmelerden elde edilen ham veriler Tablo 12’de örneği görüleceği şekilde kodlara ve temalara göre düzenlenerek tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşım ile hem bulguların daha detaylı bir şekilde sunulması hem de daha anlaşılır çıkarımlara ulaşılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede katılımcıların her bir temaya yönelik sorulara verdikleri cevaplar tek tek okunmuş, içeriği bakımından kategorilere göre kodlanmış ve aynı anlama gelen ifadelerin frekansları alınmıştır.

Tablo 12. Nitel Veri Setinin Kodlanması Örneği – 3. Aşama

(Öğretmen Öğrenci İlişkileri Bakımından Kategorilere Göre Olumlu/Olumsuz Kodların Dağılımı Örnek Tablosu)

	KATEGORİ	KODLAR		
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Daha munis, daha uyumlu, daha sakin, saygılı ve terbiyeliler	7	
		-Dil sorununu çözdüklerinde olumsuzluklar ortadan kalkıyor, dersleri daha iyi dinliyorlar	3	
		-Güzel sanatlar ve spor alanlarında başarılı öğrenciler var	1	
		-Onların olumlu yönleri Türk öğrencileri de olumlu etkiliyor	2	
		-Öğretmenler için farklı bir deneyim oluyor	2	
		TOPLAM	15	
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Türkçeyi yeterince bilmeyenlerle diyalog sağlanamıyor	6	
		-İletişim sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor, derslere yeterince katılamıyorlar,	4	
		-Tercüman kullanmak zorunda kalıyoruz	1	
		TOPLAM	11	
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Daha munis, daha uyumlu, daha sakinler, şiddet eğilimleri yok, saygılı ve terbiyeliler	9	
		-Olumsuz bir etkileri yok	9	
		Farklı dilleri ve kültürleriyle sınıfa renk katıyorlar, Öğretmenler için farklı bir deneyim oluyor	4	
		-Onların olumlu yönleri Türk öğrencileri de olumlu etkiliyor	1	
		TOPLAM	23	
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Türkçeyi yeterince bilmeyenlerle yeterince diyalog sağlanamıyor	6	
		-Kendilerini ifade edemiyorlar, derslere ve kurslara yeterince katılamıyorlar, tercüman kullanmak zorunda kalıyoruz	13	
		-Kendilerini soyutluyorlar, arka sıralarda oturuyorlar, içine kapanıklar, ön plana çıkmak istemiyorlar	15	
		-Kendilerini burada misafir olarak görüyorlar, gözleri batı ülkelerinde, burada uzun süreli kalmıyorlar	6	
		-Savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk, özlem vb. yaşıyorlar	3	
-Ara sınıflarda gelenler uyum güclüğü çekebiliyor		3		
-Kültürel ve mezhepsel farklılıklara bağlı sorunlar yaşanabiliyor. Bu çocukların siması bile bizim çocuklara benzemiyor, bu sima farklılığı bile iletişimde olumsuz etki yapabiliyor		2		
-Onlarla yeterince birebir ilgilenemiyoruz, Öğretmenler onları misafir olarak gördüğü için çok fazla zorlayamıyorlar, Öğretmenler dersleri daha çok Türk öğrencilerin düzeyine göre işliyor	6			
-Dil sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor	5			
	TOPLAM	59		
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz bir etkileri yok	6	
		-Daha çok ders çalışıyorlar, başarılı oluyorlar, bazı Türk öğrenciler sınavlarda onlardan kopya bile çekebiliyor.	3	
		-Öğretmenler onlara daha fazla ilgi gösteriyor, destek oluyor ve seviyor	7	
		-Onların olumlu yönleri Türk öğrencileri de olumlu etkiliyor	2	
		TOPLAM	18	
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor. Kendilerini ifade edemiyorlar, derslere ve kurslara yeterince katılamıyorlar,	11	
-Kendilerini soyutluyorlar, arka sıralarda oturuyorlar, içine kapanıklar, ön plana çıkmak istemiyorlar		3		
-Savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk, özlem vb. yaşıyorlar		2		
-Öğretmenler onların eğitim-öğretimi konusunda özel destek sağlamaya çalışıyorlar		2		
	TOPLAM	18		
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz bir etkileri yok	12	
		-Türk öğrencilerden bir farkları yok, öğretmenler hiç ayırım yapmıyor, yardımcı ve destek oluyorlar	1	
		TOPLAM	13	
OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu sebebiyle derslere yeterince katılamıyorlar,	2		
		TOPLAM	2	

Görüşmecilerin, her bir temaya ilişkin “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Etkisi”ne yönelik en çok ifade ettikleri 3 görüş (en yüksek frekanslı 3 görüş) belirlenmiş liste halinde verilmiştir. Bununla birlikte nesnelliğin sağlanması bakımından, temaların ortaya çıkmasını sağlayan görüşlerden bazıları katılımcıların kod adları kullanılarak doğrudan aktarma tekniğiyle verilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Analizler 10 tema, 3 kategori ve 2 alt kategoriye göre yapılmıştır. Temalar, okul iklimi boyutlarına göre şu şekilde belirlenmiştir; 1-Öğretmen Öğrenci İlişkileri, 2-Güvenlik ve Düzenlilik, 3-Okul Yönetimi, 4-Öğrenciler Arası İlişkiler, 5-Veli-Okul İlişkileri, 6-Sınıf Yönetimi, 7-Sosyal-Kültürel-Sportif Etkinlikler, 8-Akademik Başarı, 9-Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini, 10-Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibak. Temalar sunulurken öncelikle ilgili temada, katılımcıların “okulun mevcut durumu”na ve sonra da “yabancı uyruklu öğrencilerin etkisi”ne ilişkin görüşlerinin genel dağılımına, daha sonra ise ilgili temaya ilişkin kategorilerin ve kodların yer aldığı tabloya yer verilmiştir. Bu yaklaşım ile hem bulguların daha detaylı bir şekilde sunulması hem de daha anlaşılır çıkarımlara ulaşılması amaçlanmıştır.

4.1. Sivas İlinde İlkokul, Ortaokul ve Liselerde Öğrenim Görmekte Olan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın ana problemi olan “Sivas İlinde bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde okul iklimi bakımından mevcut durumun nasıl olduğuna ve bu okullarda öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap bulmak amacıyla, yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular ve yorumlanması yer almaktadır.

4.1.1. “Öğretmen Öğrenci İlişkileri” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.1. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulda genel olarak öğretmen-öğrenci ilişkilerinin nasıl

olduğu ve okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkilerini nasıl etkilediği” sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. “ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2			1	1
Ortaokul Yönetici	2		2		2	
İlkokul Yönetici	2		2		2	
Toplam Yönetici	6	2	4		5	1
Lise Öğretmen	4	1	3	2		2
Ortaokul Öğretmen	4		4	3		1
İlkokul Öğretmen	4		4	2	1	1
Toplam Öğretmen	12	1	11	7	1	4
Lise Türk Öğrenci	4	2	2		2	2
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4			4
İlkokul Türk Öğrenci	4		4			4
Toplam Türk Öğrenci	12	2	10		2	10
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4		4		1	3
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4		4			4
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4			4
Topl. Yab. Uyr. Öğrenci	12		12		1	11
Genel Toplam (f)	42	5	37	7	9	26
Genel Toplam (%)		%12	%88	%17	%21	%62

Tablo 13’te görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Öğretmen-Öğrenci İlişkilerine Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 5 kişi (%12) olumsuz, 37 kişi (%88) ise olumlu değerlendirmiştir. Okuldaki öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik mevcut durumu özellikle lise yöneticileri ve lisedeki Türk öğrenciler olumsuz değerlendirirken, her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamının olumlu görüş beyan ettikleri görülmektedir.

Okulda Öğretmen-Öğrenci İlişkilerine Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğretmen-öğrenci ilişkilerine etkisini 7 kişi (%17) olumsuz, 9 kişi (%21) olumlu ve 26 kişi (%62) etkisiz olarak değerlendirmiştir. Tablo 13 incelendiğinde sadece her kademedeki öğretmenlerin ağırlıklı olarak olumsuz görüşler ifade ettiği diğer tüm yönetici, Türk öğrenci ve yabancı uyruklu öğrencilerin ise ya olumlu ya da etkisiz olduğuna ilişkin görüş beyan ettikleri görülmektedir. Öğretmen görüşleri dışarıda tutulduğunda, ağırlıklı görüşün yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkileri bakımından okul iklimine önemli bir etkilerinin olmadığı (%62) ya da olumlu etkilerinin olduğu (%21) yönündedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmen-öğrencileri ilişkileri bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 14’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 14. TEMA 1; “ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ”

KATEGORİ	KODLAR	F	
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Daha munis, daha uyumlu, daha sakin, saygılı ve terbiyeliler	7
		-Dil sorununu çözdüklerinde olumsuzluklar ortadan kalkıyor, dersleri daha iyi dinliyorlar	3
		-Güzel sanatlar ve spor alanlarında başarılı öğrenciler var	1
		-Onların olumlu yönleri Türk öğrencileri de olumlu etkiliyor	2
		-Öğretmenler için farklı bir deneyim oluyor	2
		TOPLAM	15
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Türkçeyi yeterince bilmeyenlerle diyalog sağlanamıyor	6
		-İletişim sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor, derslere yeterince katılamıyorlar,	4
		-Tercüman kullanmak zorunda kalıyoruz	1
		TOPLAM	11
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Daha munis, daha uyumlu, daha sakinler, şiddet eğilimleri yok, saygılı ve terbiyeliler	9
		-Olumsuz bir etkileri yok	9
		Farklı dilleri ve kültürleriyle sınıfa renk katıyorlar, Öğretmenler için farklı bir deneyim oluyor	4
		-Onların olumlu yönleri Türk öğrencileri de olumlu etkiliyor	1
		TOPLAM	23
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Türkçeyi yeterince bilmeyenlerle yeterince diyalog sağlanamıyor, dil sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor	11
		-Kendilerini ifade edemiyorlar, derslere ve kurslara yeterince katılamıyorlar, tercüman kullanmak zorunda kalıyoruz	13
		-Kendilerini soyutluyorlar, arka sıralarda oturuyorlar, içine kapanıklar, ön plana çıkmak istemiyorlar	15
		-Kendilerini burada misafir olarak görüyorlar, gözleri batı ülkelerinde, burada uzun süreli kalmıyorlar	6
		-Savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk, özlem vb. yaşıyorlar	3
	-Ara sınıflarda gelenler uyum güçlüğü çekebiliyor	3	
	- Kültürel ve mezhepsel farklılıklara bağlı sorunlar yaşanabiliyor. Bu çocukların siması bile bizim çocuklara benzemiyor, bu sima farklılığı bile iletişimde olumsuz etki yapabiliyor	2	
	-Onlarla yeterince birebir ilgilenemiyoruz, Öğretmenler onları misafir olarak gördüğü için çok fazla zorlayamıyorlar, Öğretmenler dersleri daha çok Türk öğrencilerin düzeyine göre işliyor	6	
	TOPLAM	59	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz bir etkileri yok	6
		-Daha çok ders çalışıyorlar, başarılı oluyorlar, bazı Türk öğrenciler sınavlarda onlardan kopya bile çekebiliyor.	3
		-Öğretmenler için farklı bir deneyim oluyor, onlara daha fazla ilgi gösteriyor, destek oluyor ve seviyor	7
		-Onların olumlu yönleri Türk öğrencileri de olumlu etkiliyor	2
		TOPLAM	18
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor. Kendilerini ifade edemiyorlar, derslere ve kurslara yeterince katılamıyorlar,	11
		-Kendilerini soyutluyorlar, arka sıralarda oturuyorlar, içine kapanıklar, ön plana çıkmak istemiyorlar	3
		-Savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk, özlem vb. yaşıyorlar	2
		-Öğretmenler onların eğitim-öğretimi konusunda özel destek sağlamaya çalışıyorlar	2
		TOPLAM	18
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz bir etkileri yok	12
		-Türk öğrencilerden bir farkları yok, öğretmenler hiç ayırım yapmıyor, yardımcı ve destek oluyorlar	1
		TOPLAM	13
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu sebebiyle derslere yeterince katılamıyorlar,	2
	TOPLAM	2	

Tablo 14 incelendiğinde, her tür ve kademedeki görüşmecilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğretmen-öğrenci ilişkilerine etkilerine ilişkin olumlu/olumsuz görüşlerinin ana hatlarının benzeştiği görülmektedir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkilerine olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

1- Yabancı uyruklu öğrenciler okulda öğrenci-öğretmen ilişkilerinde daha uyumlu, sakin, saygılı ve terbiyelidir (f:16)

2- Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğrenci-öğretmen ilişkilerine olumsuz bir etkileri yoktur (f:27)

3- Yabancı uyruklu öğrencilerin dil, kültür, sanat, spor vb. alanlardaki farklılıkları öğretmen-öğrenci ilişkileri bakımından Türk öğrenciler ve öğretmenler bakımından farklı bir deneyimdir (f:13)

Olumsuz Görüşler:

1- Türkçeyi yeterince bilmemeleri ve kendilerini ifade edememeleri iletişimi ve derslerin işlenişini olumsuz etkilemektedir (f:34)

2- Kendilerini sınıftan soyutlamaları, arka sıralarda oturmaları, içine kapanık olmaları ve ön plana çıkmak istememeleri öğretmen-öğrenci ilişkilerine de yansımaktadır (f:31)

3- Savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk ve özlem duygularının olumsuz etkilerini yaşamaları ve kendilerini geçici misafir gibi görmeleri öğrenme-öğretme motivasyonunu da olumsuz etkilemektedir (f:6)

Tablo 14'de görüleceği üzere okul yöneticileri, Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu görüş frekansları olumsuz görüş frekanslarından daha yüksek seyrederken, öğretmenlerin olumsuz görüş frekanslarının (59) olumlu görüş frekanslarından (23) önemli oranda yüksek seyrettiği görülmektedir. Bu durumun, öğrenci-öğretmen ilişkileri bakımından, öğretmenlerin kendilerini daha fazla sorumlu hissetmeleri ve bu ilişkiden doğrudan etkileniyor olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin dil sorununun okuldaki öğretmen-öğrenci ilişkilerine olumsuz etki eden en temel unsur olduğunu belirten (OY1) kodlu okul yöneticisi, olumlu etkilerine ilişkin bir görüşünü ise aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yabancı uyruklu çocuklarımız bazı yönlerden belki bir sorun gibi görünse de bir başka bir açıdan da kazanım oluyor. Özellikle yetenekli meslektaşlarımız o çocuklarımızdan birtakım çıkarımlar sağlayabiliyorlar. Eğitimde çocuklar bizler için vazgeçilmez bir malzeme. Bu çocuklar da nihayetinde farklılık arz ediyorlar. Bir anlamda onlara denek denilebilir mi bilmiyorum ama yabancı uyruklu çocukların varlığı öğretmenlerimiz için de farklı bir deneyim olabiliyor. Belki dil sorunu yaşıyor ama onlardan bir takım sonuçlar çıkaran, feyz alan arkadaşlarımız da var.”

Okuldaki yabancı uyruklu öğrenciler sebebiyle en çok öğretmenlerin yıprandığını belirten (OÖ3) kodlu ortaokul öğretmeni, bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzdaki öğrencilerin her ne kadar sorunsuz olduğunu söylesek de burada yıprananın daha çok öğretmen olduğunu düşünüyorum. Zaten çocukların gelişmişlik, hazır oluş durumlarına bakarak; üst seviye, orta seviye ve ortanın altı seviye olarak sınıfımızı üçe bölüyoruz. Artı yabancı uyruklu öğrenci gelince bir de onu böldüğümüzde öğretmen 4'e bölünmüş oluyor ki diğer öğrencilerle ilgilenirken onun gün boyu, 6 saat boyu sınıfın içinde boş yere oturması vicdanen hiçbir öğretmenin kabul edemeyeceği bir durum. Dolayısıyla bu, öğretmeni gerçekten zorluyor. Fakat bu konuda bizi yöneticilerimizin yalnız bıraktığı konusunda düşüncem var.”

Yabancı uyruklu öğrencileri bir anlamda misafir gibi gördükleri için onları fazla sıkıştıramadıklarını belirten (LÖ3) kodlu öğretmen, bu çocukların da kendilerini burada misafir gibi gördüklerine ilişkin bir görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir;

“Can alıcı söyleyeceğim nokta şu; bu çocuklar kendilerini misafir olarak görüyor, ev sahibi olarak görmüyor. Tıpkı misafirlğe gidip de çıkana kadar edepli durulduğu gibi bu çocuklar da burada gayet edepli, hanımefendi, beyefendi duruyorlar... Ama bunu kişiliklerinden dolayı değil, şartlardan dolayı, misafir olduklarını düşündükleri için yaptıklarını gözlemliyorum. Hep gözleri batıda, batı ülkelerinde ve oralara gideceklerini düşünüyorlar, buna inanıyorlar... Bir nevi vakit geçirme mekanizması içinde sürüklenip gidiyorlar. O yüzden Türkçeyi öğrenmeye de çalışmaya da çok fazla gerek

duymuyorlar. Sadece asayiş bakımından normal olurlarsa, sıkıntı çıkarmazlarsa bu onlar için yeterli bir anlayış gelişmiş, yani misafir anlayışı. Eğer bunlar burada yaşayacaklarsa, bu onlara anlatılmalı: "Siz buranın malısınız, bu topraklarda yaşayacaksınız" denilmeli. Misafir olmadıkları ortaya konulmalı. Eğer misafirlerse ki onlar böyle düşünüyor, o zaman bu onlara açık açık neyse aslı söylenmeli. Ondan sonra yön verilmeli. Öğretmen-öğrenci ilişkisinde de bunun izi var. Evet, evet misafir yaklaşımıyla yaklaşıyor. Bir şeye ihtiyaçları olsa gelip söylemiyorlar, bir şey düşünseleler paylaşmıyorlar. Örneğin ücretsiz ve sertifikalı olarak model uçak, diksiyon vb. kurslarımıza, sosyal etkinliklerimize çağırduğım halde, gelmek istemiyorlar, gelmiyorlar."

Yabancı uyruklu öğrencilerin günlük konuşmalarda önemli bir dil sorunu yaşamadıklarını vurgulayan (LTÖ1) kodlu Türk öğrenci, yabancı uyruklu arkadaşlarının Türkçeyi yeterince bilmemelerinin, derslerin işlenişinde ve sınavlarda bir soruna dönüşebildiğini, aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

"Yabancı uyruklu arkadaşlarımız öğretmenlerimizin anlattıklarını ya da sorduklarını yanlış idrak edebiliyor. Mesela bir din kültürü sorusunda öğretmen sure yazmış, o da süre olarak algılamış ve soruyu anlayamadığı için o sorunun cevabını yanlış yazmış."

4.1.2. "Okulda Genel Güvenlik ve Düzenlilik" Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.2. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere "Okulda genel olarak güvenlik ve düzenlilik durumunun nasıl olduğu ve okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin okulda genel güvenlik ve düzenlilik durumunu nasıl etkilediği" sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 15'de sunulmuştur.

Tablo 15. “OKULDA GENEL GÜVENLİK VE DÜZENLİLİK” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2		2			2
Ortaokul Yönetici	2	2*			1	1
İlkokul Yönetici	2		2			2
Toplam Yönetici	6	2	4		1	5
Lise Öğretmen	4	4*				4
Ortaokul Öğretmen	4	3	1	1		3
İlkokul Öğretmen	4		4	1		3
Toplam Öğretmen	12	7	5	2		10
Lise Türk Öğrenci	4	3	1		1	3
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4	1		3
İlkokul Türk Öğrenci	4		4	3		1
Toplam Türk Öğrenci	12	3	9	4	1	7
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4		4			4
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4	1	3		1	3
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4	1		3
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	1	11	1	1	10
Genel Toplam (f)	42	13	29	7	3	32
Genel Toplam (%)		%31	%69	%17	%7	%76

Tablo 15’de görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Genel Güvenlik ve Düzenlilik Durumuna Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında güvenlik ve düzenliliğe yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 13 kişi (%31) olumsuz, 29 kişi (%69) ise olumlu değerlendirmiştir. Bunlardan ortaokul yöneticileri (2* kişi) ve lise öğretmenleri (4* kişi) okuldaki düzenliliği olumlu değerlendirirken güvenliği olumsuz değerlendirmektedir. Dolayısıyla bu ayırım gözetildiğinde güvenlik konusunda; katılımcılardan 13’ü (%31) olumsuz, 29’u (%69) olumlu, düzenlilik konusunda ise 7’si (%17) olumsuz ve 35’i (%83) olumlu değerlendirmektedir. Okuldaki güvenlik ve düzenliliğe yönelik mevcut durumu özellikle ortaokul ve lise öğretmenleri ile lisedeki Türk öğrenciler olumsuz değerlendirirken, her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamına yakınının (11 kişi, %91) olumlu görüş beyan ettikleri görülmektedir.

Okulda Genel Güvenlik ve Düzenliliğe Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda genel güvenlik ve düzenliliğe etkisini 7 kişi (%17) olumsuz, 3 kişi (%7) olumlu ve 32 kişi (%76) etkisiz olarak değerlendirmiştir. Tablo 15 incelendiğinde özellikle ilkokuldaki Türk öğrencilerin ağırlıklı olarak olumsuz görüşler ifade ettiği diğer tüm yönetici, Türk öğrenci ve yabancı uyruklu öğrencilerin ise ağırlıklı olarak ya olumlu ya da etkisiz olduğuna ilişkin görüş beyan ettikleri görülmektedir. Tablo 15 incelendiğinde ağırlıklı görüşün yabancı uyruklu öğrencilerin okulun genel güvenliği ve düzenliliği bakımından okul iklimine herhangi bir etkilerinin olmadığı (%76) ya da olumlu etkilerinin olduğu (%7) yönündedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okullarının güvenlik ve düzenliliği bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 16'da ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 16. TEMA 2; “OKULUN GENEL GÜVENLİĞİ VE DÜZENLİLİĞİ”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	6
		-Herhangi bir kavga ve gürültüleri yok,	4
		-İlk geldiklerinde yabancılık ve uyumsuzluk gösterebilir bile okula uyumları en fazla 1,5 ay sürüyor	2
		-Çok güvenli bir ortamdan geldikleri için burada kurallara daha fazla uyuyorlar	1
		TOPLAM	13
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Maddi durumları yetersiz olduğu için kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uyamıyorlar	1
	-Aileleri yeterince takip edemiyorlar	1	
	TOPLAM	2	
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	11
		-Herhangi bir kavga ve gürültüleri yok,	5
		-İlk geldiklerinde yabancılık ve uyumsuzluk gösterebilir bile okula uyumları en fazla 1,5 ay sürüyor	3
		-Çok güvenli bir ortamdan geldikleri için burada kurallara daha fazla uyuyorlar	4
		-Kendilerini geçici gördükleri ve sayı bakımından azınlıkta oldukları için hiçbir olumsuzluğa bulaşmak istemiyorlar	2
		TOPLAM	25
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Gruplaşıyorlar ve okulda yaşadıkları sorunları büyüklerini de çağırarak okul dışında şiddetle çözmeye çalışıyorlar	4
		-Maddi durumları yetersiz olduğu için kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uyamıyorlar	2
		-Türk öğrencilerin anlamayacağı şekilde kendi dillerinde küfür ya da hakaret edebiliyorlar	1
		-Kız erkek ilişkilerinde birbirini koruma- kollama yaklaşımları sebebiyle sorunlar yaşanabiliyor.	1
-Aileleri yeterince takip edemiyorlar		2	
-Yabancı uyruklu öğrencilerin belli başlı birkaç okulda yoğunluk kazanması olumsuzluklara sebep olabiliyor		2	
	TOPLAM	12	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	10
		-Kendilerini geçici gördükleri ve sayı bakımından azınlıkta oldukları için varlıkları-yoklukları belli değil	3
		-Okuldaki sosyal kültürel etkinliklerde daha çok yer alıyorlar	1
		TOPLAM	14
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Sınıfta bir hırsızlık olayı olmuştu, herkes yabancı uyruklu öğrencinin yapmış olabileceğini düşündü	1
		-Okuldaki düzeni bazen bozabiliyorlar, derslere geç gelebiliyorlar, kavga edebiliyorlar	3
-Okul dışında kavga edebiliyorlar		1	
	TOPLAM	5	
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	8
		-Yabancı uyruklu öğrenciler kurallara daha çok uyuyorlar	1
		TOPLAM	9
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okula geç gelebiliyorlar	2
-Okul dışında kavga olabiliyor		4	
-Dil bilmedikleri için kuralları iyi anlayamıyorlar		1	
	TOPLAM	7	

Tablo 16 incelendiğinde, her tür ve kademedeki görüşmecilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin okulda genel güvenlik ve düzenliliğe etkilerine ilişkin olumlu/olumsuz görüşlerinin ana hatlarının benzeştiği görülmektedir; Her tür ve kademedeki olumlu ifadeler olumsuz ifadelerden daha çok dile getirilmiştir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin yabancı uyruklu öğrencilerin okulda genel güvenlik ve düzenliliğe olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor (f:35)
- 2- Herhangi bir kavga ve gürültüleri yok (f:12)
- 3- Çok güvenliksiz bir ortamdan geldikleri için burada kurallara daha fazla uyuyorlar (f:6)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Gruplaşıyorlar ve okulda yaşadıkları sorunları büyüklerini de çağırarak okul dışında şiddetle çözmeye çalışıyorlar (f:5)
- 2- Okula ve derslere geç geliyorlar (f:5)
- 3- Maddi durumları yetersiz olduğu için kılık kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uyamıyorlar (f:3)

Tablo 16’da görüleceği üzere her tür ve kademedeki olumlu görüş frekanslarının toplamı olumsuz görüş frekanslarının toplamından fazladır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda güvenlik ve düzenlilik açısından var olan duruma uyum sağlamalarının nedenini, buraya geldikleri güvenliksiz ortamına bağlayan (OY2) kodlu okul yöneticisi, bu duruma yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Güvenlikle ilgili hiçbir sıkıntıları ve olumsuz etkileri yok. Bu ise geldikleri ortamdan kaynaklanıyor. Yani orada güvenliğin minimize olduğu bir toplumdaki geliyorlar. Belki de çocukluklarını orada geçirdiler; Her gün bombaların patladığı, güvenliğin en alt seviyede olduğu yerlerde yaşadılar. Bu anlamda da olumlu etkileri

olduğunu düşünüyorum. Çünkü çok da güvenli bir ortamda olduklarının hissi veriliyor onlara.”

Çalıştığı okuldaki güvenlik ve düzenliliği olumsuz değerlendiren (LÖ3) kodlu öğretmen, yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu katkısı bulunduğuna yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bu olumsuzluklara, güvenlik problemlerine, arama falan hiçbir şeyin yapılmamasına, disiplinin son derece rezil gitmesine, gördüğüm kadarıyla yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu veya olumsuz hiçbir etkisi yok. Nihayetinde onlar kendilerini burada geçici gördüğü için sabrediyorlar, her şeye sabrediyorlar. Hiçbir şeye bulaşmak istemiyorlar.”

Okuldaki güvenlik ve düzenliliğe, yabancı uyruklu öğrencilerin olumsuz etkilerinin bulunduğunu ifade eden (OÖ4) kodlu öğretmen, bu yöndeki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Burada Afgan çocuk kendi diliyle argo kelimeler ifade edebiliyor. Türk çocuk ne konuştuğunu bilmiyor. Bu konuşmalar birbiriyle bazen çatışabiliyor. Ayrıca sonuçta kız-erkek ilişkisi de olabiliyor. Kız-erkek ilişkisinde de birbirini koruma, birbirini kollama durumları ortaya çıkabiliyor. Yani sıradan olaylar. Çocukların birbiriyle kavgaya tutuşması saniyelik bir şey ve bu dışarıya da yansiyabiliyor. Dışarıya yansıdığı zaman kötü oluyor. Dışarıdaki sorun ise; Afgan çocuklar büyüklerini çağırıyorlar ve olaylar büyüyor. Türk çocuklar da buna karşı kendileri de bir tepki veriyor. Sonuçta milliyetçilik çok farklı bir duygu; bu milliyetçilik duygusuyla birbirlerine dalmaları, dalaşmaları da ortaya çıkıyor. Güvenlik açısından bizim bir sıkıntımız olmuyor ama dışarıda çocukların güvenliği var mı, orada benim sıkıntılarım var. Yani diğer arkadaşımızın dediği gibi, öncelikle ve muhakkak bir rehabilitasyondan geçirilmeleri gerekiyor.”

4.1.3. “Okul Yönetimi” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.3. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okuldaki yöneticileri okul yönetimi açısından nasıl değerlendirdikleri ve okul yöneticilerinin okuldaki yabancı uyruklu öğrencilere nasıl davrandıkları” sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. “OKUL YÖNETİMİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve İdarecilerin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Nasıl davrandığına İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Okul İdaresinin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yaklaşımı	
		Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
Lise Yönetici	2		2		2
Ortaokul Yönetici	2		2		2
İlkokul Yönetici	2		2		2
Toplam Yönetici	6		6		6
Lise Öğretmen	4	4		1	3
Ortaokul Öğretmen	4		4		4
İlkokul Öğretmen	4		4		4
Toplam Öğretmen	12	4	8	1	11
Lise Türk Öğrenci	4	2	2	1	3
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4		4
İlkokul Türk Öğrenci	4		4		4
Toplam Türk Öğrenci	12	2	10	1	11
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4		4		4
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4		4	1	3
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4		4
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12		12	1	11
Genel Toplam (f)	42	6	36	3	39
Genel Toplam (%)		%14	%86	%7	%93

Tablo 17’de görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okul Yönetimine Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak okul yönetimine yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 6 kişi (%14) olumsuz, 36 kişi (%86) ise olumlu değerlendirmiştir. Okul yönetimine yönelik mevcut durumu her tür ve kademedeki yöneticiler ile her tür ve kademedeki yabancı uyruklu öğrenciler olumlu değerlendirirken, özellikle lise öğretmenlerinin tamamı ve lisedeki Türk öğrencilerin yarısı olumsuz değerlendirmiştir.

Okul Yönetiminin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yaklaşımı:

Okul idaresinin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımını 3 kişi (%7) olumsuz 39 kişi ise (%93) olumlu değerlendirmiştir. Görüşmeye katılan her tür ve kademedeki okul yöneticilerinin tamamı, okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin varlığını bir sorun olarak görmediklerini, okula renk kattıklarını düşündüklerini vb. ifade ederek olumlu görüş

beyan etmişlerdir. Görüşmeye katılan 12 öğretmenden 1 lise öğretmeni, 12 Türk öğrenciden 1 lise öğrencisi ve 12 yabancı uyruklu öğrenciden 1 ortaokul öğrencisi, okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımını olumsuz değerlendirmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okul yönetimi bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 18’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 18. TEMA 3; “OKUL YÖNETİMİ”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Misafir olarak görülüyorlar	1
		-Korunmaya, kollamaya gayret ediliyor, daha merhametli davranılıyor, bağrımıza basılıyor	4
		-Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar	13
		-Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında empati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözmeye gayret ediliyor	7
		-Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor	3
		TOPLAM	28
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Kendi örf, adet ve geleneklerini okulda sergileyebiliyorlar	1
		-Yeterince dil bilmemeleri onları anlayıp, sorunlarına çözüm üretilmesini güçleştiriyor	7
		-Yabancı uyruklu çocuklarla ilgili yöneticiler ve diğer tüm personele bir seminer verilmemiş olması işi güçleştiriyor	4
		TOPLAM	12
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Misafir olarak görülüyorlar	2
		-Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında empati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözmeye gayret ediliyor, pozitif ayrımcılık yapılıyor	10
		-Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar	10
		-Sorun olarak görülüyor ama bir zenginlik olarak da görülüyorlar	4
		-Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor	5
		TOPLAM	31
OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Kayıt, not girme, sınıf geçme vb. resmi iş ve işlemleri idareye fazladan bir yük getiriyor	4	
	-Diğer öğrencilerle bir tutulmaları, hiçbir ayırım yapılmaması adaletsiz oluyor, yabancılar lehine pozitif ayrımcılık yapılmalı	3	
	-Kontrol altında tutulmaları bakımından ekstra bir çaba sarf ediliyor	2	
	TOPLAM	9	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor	11
		-Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar	15
		-Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında empati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözmeye gayret ediliyor, pozitif ayrımcılık yapılıyor	2
		TOPLAM	28
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Sorun olarak görüyorlar, bu okulda olmasalar daha iyi olurdu diye düşünüyorlar	2
	TOPLAM	2	
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor	10
		-Bizim sorunlarımızı çözmeye çalışıyorlar	6
		TOPLAM	16
OLUMSUZ GÖRÜŞLER	İzin konusunda bize biraz daha katı davranıyorlar	1	
	TOPLAM	1	

Tablo 18 incelendiğinde, okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı hususunda her tür ve kademedeki görüşmecilerin olumlu görüşlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Zira görüşmeciler toplam 103 defa olumlu 24 defa ise olumsuz görüş ifade etmişlerdir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı konusunda en çok ifade ettikleri 3 olumlu/olumsuz görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar. (f:38)
- 2- Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor. (f:29)
- 3- Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında empati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözülmeye gayret ediliyor. (f:25)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Yeterince dil bilmemeleri onları anlayıp, sorunlarına çözüm üretilmesini güçleştiriyor. (f:7)
- 2- Kayıt, not girme, sınıf geçme vb. resmi iş ve işlemleri idareye fazladan bir yük getiriyor. (f:6)
- 3- Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yöneticiler ve diğer tüm personele bir seminer verilmemiş olması işi güçleştiriyor. (f:4)

Tablo 18’de görüleceği üzere her tür ve kademedeki olumlu görüş beyan etme oranı olumsuz görüş beyan etme oranından oldukça yüksektir. Ayrıca okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı konusunda en az olumsuz görüş bildiren görüşmeci grubu Yabancı Uyruklu Öğrenciler daha sonra da Türk Öğrencilerdir. Dolayısıyla özellikle tüm öğrenciler bakımından, okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı konusundaki tablo son derece olumlu değerlendirilmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okullarında bulunmasını bir zenginlik olarak değerlendiren (LY2) kodlu okul yöneticisi, bu konudaki bir görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Varlıkları kesinlikle bir sorun değil de, bazen onların dertlerine çare olamamız bir sorun olabilir. Çünkü efendiler, saygılılar yani yetiştikleri ortamdan kaynaklanıyor olsa gerek. Onların varlıkları aslında okulumuz için bir zenginlik. Mesela bazı öğrencilerimiz çok iyi Türkçe biliyorlar. İstiklal Marşını okumuştum Afgan bir öğrencimiz. Çok duygulanmıştım. Bazen oluyor işte, derslerden, özellikle Dil ve Anlatım dersinden en yüksek puanı Afgan bir öğrencimiz almıştı. Dil ve Anlatım dersi direk Türkçe ile ilgili kendi dilimizle ilgili yani. Böyle bir dersten en yüksek notu bir Afgan öğrencinin alabilmesi bizlere gurur vermekle birlikte Türk öğrenciler açısından düşündüğümüz zaman üzücü de oluyor.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin okul yönetimi açısından bir yük olduğunu değerlendiren (LÖ1) kodlu lise öğretmeni, bu konudaki bir görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yabancı uyruklu öğrencilere okul yöneticileri sahip çıkıyorlar. Yani öyle dışlayıcı bir yaklaşımları yok. Yabancı uyruklu öğrenciler okul yöneticileri açısından şöyle sorun olabiliyor; Onların resmi işlemlerini halletmek okul yöneticileri için çok büyük sorun oluyor. Geçen sene biz de ders notlarını sisteme girmekte sorun yaşadık. Bunun için bir müdür yardımcımız Ankara'yla falan gitti, oralarda çok uğraştı. Bu resmi işlemlerin hallolması için bir iki hafta Ankara'yla bayağı uğraştığını biliyoruz. Çünkü bizler de notlarını giremiyorduk öğrencilerin. Sisteme kayıtlı değillerdi. Yani bu şekliyle fazladan bir iş yükü getirebiliyorlar diyebiliriz. Ama onun dışında bir sorun olarak görmüyorlar, biraz misafir olarak görüyorlar bence.”

Okulun yöneticiler tarafından iyi yönetildiğini değerlendiren (OTÖ1) kodlu ortaokuldaki Türk öğrenci, okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencileri bir zenginlik olarak gördüğüne yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okul, yöneticilerimiz tarafından iyi yönetiliyorlar. Müdür, müdür yardımcılarımız çok iyi. Yabancı uyruklu öğrencilere de hiçbir ayırım yapmıyorlar. Tabi bazen bazı sorunlar olabiliyor. Mesela biz bir yanlış yaptığımız zaman okul idaresi bize nasıl kızılıyorsa yabancı uyruklu öğrencilere de o şekilde kızılıyorlar. Bize az kızılıyorlar da yabancılara çok kızılıyorlar diye bir şey yok. Sonra okul yöneticileri yabancı öğrencileri bir zenginlik olarak görüyorlar. Çünkü yabancı uyruklu öğrenciler bazen nasıl desem çok çalışkan olabiliyor, yani okulumuzun seviyesini yükseltebiliyor. Mesela bizim sınıfta da bir arkadaşımız var. O da çok çalışkan bir öğrenci. Bizim sınıfımızın seviyesini yükseltiyor. O yüzden okul yöneticilerimiz burada yabancı öğrencileri bir zenginlik olarak görüyor.”

Okulun yöneticilerinin kendilerine iyi davrandığını ama kendilerinin çok duygusal ve hassas olduklarını değerlendiren (LYÖ1) kodlu yabancı uyruklu lise öğrencisi bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Benim bir istediğim var. Hani biraz samimi davranmak istiyorum. Biz gurbetten geldik. Başka ülkeden geldik yani. Savaştan geldik. Yani çok çok sıkıntıları arkada koyduk, buraya geldik. Ve o yüzden bu yabancı ülkede, olumsuz küçük bir davranışımız olduğunda biz Türklere göre daha çok çok üzülürüz. Yani bunun sebebini bazen ben de bilmiyorum niye öyle oluyor. Daha duygusalız. Evet, çok hassasız. Ben bazen çok üzülüyorum çok. Hani vatansız, yabancı bir ülkedeyim diyorum. Benim burada ne işim var? Ama bunu herkes biliyor ki biz mecburiyetten dolayı geldik. Bu yüzden ben okul yönetiminin, öğrencilerin, öğretmenlerimizin bizimle daha ilgili olmasını diliyorum.”

4.1.4. “Öğrenciler Arası İlişkiler” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.4. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulda genel olarak öğrenciler arası ilişkilerin nasıl olduğu ve okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenciler arası ilişkileri nasıl etkilediği” sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19. “ÖĞRENCİLER ARASI İLİŞKİLER” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2		1	1	
Ortaokul Yönetici	2		2	1	1	
İlkokul Yönetici	2		2		1	1
Toplam Yönetici	6	2	4	2	3	1
Lise Öğretmen	4	4		1		3
Ortaokul Öğretmen	4	2	2	3		1
İlkokul Öğretmen	4		4	1	3	
Toplam Öğretmen	12	6	6	5	3	4
Lise Türk Öğrenci	4	4			2	2
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4		2	2
İlkokul Türk Öğrenci	4		4		3	1
Toplam Türk Öğrenci	12	4	8		7	5
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4		4		4	
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4	3	1	1	3	
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4	1	3	1	3	
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	4	8	2	10	
Genel Toplam (f)	42	16	26	9	23	10
Genel Toplam (%)		%38	%62	%21	%55	%24

Tablo 19’da görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Öğrenciler Arası İlişkilere Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak öğrenciler arası ilişkilere yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 16 kişi (%38) olumsuz, 26 kişi (%62) ise olumlu değerlendirmiştir. Okuldaki öğrenciler arası ilişkilere yönelik mevcut durumu özellikle lise yöneticileri (%100) ve lise öğretmenleri (%100) ile lisedeki Türk öğrenciler (%100) ağırlıklı olarak olumsuz değerlendirirken, ortaokul ve ilkokullardaki öğretmen ve öğrencilerin ağırlıklı olarak olumlu görüş beyan ettikleri görülmektedir.

Okulda Öğrenciler Arası İlişkilere Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğrenciler arası ilişkilere etkisini 9 kişi (%21) olumsuz, 23 kişi (%55) olumlu ve 10 kişi (%24) etkisiz olarak değerlendirmiştir. Tablo 19 incelendiğinde okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin, öğrenciler arası ilişkilere etkisini özellikle öğretmenlerin “olumsuz” veya “etkisiz” olarak

değerlendirdikleri dikkat çekmektedir. Her kademedeki Türk öğrencilerin tamamı bu etkiyi “olumlu” ya da “etkisiz” şeklinde değerlendirirken, yabancı uyruklu öğrencilerin ise büyük oranda “olumlu” değerlendirdikleri görülmektedir. Bu durum, okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin varlığının “arkadaşlık ilişkileri” bakımından, gerek Türk öğrenciler gerekse yabancı uyruklu öğrenciler tarafından her herhangi bir sorun teşkil etmediğini göstermektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin “okuldaki öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri” bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 20’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 20. TEMA 4; “ ÖĞRENCİLER ARASI İLİŞKİLER”

	KATEGORİ	KODLAR	F	
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz arkadaşlık ilişkilerine girmiyorlar	4	
		-Olumlu ve sakin tavırlarıyla diğer öğrencilere örnek oluyorlar	1	
		-Zamanla önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmalar bitiyor ve uyum içinde yaşıyorlar, paylaşıyorlar	6	
		-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	5	
	TOPLAM			16
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Türk öğrenciler onların dil bilmemelerini kötüye kullanıyorlar, kelimeleri yanlış öğretiyorlar ve şiveleriyle dalga geçiyorlar	1	
		-Gruplaşmalara sebep oluyor ve gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor	3	
	TOPLAM			4
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	10	
		-Zamanla önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmalar bitiyor ve uyum içinde yaşıyorlar, paylaşıyorlar	4	
		-Öğrencilerin paylaşımlarını, yardımlaşma duygularını artırıyorlar	9	
	TOPLAM			23
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dışlama olabiliyor	7	
		-Dil bilmemeleri arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkiliyor	8	
		-Gruplaşmalara sebep oluyor ve/veya gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor	13	
		-Türk öğrencilerin ailelerinin yabancı uyruklu öğrencilere olumsuz bakış açısı öğrencilerde de bir önyargı oluşturuyor	2	
		-Türk öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilerin sınıfın başarı düzeyini düşürdüğünü düşünüyorlar.	1	
		-İçlerinde acı var, travma yaşıyorlar	1	
TOPLAM			32	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	10	
		-Öğrencilerin paylaşımlarını, yardımlaşma duygularını artırıyorlar	6	
		-Zamanla önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmalar bitiyor ve uyum içinde yaşıyorlar,	2	
	TOPLAM			18
OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Gruplaşmalar oluyor	6		
	TOPLAM			6
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	9	
		-Uyum içinde yaşıyorlar,	9	
	TOPLAM			18
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkileri iyi ama çok samimi olmuyorlar	1	
		-Dil bilmeyenlerle kötü davranıyorlar, hakaret ve küfür ediyorlar	3	
-Dışlama olabiliyor		2		
TOPLAM			6	

Tablo 20 incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda “öğrenciler arası ilişkiler”e etkisi konusunda olumlu görüş frekansının (75), olumsuz görüş frekansından (48) oldukça yüksek seyrettiği gözlenmektedir. Öğretmenler, olumsuz görüşleri olumlu

görüşlerden çok daha fazla dile getirirken, yönetici ve diğer tüm öğrencilerin olumlu görüşleri daha fazla ifade ettikleri görülmektedir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkilerine olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor. (f:34)
- 2- Zamanla önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmalar bitiyor ve uyum içinde yaşıyorlar, paylaşıyorlar. (f:21)
- 3- Öğrencilerin paylaşımlarını, yardımlaşma duygularını artırıyorlar. (f:15)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Gruplaşmalara sebep oluyor ve/veya gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor. (f:22)
- 2- Dil bilmemeleri arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkiliyor. (f:12)
- 3- Dışlama olabiliyor. (f:9)

İlk başlarda yabancı uyruklu öğrencilerin kendi aralarında gruplaşmalarının, Türk öğrencilerde de gruplaşmalara sebep olduğunu, bunun da çeşitli çatışmaları getirdiğini belirten (OY1) kodlu okul yöneticisi, bu konuda aldıkları önlemler ve gelişmelere ilişkin görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin okula gelmesiyle birlikte öğrenciler arasındaki ilişki mutlaka etkilendi. Okula ilk geldiğim yıllarda bunu net gözlemledim. Gruplaşmalar, insanın doğası gereği oluşan sosyolojik olay. Sonuçta onlar yabancı bir kültürden geldiği için kendi aralarında gruplaştıklarını gözlemledik. Bizim çocuklarımızın da kendi aralarında gruplaştılar. Söz düellosuyla başlayan çatışmaların, dışarıda fiziksel bir hâl alana kadar tırmandığını gördük. Bir dizi önlemler aldık. Bunların onları kabul etmesi hemen kolay olmadı ama Okulumuzda son iki yıldır, böyle bir gruplaşma söz konusu değil. Çocukların arasında uyum var. Biri diğerine tercümanlık yapar hâle geldi. İnanıyorum ki bizim de bilmediğimiz onların kendilerine ait bir dünyası var... Çatışma da bir kazanımdır. Çatışma da biliyorsunuz bir diyalogdur. Çocuklarımız arasında elbette bir çatışma var; ama son iki yıldır kayda değer bir sorun yaşamıyoruz biz.”

Türk öğrencilerin, yabancı uyruklu öğrencileri kolladıklarını, paylaşımlara ve kaynaşmaya çaba gösterdiklerini belirten (İÖ1) kodlu ilkokul öğretmeni, bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Türk öğrencilerin özellikle bu yabancı uyruklu öğrencileri kolladıklarını görüyorum. Özellikle beslenme saatlerinde soruyorlar; “Beslenme getirdin mi? Beslenmen var mı?” Paylaştıklarını, onlara bir şeyler verdiklerini görüyorum. Oyunlarda yine o içine kapanık öğrenciler oynamak istemediğinde aralarına almaya çalıştıklarını gözlemliyorum. Özellikle iki öğrencim; iki kardeşler, onlar çok başarılı. Onlar daha çok sınıfı birbirine kaynaştırdığını düşünüyorum. Yani sınıfta çok daha olumlu bir etki bıraktı onlar. Kesinlikle öğrenciler arasında çok iyi bir dayanışma var; çok benimsediler, çok kolluyorlar. Onların yabancı bir ülkeden geldiğini, zor şartlarda bulunduğunu öğrenciler kavlıyor, anlıyorlar. Olumlu ilişkiler içerisindedir... Bunlara karşı öğrenciler arasında bir acıma duygusu mu diyeyim; kavga çıkarmıyorlar, yabancı uyruklu öğrencilere daha hoşgörülü davranıyorlar.”

Türk öğrencilerin, yabancı uyruklu öğrencilere çok iyi davrandıklarını ve derslerde onlara yardımcı olduklarını belirten (OTÖ1) kodlu ortaokul öğrencisi, bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilere çok iyi davranıyorlar. Tabi bizim sınıfımızda da diğer sınıflarda da vardır eminim. Birbirleriyle konuşuyorlar. Öğretmenlerimiz de bizi yan yana oturtuyor. Anlamadığı bir şey olduğunda biz onlara anlatıyoruz. Onlar da diğer arkadaşlarına anlatıyor.”

Türk öğrencilerle de iyi arkadaşlıklar kurduğunu ve onları sevdiğini belirten (LYÖ1) kodlu yabancı uyruklu lise öğrencisi, bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bu okulda Türk, Afgan arkadaşlarım vardır, erkeklerden ve kızlardan. Türkler de var. Türklerden yakın arkadaşlarım çok. Hani beni çok sevenler, ben de onları severim. Yani onları seviyorum.”

4.1.5. “Veli Okul İlişkisi” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.5. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulda genel olarak veli-okul ilişkilerinin nasıl olduğu ve okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin bu ilişkiyi nasıl etkilediği” sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. “VELİ OKUL İLİŞKİSİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2				2
Ortaokul Yönetici	2	2			2	
İlkokul Yönetici	2	1	1	2		
Toplam Yönetici	6	5	1	2	2	2
Lise Öğretmen	4	4		4		
Ortaokul Öğretmen	4	3	1	4		
İlkokul Öğretmen	4	4		4		
Toplam Öğretmen	12	11	1	12		
Lise Türk Öğrenci	4	4				4
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4	3	1	
İlkokul Türk Öğrenci	4		4	3	1	
Toplam Türk Öğrenci	12	4	8	6	2	4
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4	3	1	3	1	
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4		4	3	1	
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4	2	2	
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	3	9	8	4	
Genel Toplam (f)	42	23	19	28	8	6
Genel Toplam (%)		%55	%45	%67	%19	%14

Tablo 21’de görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Veli Okul İlişkisine Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak veli-okul ilişkisine yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 23 kişi (%55) “olumsuz”, 19 kişi (%45) ise “olumlu” değerlendirmiştir. Okuldaki veli-okul ilişkisine yönelik mevcut durumu; lise ve ortaokul yöneticilerinin tamamı (%100), lise ve ilkokul

öğretmenlerinin tamamı (%100) ve lise öğrencilerinin tamamı (%100) “olumsuz” değerlendirmiştir. Ayrıca ilkokul yöneticilerinin %50’si, ortaokul öğretmenlerinin %74’i ve lisede okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin %75’i de “olumsuz” değerlendirmiştir. Bunun aksine, ortaokul ve ilkokulda okuyan Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı (%100) “olumlu” olarak değerlendirmiştir.

Veli-Okul ilişkileri ağırlıklı olarak ilkokul ve ortaokulda “olumlu” değerlendirilirken lisedeki Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler ile öğretmen ve yöneticilerin hemen hemen tamamına yakınının “olumsuz” değerlendirme yaptıkları görülmektedir.

Okulda Veli-Okul İlişkilerine Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda veli-okul ilişkisine etkisini 28 kişi (%67) olumsuz, 8 kişi (%19) olumlu ve 6 kişi (%14) etkisiz olarak değerlendirmiştir. Tablo 21 incelendiğinde okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin veli-okul ilişkisine etkisini özellikle her kademedeki öğretmenlerin tamamının (%100) “olumsuz” olarak değerlendirdikleri dikkat çekmektedir. Ortaokul ve ilkokullardaki Türk öğrenciler ile her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin de ağırlıklı olarak (%75) “olumsuz” değerlendirmeler yaptıkları görülmektedir. Ortaokul yöneticilerinin tamamı (%100) ise yabancı uyruklu öğrencilerin okulda veli-okul ilişkisine etkisini “olumlu” olarak değerlendirirken aynı konuyu lise yöneticileri ile lisedeki Türk öğrencilerin tamamı ise (%100) “etkisiz” olarak değerlendirmişlerdir.

Liselerde veli-okul ilişkisine yönelik mevcut durumun hem yöneticiler, hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından zaten “olumsuz” görüldüğü, bu “olumsuz” duruma yabancı uyruklu öğrencilerin herhangi bir “etkisinin olmadığı” yönünde değerlendirme yaptıkları görülmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin “veli-okul ilişkileri” bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 22’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 22. TEMA 5; “VELİ OKUL İLİŞKİSİ”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Yabancı uyruklu öğrencilerimizin velileri daha ilgili, bilinçli, duyarlı ve saygılılar, kıymet biliyorlar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	7
		- Çok kültürlü, eğitilmiş, donanımlı yabancı uyruklu velilerimiz var,	1
		-Bizim kaybettiğimiz bazı değerleri onlar hala muhafaza ediyor	1
		TOPLAM	9
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Yoksulluk, geçim derdi vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyorlar	1
		- Veli-Okul ilişkisi konusunda herhangi bir gündemleri yok, okula gelmiyorlar, çocuklarını takip etmiyorlar	3
		-Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyoruz	5
		-Velilerle anlaşabilmek için dil bilen öğrencileri tercüman olarak kullanıyoruz ama bu sefer de bu öğrenciler dersten geri kalıyor	2
		-Sadece, öğrenci belgesi, izin kağıdı vb. zorunlu evrakları almak için okula geliyorlar.	1
		TOPLAM	12
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	4
		TOPLAM	4
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Yoksulluk, geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyorlar	6
		-Veli-Okul ilişkisi konusunda herhangi bir gündemleri yok, okula gelmiyorlar, çocuklarını takip etmiyorlar	6
		-Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyoruz,	16
		-Velilerle anlaşabilmek için dil bilen öğrencileri tercüman olarak kullanıyoruz	6
-Sadece, sorunları olduğunda, öğrenci belgesi, izin kağıdı vb. zorunlu evrakları almak için okula geliyorlar.	2		
TOPLAM	36		
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	6
		TOPLAM	6
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Veli-okul ilişkisi zaten kötü, yabancı öğrencilerin varlığı veli-okul ilişkisini etkilemiyor	4
		-Yabancı uyruklu öğrencilerin velileri okula gelmiyorlar	7
	-Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyorlar	5	
TOPLAM	16		
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Velilerimiz okula geldiğinde yöneticiler onlara iyi davranıyor	3
		- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	7
		TOPLAM	10
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Sadece, sorunları olduğunda, öğrenci belgesi, izin kağıdı vb. zorunlu evrakları almak için okula geliyorlar.	1
		- Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyorlar	4
		-Yoksulluk, geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyorlar	5
TOPLAM	10		

Tablo 22 incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda “VELİ-OKUL İLİŞKİSİ”ne etkisi konusunda “olumlu” görüş frekansının (29), “olumsuz” görüş frekansından (74) oldukça düşük seyrettiği gözlenmektedir. Özellikle her kademedeki öğretmenlerin ağırlıklı olarak “olumsuz” görüşlerini dile getirdikleri dikkat çekerken, tüm yönetici ve Türk öğrenciler de “olumsuz” görüşleri “olumlu” görüşlerinden den daha fazladır.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin, okullarındaki yabancı uyruklu öğrencilerin veli-okul ilişkilerine olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar. (f:24)
- 2- Yabancı uyruklu veliler okula geldiğinde yöneticiler onlara iyi davranıyor. (f:3)
- 3- Bizim kaybettiğimiz bazı değerleri onlar hala muhafaza ediyorlar. (f:1)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyoruz. (f:30)
- 2- Yoksulluk, geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyorlar. (f:19)
- 3- Veli-Okul ilişkisi konusunda herhangi bir gündemleri yok, okula gelmiyorlar, çocuklarını takip etmiyorlar. (f:10)

Okullarında veli-okul ilişkisinin iyi olmadığını belirten (LY1) kodlu okul yöneticisi, yabancı uyruklu öğrenci velilerinin okula gelememe sebebine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yerliyi getiremiyoruz ki yabancıyı getirelim. Zira onlar da ciddi bir yoksulluk içerisinde hayatlarını devam ettirmeye çalışıyorlar. Mümkün mertebe bir yerlerde iş bulabilirse para kazanmaya çalışıyorlar. Yahut günün belli saatlerinde karakola gidip belli bilgileri sunmayla karşı karşıyalar. Böyle olunca çocukla okulla, öğretmenle ilgilenemiyorlar. Veli-okul ilişkisi onlarda hiç yok. Bunların olumlu ya da olumsuz etkilemeleri söz konusu değil.

Okullarında genel olarak veli-okul ilişkisinin iyi olmadığını ancak yabancı uyruklu öğrenci velilerinin bu ilişkiye etkisinin olumlu olduğunu belirten (OY1) kodlu okul yöneticisi, bu konuya yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“...Ancak Afganlı velilerimiz son derece ilgili, son derece bilinçli, duyarlı. Okula, öğretmenine ve yöneticisine son derece saygılı, değer veren bir yapıya sahipler. Ve bizim bu velilerimiz arasında ağır ceza hâkiminden tutun öğretmene kadar velilerimiz var. Ancak tabii bu velilerimiz bugün itibariyle işte 100\$ Birleşmiş Milletlerden alan kıt kanaat geçinen, profil itibariyle, dış görünüş itibariyle sizin belki toplumda işte alt tabakadan insan denilebilecek türden gelen insanlar. Ama derinine indiğinizde, onlarla sohbet ettiğinizde, bizi eleştiren velilerimizi görüyorum yani. “Bu nasıl okul?” dedi bana bir hâkime hanım. “Nasıl okul?” dedi. Dedim “Buyurun!”. Kendisi beni çok seven bir hanımefendi veli. Dedi “Buna hiç kızmıyorsunuz.” Miladi Abbasi diye yaramaz, hayta, asi ruhlu bir genç 8. sınıf. Babası şehit düşmüş çocuğun, ruhunda fırtınalar kopuyor farkındayım. Çok asi, dik bir çocuk; gözünü budaktan esirgemeyen. “Hiç dövmüyorsunuz, hırpalamıyorsunuz, kulağını çekmiyorsunuz.” Okula gelmiyor; yazı, mektup yazıyoruz tabii ki, telefon ediyoruz. “Bunu lütfen ben daha göndermeyecek.” dedi tabii kendince Türkçeyle. Tabii bu arada bana göz de ediyor. Yani bizim kaybettiğimiz değerleri onlar henüz kaybetmemiş. Aslında kaybolmaması gereken şeyleri onlar muhafaza ediyor. Biz bir taraftan geleceği yakalayacağız derken elimizdekileri kaybetmişiz maalesef eğitimde. Yani mesleki tecrübemden yola çıkarak bunu söylüyorum. Birebir ilgilenmelerimizde ise o, veli bize o salahiyeti verince şiddet; fiziki değil de çocuğun üzerinde tahakkümü kurmaya çalıştığımızda yaş gereği tekrar teşekkür geliyor. “Çok teşekkür, Allah’a emanet, gene gelecek biz” diyor ve gene geliyorlar. Şimdi ben yabancı uyruklu öğrencilerimizin, Afgan öğrencilerimizin velilerinden aldığım dönütü bugüne kadar 3 velimden belki 5 velimden zor almışumdur ki daha fazlasını belki yaptığımız çocuklarımız oldu...”

Yabancı uyruklu öğrenci velilerinin, veli-okul ilişkisine olumlu katkı sağladığını belirten (İÖ1) kodlu ilkökul öğretmeni, bu duruma ilişkin görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Ben okul dışında bu yabancı uyrukluların hep evlerini ziyaret ettim. Hani gittim, gördüm; neye ihtiyaçları var, nasıl bir durumda yaşıyorlar diye. Gerçekten aile yapısı onlarda da çok önemli, çok etkili. Çok zor şartlarda yaşadıklarını gördüm. Çok kötü evlerde oturduklarını gördüm. Yani bir odunluğun, bir kömürlüğün ev haline getirilip oturduklarını gördüm öğrencilerimin. Ama istiyorlar, hani çocuklarının bir şeyler öğrenmesini istiyorlar. Geliyorlar toplantılara, okula da çağırdığımız zaman kesinlikle geliyorlar. Ama

yardımcı olamıyorlar, anlayamıyorlar. Ama öğretmen-veli ilişkisini çok olumlu bulmuyorum okulumuzda.”

Anne-babalarının okula pek gelmediğini belirten (LYÖ1) kodlu yabancı uyruklu lise öğrencisi, ebeveynlerinin dil bilmemeleri sebebiyle onlara tercümanlık yapmak zorunda kaldığını, bunun ise derslerini aksattığına yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Burada en büyük sıkıntı bizden dolayıdır. Bizim annemiz babamız pek gelip gitmiyorlar. Çünkü eğer gelirlerse biz her yerde tercümanlık yapıyoruz. Benim en çok devamsızlığım annemden babamdan dolayı oldu çünkü ikisi hasta. Ben her yerde onlarla birlikte hastaneye gidiyorum. Her yerde tercümanlık yapıyorum. O yüzden kendim okula gelemiyorum. Bu şeyler oluyor. Bazen devamsızlık, izin kâğıdı, imza atmaya falan geliyorlar ama başka bir şey için sormuyorlar.”

4.1.6. “Sınıf Yönetimi” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.6. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulda sınıf yönetimine ilişkin mevcut durumun nasıl olduğu ve yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimini nasıl etkilediği” sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23. “SINIF YÖNETİMİ” Bakımından Okulda Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2				2
Ortaokul Yönetici	2		2			2
İlkokul Yönetici	2		2	1		1
Toplam Yönetici	6	2	4	1		5
Lise Öğretmen	4		4	2		2
Ortaokul Öğretmen	4	1	3	2		2
İlkokul Öğretmen	4		4	1	2	1
Toplam Öğretmen	12	1	11	5	2	5
Lise Türk Öğrenci	4	3	1			4
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4	2		2
İlkokul Türk Öğrenci	4		4	3		1
Toplam Türk Öğrenci	12	3	9	5		7
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4	4		2		2
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4	1	3			4
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4			4
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	5	7	2		10
Genel Toplam (f)	42	11	31	13	2	27
Genel Toplam (%)		%26	%74	%31	%5	%64

Tablo 23’da görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Sınıf Yönetimine Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak sınıf yönetimine yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 11 kişi (%26) “olumsuz”, 31 kişi (%74) ise “olumlu” değerlendirmiştir. Okuldaki sınıf yönetimine yönelik mevcut durumu; özellikle lise yöneticilerinin ve lisedeki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı (%100), lisedeki Türk öğrencilerin ise %75’i “olumsuz” değerlendirmiştir. Bunun aksine, tüm öğretmenlerin %92’si, sınıf yönetimini “olumlu” olarak değerlendirmiştir. Aynı şekilde ortaokul ve ilkokuldaki yönetici, öğretmen, Türk öğrenci ve yabancı uyruklu öğrencilerin de okuldaki sınıf yönetimini büyük oranda “olumlu” olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

Okulda Sınıf Yönetimine Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda sınıf yönetimine etkisini 13 kişi (%31) olumsuz, 2 kişi (%5) olumlu ve 27 kişi (%64) ise etkisiz olarak değerlendirmiştir. Tablo 23 incelendiğinde okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimine etkisini her tür ve kademedeki görüşmeciler ağırlıklı olarak etkisiz olarak değerlendirmekle birlikte, “olumsuz” etki ettikleri yönündeki görüşlerin özellikle öğretmenler ve Türk öğrenciler grubunda yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Buna karşın her tür ve kademedeki yabancı uyruklu öğrenciler ise sınıf yönetimi hususunda “etkisiz” oldukları yönünde görüş bildirmektedirler.

Yabancı uyruklu öğrencilerin “Sınıf Yönetimi” bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 24’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 24. TEMA 6; “SINIF YÖNETİMİ”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur.	4
		-Sınıfta sayıları az olduğu için etkilemiyorlar	1
		-Yetişme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar	1
		-Dil öğrendikten sonra herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	2
		TOPLAM	8
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dersleri zaten anlamadıkları için etkileri de olmuyor	1
		-Devamsızlık ve geç gelmeleri sebebiyle sınıf yönetimi olumsuz etkilenebiliyor	1
		-Öğretmenler fazladan bir efor harcamak zorunda kalıyorlar	2
		-Öğretmenlerin zaman planlamasını olumsuz etkiliyorlar	2
		-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	3
	TOPLAM	9	
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur.	7
		-Yetişme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar	2
		-Onlar için ikinci üçüncü defa dersi anlattığımız zaman tüm çocuklar daha iyi öğreniyor	2
		TOPLAM	11
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Hiçbir şekilde derse katılmıyorlar, sessiz kalmayı tercih ediyorlar	6
		-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	8
-Öğretmenler fazladan bir efor harcamak zorunda kalıyorlar		6	
	TOPLAM	20	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur.	7
		-Yetişme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar	1
		-İngilizceyi iyi bilenler bu derste öğretmene yardımcı oluyor	1
		TOPLAM	9
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Hiçbir şekilde derse katılmıyorlar, sessiz kalmayı tercih ediyorlar	4
		-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	5
		-Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor	9
-Yaramazlık yapıyorlar, derste konuşuyorlar		2	
	TOPLAM	20	
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur	8
		TOPLAM	8
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor	4
		-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	3
		-Hiçbir şekilde derse katılmıyorlar, sessiz kalmayı tercih ediyorlar	1
	TOPLAM	8	

Her ne kadar görüşmeye katılan 42 kişiden 29 kişi (%69) yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda “SINIF YÖNETİMİ”ne etkisini “etkisiz” olarak değerlendirmiş olmakla birlikte; Tablo 24 incelendiğinde, “olumlu” görüş frekansının (36), “olumsuz” görüş frekansından (57) düşük seyrettiği gözlenmektedir. Özellikle öğretmenler ile Türk öğrencilerin ağırlıklı olarak “olumsuz” görüşlerini dile getirdikleri dikkat çekmektedir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin, okullarındaki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimine olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur. (f:26)
- 2- Yetişme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar. (f:4)
- 3- Onların anlaması için dersin ikinci üçüncü defa tekrar edilmesi sebebiyle tüm çocuklar daha iyi öğreniyor. (f:2)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor. (f:22)
- 2- Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor. (f:19)
- 3- Hiçbir şekilde derse katılmıyorlar, sessiz kalmayı tercih ediyorlar. (f:12)

Okullarında genel olarak sınıf yönetiminin olumlu olduğunu belirten (OY1) kodlu okul yöneticisi, yabancı uyruklu öğrenciler sebebiyle öğretmenlerin fazladan efor ve zaman harcamak zorunda kaldıkları yönündeki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmen arkadaşlarımızın sonuçta 40 dakikalık bir derste zamanı iyi kullanmaları gerekir. Bazen tabi ki bu çocuklarımıza harcanan fazladan bir efor söz konusu. Bu da arkadaşlarımız enerjisini ve bilgisini daha etkin kullanabilecek iken belki olumsuz yönde etkiliyor. Onun dışında yabancı uyruklu öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıf otoritesini, sınıf yönetimini olumsuz etkileyecek aşırı uç hiçbir olumsuz etkisini görmedim.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimini olumsuz etkilediğini belirten (OÖ1) kodlu ortaokul öğretmeni, bu öğrencilerin dil bilmemeleri sebebiyle derslerde gruplaştıkları yönündeki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Açıkçası yabancı uyruklu öğrenciler konusunda sınıf yönetiminde ben sıkıntı yaşamaktayım. Şöyle ki; yabancı uyruklu öğrenciler Türkçe bilmedikleri için genel olarak bir grup halinde oturuyorlar. Bunları ne kadar ayırsak da birbirleriyle kağıtlarla Farsça yazışarak iletişim kurmaya çalışıyorlar; Biz bu kâğıtları

yakalayabiliyoruz. Açıkçası yani sınıf yönetimini olumsuz yönde etkiliyorlar onlar. Zaten hiçbir fikirleri yok dersler hakkında; damdan düşer gibi biz onlara hiçbir fikri olmadıkları bir şey öğretmeye çalışıyoruz. Doğal olarak onlar da bilmediği bir konuda sıkılıyorlar.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimini olumlu etkilediğini belirten (İÖ2) kodlu ilkökul öğretmeni, bu öğrencilerin sınıf yönetimine olumlu katkılarını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Sınıf yönetimi konusunda okulumuzda herhangi bir sorun yaşanmıyor. Gerçekten de o konularda düşüncelerim çok olumlu. Başarımızın da üst seviyede olduğunu düşünüyorum. Yabancı uyruklu öğrencilerin de özellikle bizim başarımıza olumlu yönde katkıları olduğunu düşünüyorum. Özellikle ben kendimden örnek verirsem; mesela bazı anlamadıkları konuları ikinci defa-üçüncü defa tekrar ederek hem Türk öğrencilerin hem de onların daha iyi anlamalarını sağlamaya çalışıyorum. Bu tekrarlar da pekiştirme oluyor. Çünkü bizim öğrenciler bazen söylemeyebiliyor ama yabancı uyruklu öğrencilerimiz “Anlamadım” diyebiliyor. Bunu da ikinci-üçüncü defa tekrar ettiğimiz zaman derslerimize olumlu yönde katkısı olduğunu düşünüyorum.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimini etkilemediğini belirten (OTÖ1) kodlu ortaokul öğrencisi, bu yönündeki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Çok güzel bir soru, çünkü hiçbir etkileri yok. Bir tek yine her zaman dediğimiz gibi dil sorunları var. Yani öğretmenin söylediklerini ve yazdırdıklarını anlamadıkları zaman bizimle biraz konuşabiliyorlar, bize soruyorlar. Hoca onlara bağırıyor, kızıyor ana bazen susun diyebiliyor. Saygı çerçevesini aşmıyorlar. Sınıf ortamını olumsuz etkilemiyorlar.”

4.1.7. “Okulda Sosyal Kültürel ve Sportif Etkinlikler” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.7. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulda genel olarak sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin nasıl olduğu ve okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin okulda sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri nasıl etkilediği” sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25. “OKULDA SOSYAL, KÜLTÜREL VE SPORTİF ETKİNLİKLER” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2				2
Ortaokul Yönetici	2		2		2	
İlkokul Yönetici	2	2				2
Toplam Yönetici	6	4	2		2	4
Lise Öğretmen	4		4			4
Ortaokul Öğretmen	4		4		4	
İlkokul Öğretmen	4	4			1	3
Toplam Öğretmen	12	4	8		5	7
Lise Türk Öğrenci	4	2	2		2	2
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4		3	1
İlkokul Türk Öğrenci	4		4		1	3
Toplam Türk Öğrenci	12	2	10		6	6
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4	2	2		1	3
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4		4		1	3
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4		2	2
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	2	10		4	8
Genel Toplam (f)	42	12	30		17	25
Genel Toplam (%)		%29	%71		%40	%60

Tablo 25’de görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Sosyal, Kültürel ve Sportif Etkinliklere Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin nasıl olduğuna yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 12 kişi (%29) olumsuz, 30 kişi (%71) ise olumlu değerlendirmiştir. Olumsuz değerlendirmelerin lise yöneticileri (%100), lise Türk öğrencileri (%50), lise yabancı uyruklu öğrencileri (%50) ile ilkokul öğretmenlerinde (%100) yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca her kademedeki Türk ve yabancı öğrenciler ile lise ve ortaokullardaki öğretmenlerin tamamına yakınının okullarında genel olarak sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönelik mevcut durumu olumlu değerlendirdikleri gözlenmiştir.

Okulda Sosyal, Kültürel ve Sportif Etkinliklere Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri nasıl etkilediği konusunda ise, 17 kişi (%40) olumlu yönde etkiledikleri, 25 kişi (%60) ise etkisiz oldukları yönünde görüş bildirmiştir. Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri olumsuz etkilediği yönünde ise hiçbir görüş bulunmaması dikkat çekmektedir.

Lise yöneticilerinin tamamı (%100), lise öğretmenlerinin tamamı (%100), lisedeki Türk öğrencilerin yarısı (%50) ve lisedeki yabancı uyruklu öğrencilerin (%75)i, yabancı uyruklu öğrencilerin okulda sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere herhangi bir etkisi olmadığını beyan etmişlerdir. Her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin de bu konuyu ağırlıklı olarak “etkisiz” şeklinde değerlendirdikleri dikkat çekmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 26’da ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 26. TEMA 7; “OKULDA SOSYAL, KÜLTÜREL VE SPOR TİF ETKİNLİKLER”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	2
		-Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	3
		-Takım ruhu ve kaynaşmaya olumlu etkisi oluyor	2
		TOPLAM	7
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu nedeniyle katkıları olmuyor	3
		-Özgüven eksiklikleri sebebiyle katkıları olmuyor	1
		-Aile yapısı nedeniyle katılmıyorlar,	1
		-Bu etkinliklere pek sıcak bakmıyorlar, katılmıyorlar	1
		TOPLAM	6
	ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	- Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar
-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor			5
-Takım ruhu ve kaynaşmaya olumlu etkisi oluyor			2
-Onların başarıları Türk öğrencileri de güdülüyor			3
-Fiziki yapıları ve farklı kültürleri bu tür etkinliklere çok yatkın			3
		TOPLAM	21
OLUMSUZ GÖRÜŞLER		-Bu etkinliklere pek sıcak bakmıyorlar, katılmıyorlar	6
		-Boş zamanlarında çalışmak zorunda oldukları için katılmıyorlar	2
		-Dil sorunu nedeniyle katkıları olmuyor	2
		TOPLAM	10
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	- Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	7
		-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	9
		-Fiziki yapıları ve farklı kültürleri bu tür etkinliklere çok yatkın	2
		TOPLAM	18
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Bu etkinliklere pek ilgi duymuyorlar, katılmıyorlar	6
			TOPLAM
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	- Bu etkinliklerde katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	5
		-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	9
		TOPLAM	14
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Bu etkinliklere pek ilgi duymuyorlar, katılmıyorlar	4
		TOPLAM	4

Her ne kadar görüşmeye katılan 42 kişiden 17’si (%40) yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda “SOSYAL, KÜLTÜREL VE SPOR TİF ETKİNLİKLER”i olumlu yönde etkilediklerini, 25’i (%60) ise etkisiz olduklarını değerlendirmiş olmakla birlikte; Tablo 26 incelendiğinde, “olumlu” görüş frekansının (60), “olumsuz” görüş frekansından (26) oldukça yüksek düzeyde seyrettiği gözlenmektedir. Özellikle

öğretmenler ve Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin ağırlıklı olarak “olumlu” görüşlerini dile getirdikleri dikkat çekmektedir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin yabancı uyruklu öğrencilerin okulda sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor. (f:25)
- 2- Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar. (f:23)
- 3- Fiziki yapıları ve farklı kültürleri bu tür etkinliklere çok yatkın. (f:5)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Bu etkinliklere pek sıcak bakmıyorlar, katılmıyorlar. (f:17)
- 2- Dil sorunu nedeniyle katkıları olmuyor. (f:5)
- 3- Boş zamanlarında çalışmak zorunda oldukları için katılmıyorlar. (f:2)

Okullarında sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler konusundaki mevcut durumu yetersiz gören ve olumsuz değerlendiren (LY2) kodlu lise yöneticisi, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere etkisi olmadığına yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzda kültürel faaliyetler olsun, sportif faaliyetler olsun düşük olmakla birlikte bunların çoğalacağına inanmaktayım. Belirli gün ve haftalar öğretmenlerimizin ve öğrencilerimizin özveriyle gayet muntazam bir şekilde kutlanmakta. Bunların hepsini öğrencilerimiz, öğretmenlerimizin rehberliği eşliğinde yapmakta. Yabancı uyruklu öğrencilerin ise bu faaliyetlere katkısı olduğunu düşünmüyorum. Çünkü özgüven eksiklikleri var. Bu özgüven eksiklikleri de dilden kaynaklanıyor. Türkçeyi bilmediklerinden kaynaklanıyor. Bu faaliyetleri etkilemediklerini ve katkıları olmadığını düşünüyorum.”

Okullarında sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler konusundaki mevcut durumu olumlu değerlendiren (OÖ3) kodlu ortaokul öğretmeni, yabancı uyruklu öğrencilerin bu duruma olumlu etkileri olduğuna yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Ben kurulduğu günden beri bu okulda Afganlı öğrencilerle beraberim. Okulumuz özellikle sportif faaliyetler açısından çok aktif. Afganlı öğrencileri aldığımızdan beri çok pozitif bir etkileri oldu.”

Onların başarılarını gören Türk öğrenciler de sürekli spora yöneldiler. Şuan her 100 öğrenciden en az 80'i bir bireysel branşta sportif lisanslı sporcu olarak görev yapıyor. Ben, Afganlı öğrenciler olmasaydı okulun bu durumda olacağına kesinlikle inanmıyorum. Çok artı getirileri oldu okulumuz için. Sanat yönünden de çok güzel resim yapanlar var. O öğrencilerin resimlerini sergiledik, resim yapan öğrenci sayımız arttı. Ama dil sorunu olduğu için, edebiyat konusunda hiçbir katkıları yok.”

Okullarında sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler konusunda yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu katkısı olduğunu değerlendiren (OTÖ4) kodlu ortaokul Türk öğrencisi, bu duruma yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzda sportif faaliyetler iyi. Buna yabancı öğrencilerimizin zararı değil de katkısı var. Bir tane yabancı uyruklu arkadaşımız bildiğimiz kadarıyla atletizm de birinci olmuştu. Okulumuzu temsil ediyordu. Yabancı uyruklu öğrenciler, sportif, kültürel etkinlikleri olumlu etkiliyor.”

Okullarında sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler konusunda mevcut durumu olumlu değerlendiren (LYÖ1) kodlu yabancı uyruklu lise öğrencisi, bu konuda başka bir ülkede ile kıyaslayarak yaptığı olumlu değerlendirmeyi aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Ben burada küçük bir şey söyleyeceğim. Mesela İran'dan gelen bazı Afganlar var. İran'da Afganlar için spor benzeri etkinliklerde izin vermiyorlar. Katılmaya izin vermiyorlar ama Türkiye'de öyle bir şey yok. Yani Afganistan'dan İran'a gidenlerin bu tür etkinliklere katılmasına İran'da izin verilmiyor. Katılmayın, siz yabancısınız, katılma hakkınız yok diyorlar. Ama Türkiye'de böyle bir şey yok biz bu konudan çok memnunuz.”

4.1.8. “Akademik Başarı” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.8. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulunuzda genel olarak akademik başarı nasıldır? Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, okulun akademik başarısını nasıl etkiliyor? Diye sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. “OKULDA AKADEMİK BAŞARI” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2	2				2
Ortaokul Yönetici	2	1	1	2		
İlkokul Yönetici	2	1	1			2
Toplam Yönetici	6	4	2	2		4
Lise Öğretmen	4	4		2	2	
Ortaokul Öğretmen	4	4		4		
İlkokul Öğretmen	4		4	2	1	1
Toplam Öğretmen	12	8	4	8	3	1
Lise Türk Öğrenci	4	3	1		2	2
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4	3		1
İlkokul Türk Öğrenci	4		4	4		
Toplam Türk Öğrenci	12	3	9	7	2	3
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4	4		1	1	2
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4		4	1		3
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4		4	1		3
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	4	8	3	1	8
Genel Toplam (f)	42	19	23	20	6	16
Genel Toplam (%)		%45	%55	%48	%14	%38

Tablo 27’de görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Akademik Başarıya Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında genel olarak akademik başarının nasıl olduğuna yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 19 kişi (%45) olumsuz, 23 kişi (%55) ise olumlu değerlendirmiştir. Olumsuz değerlendirmelerin lise yöneticileri (%100), lise öğretmenleri (%100), lise Türk öğrencileri (%75), lise yabancı uyruklu öğrencileri (%100) ile ortaokul öğretmenlerinde (%100) yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca ilkokul öğretmenleri (%100), ilkokuldaki Türk öğrenciler (%100), ilkokuldaki yabancı uyruklu öğrenciler (%100), ortaokuldaki Türk öğrenciler (%100) ve ortaokuldaki yabancı uyruklu öğrenciler (%100) okullarındaki akademik başarıya yönelik mevcut durumu olumlu değerlendirmiştir.

Okulda Akademik Başarıya Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıyı nasıl etkilediği konusunda ise, 20 kişi (%48) olumsuz yönde etkiledikleri, 6 kişi (%14) olumlu yönde etkiledikleri, 16 kişi ise (%38) ise etkisiz oldukları yönünde görüş bildirmiştir. Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin okulun akademik başarısını olumlu yönde etkilediğine ilişkin görüşlerin son derece düşük olduğu (%14) dikkat çekmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki akademik başarıyı olumsuz etkilediği yönündeki görüşlerin ortaokullarda (yöneticiler %100, öğretmenler %100, Türk öğrenciler %75) yoğunlaştığı gözlenmektedir. Buna karşın lise ve ilkokul yöneticilerinin tamamı (%100) ile her tür ve kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin büyük çoğunluğu (%67) yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki akademik başarıyı etkilemediklerini ifade etmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 28'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 28. TEMA 8; “OKULDA AKADEMİK BAŞARI”

	KATEGORİ	KODLAR	F	
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	4	
		-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var	1	
	TOPLAM			5
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Geçici oldukları için hedef koyamadıkları için akademik başarıları iyi değildir	1	
		-Okul dışında erkek öğrenciler para kazanmak için çalışmak zorunda olduklarından akademik başarıları düşük	1	
		-Ekstra bir kurs vb. alamadıkları için başarıları düşük	1	
		-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	4	
		-Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar	2	
	TOPLAM			9
	ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	4
-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var			5	
-Sınıfın lokomotifi oluyorlar			1	
TOPLAM			10	
OLUMSUZ GÖRÜŞLER		-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	14	
		-Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir	5	
		-Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar	9	
		-Onlara fazladan zaman ayırınca sınıf düzeni bozuluyor	2	
TOPLAM			30	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ		OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	5
	-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var		5	
	TOPLAM			10
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	5	
		-Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir	7	
		-Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar	5	
		-Sınavlarda kopya çekiyorlar	1	
	TOPLAM			18
	YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	8
			-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var	3
TOPLAM			11	
OLUMSUZ GÖRÜŞLER		-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	7	
		-Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir	5	
TOPLAM			12	

Tablo 28 incelendiğinde, her tür ve kademedeki görüşmecilerin “olumsuz” görüş frekansının (f:69), “olumlu” görüş frekansından (f:36) oldukça yüksek düzeyde seyrettiği gözlenmektedir. Özellikle öğretmenler (f:30) ve Türk öğrencilerin (f:18) ağırlıklı olarak “olumsuz” görüşlerini dile getirdikleri dikkat çekmektedir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin okulda akademik başarıya olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur. (f:21)
- 2- Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var. (f:14)
- 3- Sınıfın lokomotifi oluyorlar. (f:1)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor. (f:31)
- 2- Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir. (f:17)
- 3- Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar. (f:16)

Akademik başarı konusunda okullarındaki mevcut durumu yetersiz gören ve olumsuz değerlendiren (LY1) kodlu lise yöneticisi, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıya herhangi bir etkileri olmadığına yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzdaki bu başarıda yabancı uyruklu öğrencilerin etkileri yoktur. Hiç yoktur. Çünkü kendilerinin öyle bir hedefi yoktur. Hedef koymaları da mümkün değil. Çünkü gittikleri yerlerde belli sürelerde kalıyorlar. Ondan sonra başka bir ile gönderiyorlar. Bu da onların göçmen olmalarından kaynaklanan bir durum. Dolayısıyla öyle bir hedefi olmayınca etkilemeleri de söz konusu değil. Aslında bu öğrencilere yönelik özellikle hafta sonlarında bir takım destekleyici kurslar vb. açılması düşünülebilir. Ama bu öğrencilerden kız öğrenciler hafta sonu evde kalıyorlar. Aileler onları hafta sonu çıkaramıyorlar, çünkü bir güven sorunu var. Erkek öğrenciler de hafta sonu bulabilirlerse birtakım ekonomik gelir sağlayacak iş, güç yaparak para kazanma derdindedir. O da normal. Hayatlarını devam ettirebilmeleri için buna ihtiyaçları olduğundan hafta sonu destek kurslarına katılmaları da mümkün değil. Bu açıdan böyle bir çalışmamız yok.”

Akademik başarı konusunda okullarındaki mevcut durumu yetersiz gören ve olumsuz değerlendiren (OÖ3) kodlu ortaokul öğretmeni, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıyı olumsuz etkilediğine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Akademik başarımız Sivas genel ortalamasının olduğu gibi, yani çok başarılı bir okul değiliz. Afganlı öğrenciler genel ortalamayı etkiliyorlar. Yani bireysel olarak öğrencileri etkileyip çalışkan öğrenciyi zayıflatmıyor. Ama genel ortalamayı doğal olarak düşürüyorlar.”

Akademik başarı konusunda okullarındaki mevcut durumu olumlu değerlendiren (OTÖ3) kodlu ortaokul öğrencisi, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıyı olumsuz etkilediğine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzun genel olarak akademik başarısı güzel. Yabancı uyruklu öğrenciler okulumuzun akademik başarılarını olumsuz etkiliyor. Çünkü her zaman olduğu dil sorunları var. Ne bileyim tam çözemedikleri için, tam bilmedikleri için, okuyamadıkları için sorun. Deneme sınavları yapılıyor burada sınıf ortalamalarını düşürüyorlar. Ama bilmedikleri için bazıları gelmiyor bile hani düşürmeyelim diye... Dediğim gibi okulun akademik başarısını etkiliyorlar.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıyı etkilemediğini ifade eden (OYÖ2) kodlu ortaokul yabancı uyruklu öğrencisi, bu yöndeki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yani sıkıntı yok. Yabancı uyruklu öğrencilerde başarılı da var başarısız da. Mesela Türkçeyi bilmeyen öğrenciler de var. Türkçe bilmedikleri için Derste öğretmeni anlamıyorlar. Mesela böyle bir sıkıntı var ama genelde mesela sportif başka şeylerde başarılı. Mesela ben geçen sene Türkçe bilmiyordum. Onun için teşekkür aldım. Kendim sıkıntı göremiyorum. Ama yani bu sene daha başarılı olmak istiyorum. Öğretmenler de yapacaklarını yapıyorlar, kimseye ayırım yapmıyorlar.”

4.1.9. “Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.9. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulunuzda genel öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini nasıldır? Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, okul disiplinini nasıl etkiliyor?” diye sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29. “ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞSAL DEĞERLERİ VE OKUL DİSİPLİNİ” Bakımından Okuldaki Mevcut Durum ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bu Duruma Etkisine İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
		Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
Lise Yönetici	2		2		2	
Ortaokul Yönetici	2		2		2	
İlkokul Yönetici	2		2		1	1
Toplam Yönetici	6		6		5	1
Lise Öğretmen	4	4			2	2
Ortaokul Öğretmen	4		4		1	3
İlkokul Öğretmen	4		4	1	2	1
Toplam Öğretmen	12	4	8	1	5	6
Lise Türk Öğrenci	4	4			3	1
Ortaokul Türk Öğrenci	4		4	2		2
İlkokul Türk Öğrenci	4		4	2		2
Toplam Türk Öğrenci	12	4	8	4	3	5
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4	2	2		4	
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4	2	2			4
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4	2	2			4
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	6	6		4	8
Genel Toplam (f)	42	14	28	5	17	20
Genel Toplam (%)		%33	%67	%12	%40	%48

Tablo 29’da görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplinine Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında öğrencilerin davranışsal değerlerinin ve okul disiplininin nasıl olduğuna yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 14 kişi (%33) olumsuz, 28 kişi (%67) ise olumlu değerlendirmiştir. Olumsuz değerlendirmelerin lise öğretmenleri (%100), lise Türk öğrencileri (%100), her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerde (%50) yoğunlaştığı görülmektedir.

Her kademedeki yöneticilerin tamamı (%100), ortaokul ve ilkokullardaki öğretmen ve Türk öğrencilerin tamamı (%100) ile her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin yarısı (%50) okullarında öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplinine yönelik mevcut durumu olumlu değerlendirmiştir.

Okulda Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplinine Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisi:

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki davranışsal değerleri ve okul disiplinini nasıl etkilediği konusunda ise, 5 kişi (%12) olumsuz yönde etkiledikleri, 17 kişi (%40) olumlu yönde etkiledikleri, 20 kişi (%48) ise etkisiz oldukları yönünde görüş bildirmiştir. Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki davranışsal değerleri ve okul disiplinini olumsuz yönde etkilediğine ilişkin görüşlerin son derece düşük olduğu (%12) dikkat çekmektedir.

Her kademedeki yöneticiler (%100) ile lisedeki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı (%100) ve lisedeki Türk öğrencilerin (%75)'inin, yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki davranışsal değerleri ve okul disiplinini olumlu yönde etkilediklerini değerlendikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra ortaokul öğretmenlerinin (%75)'i ile ortaokul ve ilkokuldaki Türk öğrencilerin yarısı (%50) ve yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı (%100) yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplinini etkilemediklerini ifade etmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplini bakımından okul iklimine etkisine yönelik, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin olumlu/olumsuz yöndeki görüşleri Tablo 30'da ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 30. TEMA 9; “ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞSAL DEĞERLERİ VE OKUL DİSİPLİNİ”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	7
		-Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	4
		-Olumsuz tavır ve davranışlarına velileri destek ve pirim vermiyor	1
	TOPLAM		12
	TOPLAM		0
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	11
		-Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar	5
		-Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	7
		-Türk öğrencilerin olumsuz davranışları ve disiplinsizliği sebebiyle yabancı uyruklu öğrenciler mağdur oluyor	2
	TOPLAM		25
OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okula ilk geldiklerinde davranış boyutunda olumsuzluklar yaşanabiliyor	4	
	-Derslere geç geliyorlar, devamsızlık yapıyorlar	1	
	TOPLAM		5
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	8
		-Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar	3
		-Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	3
	TOPLAM		14
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri vb. sebeplere dayalı olarak okulun davranış değerlerini ve disiplinini olumsuz etkileyebiliyorlar	5
TOPLAM		5	
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	9
		-Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar	1
		-Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	4
	TOPLAM		14
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri vb. sebeplere dayalı olarak okulun davranış değerlerini ve disiplinini olumsuz etkileyebiliyorlar	2
-Derslere geç geliyorlar, devamsızlık yapıyorlar	2		
TOPLAM		4	

Tablo 30 incelendiğinde, her tür ve kademedeki görüşmecilerin “olumlu” görüş frekansının (f:65), “olumsuz” görüş frekansından (f:14) oldukça yüksek düzeyde seyrettiği gözlenmektedir. Özellikle öğretmenler (f:25) ve yöneticilerin (f:12) ağırlıklı olarak “olumlu” görüşlerini dile getirdikleri, üstelik her kademedeki yöneticilerden hiç birinin hiçbir olumsuz görüş ifade etmedikleri dikkat çekmektedir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin, davranışsal değerler ve okul disiplinine olumlu/olumsuz etkisine ilişkin en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler:

- 1- Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok. (f:35)
- 2- Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar. (f:18)
- 3- Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar. (f:9)

Olumsuz Görüşler:

- 1- Dil bilmemeleri vb. sebeplere dayalı olarak okulun davranış değerlerini ve disiplinini olumsuz etkileyebiliyorlar. (f:7)
- 2- Derslere geç geliyorlar, devamsızlık yapıyorlar. (f:4)
- 3- Okula ilk geldiklerinde davranış boyutunda olumsuzluklar yaşanabiliyor. (f:4)

Okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplini konusunda okullarındaki mevcut durumu olumlu değerlendiren (LY2) kodlu lise yöneticisi, yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplinine olumlu etki ettiklerine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bu tür davranış bozuklukları gösteren yabancı uyruklu öğrencimizi görmedim. Yani okul disiplinini olumlu şekilde etkiliyorlar. Uyum sağladıkları için. Yani yabancı uyruklu öğrencilerin okul disiplinine olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum.”

Okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplini konusunda okullarındaki mevcut durumu yetersiz ve olumsuz değerlendiren (LÖ1) kodlu lise öğretmeni, yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplini konusunda etkisiz olduklarına yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yabancı uyruklu öğrenciler okulda nötr zaten. Onların disiplin sorunları yaşadığını görmedim. Kendi sınıfımda da vardı, bu sene de var. Disiplin sorunu yaşamıyorlar hatta onların okuldaki bu disiplinsizlikten mağdur olduklarını düşünüyorum. Çünkü bir dışlanma görüyorum. Yani kendi sınıfımda böyle bir sorun yaşadığım için beni bayağı etkiledi. Bir dışlama var yani onlara

karşı. Onlar da bu disiplinsizlikten etkileniyor, aslında onlar da bir disiplin istiyor. Çünkü onlar da aslında biraz eziliyor yani.”

Okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplini konusunda okullarındaki mevcut durumu olumlu değerlendiren (İÖ1) kodlu ilkokul öğretmeni, yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplinine olumlu etki ettiklerine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yabancı uyruklu öğrenciler de disiplini olumsuz etkilemiyorlar. Artı bizim Türk uyruklu öğrencilere örnek de oluyorlar. Ben daha saygılı olduklarını gözlemliyorum onların; daha sakin, daha hoşgörülü olduklarını düşünüyorum. Yani kendi sınıfımdan hep yola çıkıyorum, kendi sınıfımda o şekilde. Ve diğer öğrenciler de aslında öğreniyorlar; paylaşmayı öğreniyorlar, farklı bir millettten bir insanın nasıl olduğunu görüyorlar, daha yakından görüyorlar, daha hoşgörülü olmayı öğreniyorlar, birlikte olabileceklerini anlıyorlar farklı bir ülkenin çocuğuyla. Yani birlik-beraberlik olacağını daha iyi anlıyor bizim öğrencilerimiz, o yönde olumlu etki ettiğini düşünüyorum davranışlarına. Yani yabancı uyruklu öğrenci bulunması bir avantaj Türk çocuklar için, onların ileride oluşacak karakteri için. Çünkü daha yardımsever oluyorlar, paylaşmayı öğreniyorlar. Hadi onlardan muhakkak bir şeyler alıyor çocuklar ve onların daha saygılı olduğunu düşünüyorum ben.”

Okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplini konusunda okullarındaki mevcut durumu olumsuz değerlendiren (LTÖ1) kodlu lise Türk öğrencisi, yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki davranışsal değerler ve okul disiplinine olumlu etki ettiklerine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yabancı öğrencilerin varlığını olumlu değerlendiriyorum. Örnek alınabilirler aslında çünkü hani hiçbir zararları olmuyor. Derslerinde gerçekten başarılılar. Olumsuz bir davranışlarını da görmedim şimdiye kadar. Öğretmenlerimize karşı saygısızlıklarını da görmedim. Bence örnek öğrenci olabilirler.”

4.1.10. “Öğrencilerin Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibak” Bakımından Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 1.3.10. numaralı alt problemine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere “Okulunuzda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda neler yapılmaktadır”

diye sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin yapılan analizlerden elde edilen frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31. “UYUM SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ VE OKULA İNTİBAK” Bakımından Okuldaki Mevcut Duruma İlişkin Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrencilerin Olumlu/Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı

	Görüşmeci Sayısı	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler	
		Olumsuz	Olumlu
Lise Yönetici	2	2	
Ortaokul Yönetici	2	2	
İlkokul Yönetici	2	1	1
Toplam Yönetici	6	5	1
Lise Öğretmen	4	4	
Ortaokul Öğretmen	4	3	1
İlkokul Öğretmen	4	4	
Toplam Öğretmen	12	11	1
Lise Türk Öğrenci	4	3	1
Ortaokul Türk Öğrenci	4	3	1
İlkokul Türk Öğrenci	4	4	
Toplam Türk Öğrenci	12	10	2
Lise Yab. Uyr. Öğrenci	4	4	
Ortaokul Yab. Uyr. Öğren.	4	3	1
İlkokul Yab. Uyr. Öğrenci	4	3	1
Topl.Yab. Uyr. Öğrenci	12	10	2
Genel Toplam (f)	42	36	6
Genel Toplam (%)		%86	%14

Tablo 31’de görüleceği üzere Araştırma kapsamında 6 yönetici, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 42 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Okulda Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibaklarının Sağlanması Konusunda Yapılanlara Yönelik Mevcut Durum:

Görüşmeye katılan 42 kişiden, okullarında yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda yapılanlara yönelik mevcut durumu değerlendirmeleri istenmiş olup; 36 kişi (%86) “olumsuz”, 6 kişi (%14) ise “olumlu” değerlendirmiştir. Yöneticilerin %83’ü, öğretmenlerin %92’si, Türk öğrencilerin %83’ü ve yabancı uyruklu öğrencilerin %83’ü okullarında yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda

yapılan çalışmaları yetersiz görmüş ve mevcut durumu “olumsuz” olarak değerlendirmiş ve bu konuda neler yapılabileceğine ilişkin görüş bildirmişlerdir.

Okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda okul yöneticileri, ğretmenler, Türk uyruklu öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin ifadeleri; yapılan çalışmalar (olumlu görüşler), yapılması gereken çalışmalara ilişkin görüş ve öneriler ise (olumsuz görüşler) şeklinde tasnif edilerek Tablo 32’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 32. TEMA 10; “YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERİN UYUM SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ VE OKULA İNTİBAKLARININ SAĞLANMASI”

	KATEGORİ	KODLAR	F
YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Her türlü kolaylığı sağlıyoruz, gerekli ilgiyi ve şefkati gösteriyoruz	3
		-Okulu tanıtıyor ve Öğretmenleriyle tanıştırtıyoruz	2
		TOPLAM	5
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okulda intibak ve uyum konusunda önemli bir çalışma yok	9
		-Okulun gücü ve yetkisinin üstünde, devlet politikası olarak üst yönetimler tarafından bir şeyler yapılmalı	2
		-Dil sorunu, sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözülmeli	7
		-Velilerine de dil eğitimi verilmeli	3
		-Okulda sistemli bir rehberlik, oryantasyon ve intibak eğitimi verilmeli	3
		-Ayrı sınıflarda olmasa bile belli başlı okullarda eğitim görmeliler, özellikle meslek sahibi olabilecekleri şekilde mesleki teknik okullara yönlendirilmeliler	4
		-Velileriyle birlikte katılacakları bilgilendirme ve uyum toplantıları düzenlenmeli, periyodik ev ziyaretleri yapılmalı	5
	-Bu çocukların dili, kültürü vb. konularda öğretmenler de bilgi sahibi değil. Öğretmenler ve yöneticilere de eğitim verilmeli	2	
	TOPLAM	35	
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	Her türlü kolaylığı sağlıyoruz, gerekli ilgiyi ve şefkati gösteriyoruz	3
		TOPLAM	3
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okulda intibak ve uyum konusunda bir çalışmamız yok	12
		-Okulun gücü ve yetkisinin üstünde, devlet politikası olarak üst yönetim tarafından bir şeyler yapılmalı	5
		-Okulda sistemli bir rehberlik, psikolojik destek, oryantasyon ve intibak eğitimi verilmeli	10
		-Dil sorunu, sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözülmeli	15
		-Normal sınıflara girmeden önce özel bir sınıfta destek eğitimine alınmaları daha uygun olur	6
		-Velilerine de dil eğitimi verilmeli	6
		-Din birliğimizin varlığı ve kardeş olduğumuz vurgulanır ve bu çatı altında toplanabilirsek tüm sorunlar çözüme kavuşur	2
		-Burada kalıcı olduklarını kabullenmelerine yönelik çalışma yapılmalı	2
	-Bu çocukların dili, kültürü, sorunları, geçmişleri vb. konularda öğretmenler de bilgi sahibi değil. Öğretmenler ve yöneticilere de eğitim verilmeli	3	
	TOPLAM	61	
TÜRK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Uyum sorunlarını öğretmen ve yöneticilerin de desteğiyle kendi başlarına çözebiliyorlar	3
		TOPLAM	3
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okulda intibak ve uyum konusunda bir çalışma yok	9
		-Bu çocukların dili, kültürü, sorunları, geçmişleri vb. konularda öğretmenler de bilgi sahibi değil. Öğretmenler ve yöneticilere de eğitim verilmeli	3
	-Dil sorunu, sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözülmeli	7	
	TOPLAM	19	
YABANCI ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ		TOPLAM	
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okulda intibak ve uyum konusunda bir çalışma yok	10
		-Genelde bizi kendi başımıza bırakıyorlar ve uyum sorunlarımızı kendimiz hallediyoruz	5
	TOPLAM	15	

Tablo 32 incelendiğinde; Okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda her tür ve kademedeki görüşmecilerin yapılan çalışmalardan ziyade, yapılması gereken çalışmalara odaklandıkları ve bu doğrultuda görüş belirttikleri görülmektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmalara ilişkin “olumlu” görüş frekansının (f:11), yapılması gereken çalışmalara ilişkin görüş ve önerilere ilişkin “olumsuz” görüş frekansından (f:130) oldukça düşük düzeyde seyrettiği gözlenmektedir. Özellikle öğretmenler (f:61) ve yöneticilerin (f:35), okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda yoğun olarak görüş ve öneriler ifade etmeleri dikkat çekmektedir.

Okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda “yapılan çalışmalar nelerdir?” sorusunu her tür ve kademedeki görüşmecilerin hemen hemen hepsi, “Okulda intibak ve uyum konusunda bir çalışma yok” şeklinde cevap vermiş ve yapılabilecek çalışmalar konusunda görüş ve önerilerini dile getirmişlerdir.

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin, okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda olumlu (yapılan çalışmalar) / olumsuz (yapılabilecek çalışmalar) hususunda en çok ifade ettikleri 3 görüş şu şekildedir:

Olumlu Görüşler (Yapılan Çalışmalar):

- 1- Her türlü kolaylığı sağlıyoruz, gerekli ilgiyi ve şefkati gösteriyoruz. (f:6)
- 2- Uyum sorunlarını öğretmen ve yöneticilerin de desteğiyle kendi başlarına çözebiliyorlar. (f:3)
- 3- Okulu tanıtıyor ve öğretmenleriyle tanıştırıyoruz. (f:2)

Olumsuz Görüşler (Yapılması Gereken Çalışmalar) :

- 1- Okulda intibak ve uyum konusunda bir çalışma yok. (f:40)
- 2- Dil sorunu, sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözülmeli. (f:31)
- 3- Okulda sistemli bir rehberlik, psikolojik destek, oryantasyon ve intibak eğitimi verilmeli. (f:15)

Okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibakları konusunda herhangi bir çalışma yapmadıklarını belirten (LY2) kodlu lise yöneticisi, yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumlarını kendi aralarında sağladıklarına yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzdaki yabancı öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda ekstra bir şey yapılmadı. Bizim öğrencilerimize de yapılmadı. Onlar, yabancı uyruklu öğrencilerin kendi aralarında anlaşmalarıyla okula intibaklarını kendileri sağlıyorlar. Birbirleri sağladılar. Daha önce gelen yabancı uyruklu öğrenci, sonra gelen yabancı uyruklu öğrenciyi buluyor veya arkadaş oluyorlar. Bizim Türk öğrenciler de arkadaş olabiliyor ve onlar da yardımcı olabiliyorlar. Biz şehir olarak yabancılara yabancı olduğumuz için bize de tuhaf geliyor. Sorunlarını kendilerinin çözeceğini düşündük. Bu sorun benim hiç dikkatimi çekmemişti ve bu sorunu atladığımızı düşünüyorum. Önümüzdeki sene öğrencileri toplayıp bu konuda bir çalışma yapabiliriz.”

Okulda yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibakları konusunda herhangi bir çalışma yapmadıklarını belirten (İY1) kodlu ilkokul yöneticisi, velilerin de Türkçe öğrendikten sonra bu sorunların ortadan kalkabileceğine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Okulumuzdaki yabancı öğrencilerin uyum sorunuyla ilgili şimdiye kadar herhangi bir şey yapmadık. Ama önümüzdeki hafta velilerimize Türkçe okuma yazma kursu vermeye başlayacağız. Zamanla kendileri okula uyum sağlıyor. İnşallah velileri de Türkçeyi öğrendikten sonra bu sorunların ortadan kalkacağını düşünüyorum. Okula öğrenci genelde velisi ile birlikte geliyor. Biz gerekenleri velisine anlatabildiğimiz ölçüde aktarıyoruz.”

Öğretmenlerin iş yükünün zaten fazla olması sebebiyle okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibakları konusunda herhangi bir çalışma yapmadıklarını belirten (OÖ4) kodlu ortaokul öğretmeni, bu hususta neler yapılması gerektiğine yönelik görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bir havuz içerisinde bütün kurumların bir araya gelerek bir çalışma yapması gerekir. Bizim zaten iş yükümüz çok fazla. Bu iş yükü içerisinde çocuklara çok fazla eğilim gösteremiyoruz. Burada Valilik, Belediye, Sosyal Hizmetler, Milli Eğitim; hepsinin bir araya gelerek bir havuz oluşturması, bir akıl birliğinin oluşturulması ve buna göre hareket edilmesi gerekir. Planlama yapılarak Eylül ayından itibaren bu çocuklara neler yapabiliriz, nasıl davranabiliriz ve ne eğitim-öğretim verebiliriz düşünmemiz ve yıllık bir planlama

yapmamız gerekir. Bu planlama olmadığından dolayı biz sadece tek kale maç yapıyoruz.”

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibakları konusunda öğretmenlerin de bir hizmet içi eğitime alınması gerektiğini belirten (İÖ3) kodlu ilkokul öğretmeni, bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Uyum sorunlarının çözümü ve okul intibakı için hiçbir çalışma yapılmadı okulumuzda. Ben de arkadaşlar gibi düşünüyorum. Bu öğrencilerimizin okula gelmeden önce, Bakanlık seviyesinde veya İl Milli Eğitim Müdürlüğü seviyesinde bir tespitinin yapılıp daha sonrasında okulun bilgilendirilerek öğretmenler de bu konuda hizmet içi eğitim alınarak bir şeylerin yapılması gerekiyor. Maalesef bugüne kadar yapılmadı. Örnek verecek olursak; A öğrencisi 4. sınıf öğrencisi diye oradan bir eline kâğıt tutuşturuyor ve velisiyle okula geliyor. Okul idaremiz de sistemden onu 4/B sınıfına veriyor. Dolayısıyla oradaki öğretmen onu alıp oturtuyor ama çocukta okuma-yazma yok. Oradaki komisyon bunu neye göre tespit ediyor; yaşa göre mi, akademik başarıya göre mi? Hiçbir şey yok. Kaynaştırma öğrencilerinin en azından elinde bir kâğıdı var, neye göre hareket edebileceğimiz, sınıf geçip tekrar mı edeceğini ona göre tespit edebiliyoruz. Sıkıntılı bir süreç maalesef. Okulda çalışma yapılamıyor ancak gelen öğrencimizi biz alıp kendi müfredatımız doğrultusunda veya alt sınıf seviyesinde bir şeyler yaparak kendi çabamızla akademik başarısının belirli bir seviyeye gelmesine çalışıyoruz. Onun dışında bir çalışma yapılmıyor.”

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibakları konusunda hiçbir çalışma yapılmadığını belirten (LYÖ3) kodlu lise yabancı uyruklu öğrencisi, bu konudaki görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Ben iki buçuk sene önce geldiğim zaman dersler için veya Türkçe kurslar için bize hiç yardım etmediler. Mesela kantin veya okulun diğer bölümleri konusunda bilgi vermediler. Bu konularda sınıf arkadaşlarımız yardım etti. Yani okul idaresi hiç yardımcı olmadı. Hiçbir uyum çalışması yapılmadı. Biz geldiğimiz zaman yani iki buçuk sene önce Milli Eğitime gittik orda dediler ki mesela siz kaçınıcı sınıfta okudunuz? Mesela ben dedim onuncu sınıfta okudum, dokuzuncu sınıfı bitirdim yani. Hiçbir şey istemediler. Adres sordular, burada oturuyorsun bu okula gitmen lazım. Mesela bu okula geldiğim zaman hiç sormadılar hangi bölümde okumak istiyorsun, hangi şeyi istiyorsun, beni direkt büro yönetimine gönderdiler. Ben de hiç bilmiyordum. Mesela ben kendim matematikçi olmak istiyordum. Onun için hiç bana sormadılar.”

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmaya ait sonuçlar ve öneriler kısmı yer almaktadır.

5.1. Araştırmanın Sonuçları

Bu bölümde, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerine göre, Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin; öğretmen öğrenci ilişkileri, güvenlik ve düzenlilik, okul yönetimi, öğrenciler arası ilişkiler, veli okul ilişkileri, sınıf yönetimi, sosyal kültürel sportif etkinlikler, akademik başarı, davranışsal değerler ve disiplin, uyum sorunlarının çözümü ve okula intibak boyutlarda okul iklimine etkilerine yönelik sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Her bir boyutta yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin sonuçlar verilmeden önce, aynı araştırma kapsamında elde edilen verilere dayanarak “okuldaki mevcut durum” a yönelik tespitler de aktarılmıştır. Böylelikle yabancı uyruklu öğrencilerin etkisi dışındaki genel tablo da belirlenmeye çalışılmıştır.

5.1.1. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Öğretmen Öğrenci İlişkileri” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *okulda öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik mevcut durum yüksek düzeyde “olumlu”* olarak değerlendirilmiştir.

Lise yöneticileri *okulda öğretmen-öğrenci ilişkilerine* ilişkin mevcut durumu “olumsuz” değerlendiriyor olmakla birlikte diğer tüm görüşmeciler yüksek düzeyde “olumlu” değerlendirmektedir. Özellikle ilkokul, ortaokul ve lisede öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin tamamının, okullarındaki öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik mevcut durumdan memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin **okulda öğretmen-öğrenci ilişkilerine etki etmedikleri** görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğretmen-öğrenci ilişkileri boyutunda okul iklimine etkilerine ilişkin görüşmecilerin değerlendirmelerinden elde edilen ortalamalara bakıldığında önemli bir etkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte; Yönetici görüşleri yüksek düzeyde “olumlu etki”, öğretmen görüşleri yüksek düzeyde “olumsuz etki” şeklinde yoğunlaşırken, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerinin ise paralellik gösterdiği ve ağırlıklı olarak “etkisiz” şeklinde değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Şen (2008:8), Sınıfında farklı kültürlerden gelen öğrencileri bulunan bir öğretmenin, memnuniyet verici bir iletişim ve eğitim ortamı sağlayabilmesi için bazı noktalara dikkat etmesi gerektiğini belirtmiş, Banks ve arkadaşlarının belirlediği çok kültürlü eğitimin temel ilkelerine işaret etmiştir. Bunlardan birisi de “öğretmenlerin, etnik grupların özelliklerinin, öğrencilerin davranışlarını nasıl etkilediğini anlamalarına yardım eden programların düzenlenmesi”dir.

c- Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğretmen-öğrenci ilişkileri boyutunda okul iklimine etki eden en önemli unsurun **dil konusundaki yetersizlikleri** olduğu görülmektedir; Türkçeyi yeterince bilmemelerinin, kendilerini ve düşüncelerini öğretmenlere doğru ve yeterli şekilde ifade edememelerine, öğretmenlerin anlattıklarını ve sorduklarını doğru algılama düzeylerinin düşüklüğüne sebep olduğu tespit edilmiştir.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda öğrenci-öğretmen ilişkilerinde ekseriyetle **daha uyumlu, sakin, saygılı ve terbiyeli oldukları, bu yönüyle örnek teşkil edebilecekleri** görüşünün hemen her kademedeki öğretmenler başta olmak üzere tüm görüşmeciler nazarında ağırlıklı olarak kabul gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Okulda Genel Güvenlik ve Düzenlilik Durumu” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre **okulda genel güvenlik ve düzenliliğe yönelik mevcut durum yüksek düzeyde “olumlu”** olarak değerlendirilmiştir.

Okulda düzenlilik konusunda mevcut durumu “olumlu” değerlendirme oranı çok daha yüksek iken özellikle ortaokul yöneticileri ve lise öğretmenleri düzenliliğe ilişkin “olumlu” görüş belirtmelerine rağmen, güvenlik konusunda “olumsuz” görüşler ifade etmektedirler.

Özellikle ortaokul ve lise öğretmenleri ile lisedeki Türk öğrencilerin, okuldaki güvenlik ve düzenliliğe yönelik mevcut durumu “olumsuz” değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Buna karşın her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin, öğrenim görmekte oldukları okullardaki genel güvenlik ve düzenlilik durumunu “olumlu” değerlendirdikleri ve bu konudaki ortamdan son derece memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin *okulda genel güvenlik ve düzenlilik durumuna etki etmedikleri* görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okullarının güvenlik ve düzenliliği boyutunda okul iklimine etkilerine ilişkin görüşmecilerin değerlendirmelerinden elde edilen ortalamalara bakıldığında; Sadece ilkokuldaki Türk öğrencilerin yüksek düzeyde “olumsuz etki” yönünde görüş bildirdiği, onun dışındaki tüm yönetici, öğretmen, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerinin paralellik gösterdiği ve ağırlıklı olarak “etkisiz” şeklinde değerlendirildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla yabancı uyruklu öğrencilerin okulun genel güvenliği ve düzenliliği bakımından okul iklimine önemli bir etkilerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

c- Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda genel güvenlik ve düzenlilik boyutunda okul iklimine etkileri daha çok “olumlu” yönde değerlendirilmektedir. **Sonradan ve başka ülkelerden gelmiş olmalarına rağmen okuldaki ortama ve düzenlemelere uyum sağladıkları, kurallara daha fazla uydukları**, bunda da özellikle çok güvenli bir ortamdan, zor şartlarda gelmiş olmalarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, **gruplaşmaları ve okul dışında şiddete başvurmaları, kılık kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uymamaları ve derslere geç kalmaları** şeklinde okuldaki genel güvenlik ve düzenlilik bakımından okul iklimine **düşük düzeyde olumsuz etkileri** olduğu tespit edilmiştir. Hemen her kademedeki

yönetici, öğretmen ve Türk öğrencilerin bu olumsuz etkileri önemli bir sorun olarak görmedikleri hatta maddi ve manevi imkansızlıkları sebebiyle bu durumların gözlenebildiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Kıroğlu ve diğerlerine (2010:35) göre, yabancı uyruklu öğrencilerin kendi gelenek-görenek ve giyim alışkanlıklarını korumaya çalışırken Türk kültürüne uyum göstermeye hevesli olmalarının bu konularda ciddi sorunlar yaşamamalarında etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca kültürel ve coğrafi yakınlığın ve küreselleşmenin bir sonucu olarak kültürel farklılıkların ortadan kalkıyor olmasının da gelenek-görenek ve giyim gibi konularda sorun yaşanmamasında etkili olduğu ileri sürülebilir.

5.1.3. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Okul Yönetimi” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *okul yönetimine yönelik mevcut durum yüksek düzeyde “olumlu”* olarak değerlendirilmiştir.

Okul yönetimine yönelik mevcut durumu her tür ve kademedeki yöneticilerin tamamının “olumlu” değerlendirmekte olduğu görülmüştür. Bu verilerden hareketle okul yöneticilerinin kendi işlerini iyi yaptıklarını ve okulu iyi yönettiklerini düşündükleri sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca her tür ve kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin de tamamının okul yönetimine ilişkin mevcut durumu “olumlu” değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra lise öğretmenlerinin tamamının ve lisedeki Türk öğrencilerin yarısının ise okul yönetimine ilişkin mevcut durumu beğenmedikleri ve “olumsuz” olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

b- Araştırma sonuçlarına göre, her tür ve kademedeki yönetici, öğretmen, Türk öğrenci ve yabancı uyruklu öğrenciler tarafından *okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı yüksek düzeyde “olumlu”* olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, okul yönetimine yönelik mevcut durumun her tür ve kademedeki görüşmeciler tarafından “yüksek” düzeyde “olumlu” değerlendirilmekte olduğu tespiti de dikkate alındığında, *yabancı uyruklu öğrencilerin okul yönetimi boyutunda okul iklimine etki etmedikleri* görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

c- Her tür ve kademedeki görüşmelerden alınan verilere göre, okul yöneticilerinin okuldaki **yabancı uyruklu öğrencilerin varlığını bir sorun olarak görmedikleri**, okula renk kattıklarını, onların bir kültürel zenginlik olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Buz (2008), sosyal profillerinden görüleceği üzere sığınmacıların çok farklı birikimleri olan kişiler olduğunu ve onlara sadece ülke ekonomisine yük olacak kişiler olarak bakmanın yanlış olacağını, sahip oldukları kaynak ve güçlerle bu kişilerden yararlanmanın mümkün olduğunu ve Türk toplumu açısından bir zenginlik olarak düşünölmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Bu çerçevede, okul yöneticilerinin, yabancı uyruklu öğrencilerin geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında onlarla empati kurmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözmeye gayret gösterdikleri, onların aleyhinde herhangi bir ayırım yapmadıkları, onları okuldaki diğer tüm öğrencilerle bir tuttıkları sonucuna ulaşılmıştır.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin okul yönetimi boyutunda okul iklimine düşük düzeydeki olumsuz etkisinin ise **yeterince dil bilmemelerine dayalı** olarak, okul yöneticilerinin onları anlayıp, sorunlarına çözüm üretmelerinin güçleşmesi, kayıt, not girme, sınıf geçme vb. **sekretarya işlemlerinde idareye fazladan bir yük getiriyor olmaları** konularında yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

5.1.4. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Öğrenciler Arası İlişkiler” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *okulda öğrenciler arası ilişkilere* yönelik mevcut durum **orta düzeyde “olumlu”** olarak değerlendirilmiştir.

Okulda öğrenciler arası ilişkilere yönelik mevcut durumu özellikle lise yöneticileri ve lise öğretmenleri ile lisedeki Türk öğrencilerin tamamı “olumsuz” olarak değerlendirirken, lisedeki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamının “olumlu” değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca ortaokul ve ilkokullardaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin de ağırlıklı olarak okulda öğrenciler arası ilişkiler bakımından mevcut durumdan memnun oldukları tespit edilmiştir.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin **okulda öğrenciler arası ilişkilere olumlu yönde etki ettikleri** görüşünün orta düzeyde ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda öğrenciler arası ilişkiler boyutunda okul iklimine etkilerine ilişkin görüşmecilerin değerlendirmelerine bakıldığında “olumlu yönde etki ettikleri” görüşünün ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu çerçevede; Yönetici görüşleri yüksek düzeyde “olumlu etki”, öğretmen görüşleri orta düzeyde “olumsuz etki / etkisiz” şeklinde yoğunlaşırken, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerinin ise paralellik gösterdiği ve ağırlıklı olarak “olumlu etki” şeklinde değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktadan hareketle gerek Türk öğrenciler gerekse yabancı uyruklu öğrencilerin “arkadaşlık ilişkileri” bakımından birbirlerinden memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Açıklan ve arkadaşlarının (1996) yaptıkları çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türk arkadaşlara sahip olduklarını ve arkadaş ilişkileri iyi düzeyde olduğundan içinde buldukları topluma daha kolay uyum sağlayabildiklerini belirtmişlerdir (Akt: Kıroğlu ve diğ. 2010:34). Yine aynı çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun arkadaşlarının kendilerine yardımcı olmaları ve sosyal becerilerinin yeterli olması nedeniyle dışlanma duygusuna kapılmadıklarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (ss:30).

c- Öğrenciler arası ilişkilerde ilk başlarda önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmalar yaşanıyor olmakla birlikte bu durumun zamanla bittiği, Türk ve yabancı uyruklu **öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinin geliştiği, uyum içerisinde yaşadıkları, paylaşım ve yardımlaşma duygularının ağırlık kazandığı** tespit edilmiştir. Bu konuda Topsakal ve diğerleri (2013:554) yaptıkları çalışmada, göçle gelen öğrencilerin ilk zamanlar arkadaşlarıyla uyum problemi yaşadıklarını, arkadaş gruplarının yeni gelen öğrencileri benimseyemediklerini ancak sınıf içinde onları kaynaştırarak birlikte hareket edebilmelerini sağlamaya çalıştıklarını ve en nihayetinde bu problemin ortadan kalktığını belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, öğrenciler arası ilişkiler ve arkadaşlık boyutunda okul iklimine düşük düzeydeki “olumsuz” etkisinin ise özellikle **okula ilk geldikleri zamanlarda yeterince dil bilmemelerine dayalı olarak, gruplaşmalar, gruplar arası çatışmalar ve dışlamalar** şeklinde yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu olumsuz etkinin düşük düzeyde ortaya çıkmış olması, Kıroğlu ve diğerlerinin (2010:26) yaptıkları çalışma sonunda ulaştıkları, “yabancı uyruklu öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi nedeniyle Türkiye’de önyargı ya da dışlanma ile karşılaşmadıkları” sonucunu da destekler niteliktedir.

5.1.5. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Veli Okul İlişkileri” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *veli okul ilişkilerine* yönelik mevcut durum **orta düzeyde “olumsuz”** olarak değerlendirilmiştir.

Okuldaki veli-okul ilişkisine yönelik mevcut durumu; lise ve ortaokul yöneticilerinin, lise ve ilkokul öğretmenlerinin ve lise öğrencilerinin tamamının ve lisedeki yabancı uyruklu öğrencilerin büyük çoğunluğunun “olumsuz” değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bunun aksine, ortaokul ve ilkokulda okuyan Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin tamamının ise okullarındaki veli okul ilişkilerine yönelik mevcut durumu “olumlu” olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

İlkokul ve ortaokulda veli okul ilişkileri daha çok olumlu değerlendirilirken liselerde memnuniyetin düştüğü ve olumsuz değerlendirmelerin ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin *veli okul ilişkilerine olumsuz yönde etki ettikleri* görüşünün yüksek düzeyde ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin veli-okul ilişkisine etkisini her kademedeki öğretmenlerin tamamının, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin ise çoğunluğunun “olumsuz” olarak değerlendirdikleri, lisedeki yöneticiler ile Türk öğrencilerin ise etkisiz olduklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Topsakal ve diğerlerinin (2013:559) yaptıkları çalışmada, sınıf ve branş öğretmenlerine göre; yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerine ev ziyaretlerinin yapılması, ailelerin maddi-manevi desteklenmesi, ailelerin okuldaki sosyal etkinliklere katılımının sağlanması, göç eden aile çocuklarına özel uyum programı uygulanması, bu konularda rehberlik

servisinin daha etkin çalışması, yabancı uyruklu öğrenci ailelerinin katılabileceği sosyo-kültürel mekanlar açılması vb., gerektiği önerilmiştir.

c- Veli-Okul ilişkilerinde yabancı uyruklu öğrencilerin **düşük düzeyde** de olsa olumlu etkileri olabildiğini düşünen görüşmecilerin, **Yabancı uyruklu öğrencilerin velilerinin daha ilgili, bilinçli, duyarlı ve saygılı olduklarına, kıymet bildiklerine, okulu ciddiye aldıklarına** vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Bu noktada özellikle okullarındaki veli-okul ilişkilerine yönelik mevcut durumu olumsuz değerlendiren görüşmecilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin velilerinden daha fazla memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, veli-okul ilişkileri boyutunda okul iklimine **yüksek düzeydeki** olumsuz etkisinin, **özellikle dil bilmemelerine ve yoksulluk geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. sebeplere bağlı olarak okula gelmedikleri ve çocuklarını gereği gibi takip etmedikleri** konularında ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Topsakal ve diğerleri (2013) bu durum sebebiyle, göç eden ailelere ve çocuklarına özel uyum programları düzenlenmesi ve uygulanması gerektiğine vurgu yapmıştır.

5.1.6. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Sınıf Yönetimi” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *sınıf yönetimine* yönelik mevcut durum **yüksek düzeyde “olumlu”** olarak değerlendirilmiştir.

Okuldaki sınıf yönetimine yönelik mevcut durumu; özellikle her kademedeki öğretmenler ağırlıklı olmak üzere, ortaokul ve ilkokuldaki yönetici, Türk öğrenci ve yabancı uyruklu öğrencilerin de büyük oranda “olumlu” olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bu durumun aksine lise yöneticileri ile lisedeki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı, lisedeki Türk öğrencilerin ise büyük çoğunluğunun sınıf yönetimine ilişkin mevcut durumu “olumsuz” değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin *sınıf yönetimine etki etmedikleri* görüşünün **orta düzeyde ağırlık kazandığı** tespit edilmiştir.

Okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimine etkisini her tür ve kademedeki görüşmecilerin genellikle “etkisiz” olduğu yönünde değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimine olumsuz etkisi olduğu yönündeki görüşlerin ise özellikle öğretmenler ve Türk öğrenciler grubunda yoğunlaştığı, buna karşın her tür ve kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin ise sınıf yönetimi hususunda “etkisiz” olduklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Üstünlüoğlu’na göre (2007:470) okul ve sınıf içindeki olumlu duygu iklimi, karşılıklı sevgi ve saygı ile sağlanmalıdır. Öğretmen, olumlu bir sınıf ortamı oluşturarak öğrencilerin duygularının farkında olmalarını sağlamalı, olumlu ya da olumsuz duyguların öğrenme sürecini nasıl etkileyeceği konusunda öğrencileri bilinçlendirmelidir (Akt: Doğan, 2011:68)

c- Sınıf yönetimine yabancı uyruklu öğrencilerin **düşük düzeyde** de olsa olumlu etkileri olabildiğini düşünen görüşmeciler bu hususta, onların yetişme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle **sınıf yönetimini kolaylaştırdıkları, derse renk kattıkları ve onların anlaması için dersin ikinci üçüncü defa tekrar edilmesi sebebiyle tüm çocukların daha iyi öğrendiklerine ve öğrendiklerini pekiştirdiklerine** vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Adward ve Terrel’e göre, (1994) öğrenciler arasında yarışmadan çok işbirliği anlayışı özendirilmelidir. Sadece iyi öğrenciler üzerinde durulmamalı ve öğrencilerin kapasiteleri doğrultusunda en iyisini yapmaları sağlanmalıdır (Doğan, 2011:72).

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, sınıf yönetimi boyutunda okul iklimine **orta düzeydeki** olumsuz etkisinin, özellikle **yeterli düzeyde dil bilmemeleri sebebiyle derse katılmamalarına ve sessiz kalmayı tercih ediyor olmalarına bağlı olarak öğretmenlerin onlar için fazladan emek ve zaman harcamak zorunda kaldıkları** yönünde ağırlık kazandığı sonucuna ulaşılmıştır. Altunya (2003), çocukların kullandıkları dili, 6-7 yaşlarına geldiklerinde bir kenara bırakarak yeni bir dili baştan başlayıp öğrenmesinin, onunla yeni bilgiler öğrenip dünyaya yeni baştan bakmasının büyük bir sorun teşkil ettiğini belirtmiştir (Akt:Topsakal ve diğ. 2013:556).

5.1.7. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Sosyal, Kültürel, Sportif Etkinlikler” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *okulda sosyal, kültürel, sportif etkinliklere* yönelik mevcut durum **yüksek düzeyde “olumlu”** olarak değerlendirilmiştir.

Okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönelik mevcut durumu her kademedeki Türk ve yabancı öğrenciler ile öğretmenlerin tamamına yakınının yeterli gördükleri ve olumlu değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Buna karşın, özellikle lise ve ilkokul yöneticileri ile ilkokul öğretmenlerinin, okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönelik mevcut durumu yetersiz gördükleri ve olumsuz değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin *okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere etki etmedikleri* görüşünün **orta düzeyde** ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri nasıl etkiledikleri konusundaki ağırlıklı görüşün **“etkisiz oldukları”** yönünde, ikinci ağırlıktaki görüşün ise **“olumlu etkiledikleri”** yönünde olduğu tespit edilmiştir. Her tür ve kademedeki hiçbir görüşmecinin, yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri “olumsuz etkiledikleri” yönünde görüş beyan etmemiş olması dikkat çekmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri “etkilemedikleri” yönündeki görüşlerin özellikle lise ve ilkokullarda yoğunlaştığı, her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin de bu konuyu ağırlıklı olarak “etkisiz” şeklinde değerlendirdikleri dikkat çekmektedir. Buna karşın ortaokuldaki yönetici, öğretmen ve Türk öğrencilerin ise ağırlıklı olarak “olumlu etkiledikleri”ni değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

c- Okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yabancı uyruklu öğrencilerin “olumlu” etkileri olduğunu düşünen görüşmecilerin bu hususta, **onların fiziki yapılarının ve kültürel farklılıklarının bu tür etkinliklere çok yatkın olduğunu, belli oranda bu tür etkinliklere katıldıklarını ve başarılı olduklarını, onların**

başarılarının Türk öğrencileri de güdülediğini, takım ruhunun ve kaynaşmanın gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri belirlenmiştir.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler konusunda “etkisiz” olmalarının temel nedeninin, **özellikle dil sorunu, özgüven eksikliği, boş zamanlarda gelir getirecek bir işte çalışma zorunluluğu, aile yapısı gibi sebeplere bağlı olarak bu etkinliklere pek sıcak bakmıyor oldukları** yönünde ağırlık kazandığı sonucuna ulaşılmıştır. Topsakal ve diğerleri (2013), hem ekonomik nedenler hem de ailelerin bilinç düzeyinin düşük oluşu yüzünden çocukların bir kısmının okula gönderilmeyip çalışmaya gönderilmekte olduklarını ya da okul saatleri dışında çalıştırıldıklarını belirtmişlerdir. Can, (1996:509) yabancı uyruklu öğrencilere, Türk öğrencilerle kültürel ilişkilerini geliştirmek üzere gerekli olanak ve fırsatların yeterince verilmemekte olduğunu tespit etmiştir. Aynı araştırma sonucunda; yabancı öğrenciler için kendilerini gerçekleştirebilecekleri, Türk öğrencilerle işbirliği ve etkileşimlerini artırabilecekleri kültürel faaliyetler ortamı hazırlanması, bu çerçevede, öğrenciler tarafından kulüp, topluluk, öğrenci birlik ve konseylerinin kurulması, toplantı gezi, konser, şenlik ve folklor çalışmalarının düzenlenmesinin desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır (ss.510).

5.1.8. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Akademik Başarı” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *akademik başarıya* yönelik mevcut durum **orta düzeyde “olumlu”** olarak değerlendirilmiştir

Okuldaki akademik başarıya yönelik mevcut durum orta düzeyde “olumlu” değerlendirilmiş olmakla birlikte özellikle lise düzeyinde “olumsuz” değerlendirmelerin yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede lisedeki yönetici, öğretmen, Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler ile ortaokuldaki öğretmenlerin tamamına yakınının okuldaki akademik başarıya yönelik mevcut durumu beğenmedikleri ve “olumsuz” değerlendirdikleri, ilkokuldaki öğretmen ve öğrencilerin tamamı ile ortaokuldaki öğrencilerin tamamının okuldaki akademik başarı durumunu beğendikleri ve “olumlu” değerlendirdikleri belirlenmiştir. Akademik başarıya yönelik mevcut durumun özellikle

lise düzeyinde “olumsuz” görülmesinin, araştırma örneklemine alınan lisenin meslek lisesi olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin *okuldaki akademik başarıya “olumsuz yönde” etki ettikleri* görüşlerinin **orta düzeyde** ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda akademik başarı boyutunda okul iklimine etkilerine ilişkin görüşmecilerin değerlendirmelerinden elde edilen ortalamalara bakıldığında, “olumsuz etkiledikleri” yönündeki görüşlerin ağırlık kazandığı, buna karşın yabancı uyruklu öğrencilerin okulun akademik başarısını olumlu yönde etkilediğine ilişkin görüşlerin son derece düşük olduğu tespit edilmiştir. Özellikle ortaokuldaki yöneticiler, öğretmenler ve Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki akademik başarıyı olumsuz etkilediklerini değerlendirirken, ilkokul ve ortaokuldaki yöneticiler ile her kademedeki yabancı uyruklu öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilerin okuldaki akademik başarıyı etkilemedikleri görüşünde birleşmektedirler.

c- Okuldaki akademik başarıya yabancı uyruklu öğrencilerin “olumlu” etkileri olduğunu düşünen az sayıdaki görüşmecilerin bu hususta, **nadiren de olsa çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocukların var olduğunu ve bu durumdaki çocukların sınıf lokomotif olabildiklerini düşündükleri** belirlenmiştir.

d- Yabancı uyruklu öğrencilerin, okulda akademik başarıyı “olumsuz” etkilemelerinin en önemli sebebinin **Türkçeyi yeterince bilmemelerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.** Buna bağlı olarak **dersleri de yeterince anlayamadıkları, derslerde yabancı uyruklu öğrenciler için fazladan zaman ayrılması ve tekrarlar yapılması durumunda da sınıf düzeninin bozulduğu** belirlenmiştir. Bunun yanı sıra yabancı uyruklu öğrencilerin mevcut durumlarının geçici olduğunu düşündükleri için akademik başarı noktasında hedef koymamaları, gelir getirici işlerde çalışmak zorunda kaldıkları için derslerle birlikte destekleme ve yetiştirme kurslarını da yeterince takip edememeleri gibi sebeplerle başarısız oldukları, dolayısıyla sınıfın ve okulun akademik başarısını da düşürdüklerinin değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Buz (2008:6), sığınmacı çocukların % 90'ının ülkemizde eğitimlerine devam etmediklerini, bu durumun en önemli nedeninin ise, geçici bir süre

ülkemizde bulunulduğu ve burada kalıcı olarak ikamet edemeyecekleri düşüncesi olduğunu ifade etmiştir. Can (1996:506) ise yabancı öğrencilerin başarı ve uyumları açısından, yeterli düzeyde Türkçeyi öğrenmelerinin önemli olduğunu ifade ederek dil konusunun akademik başarı üzerindeki etkisine vurgu yapmıştır.

5.1.9. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplinine* yönelik mevcut durum **yüksek düzeyde “olumlu”** olarak değerlendirilmiştir

Öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini konusundaki mevcut durumu, her kademedeki yöneticilerin, ortaokul ve ilkokullardaki öğretmenler ile Türk öğrencilerin tamamının olumlu değerlendirdikleri, liselerdeki öğretmenler ile Türk öğrencilerin tamamının ise olumsuz değerlendirdikleri belirlenmiştir. Her kademedeki yabancı uyruklu öğrencilerin ise yarısı “olumlu” değerlendirirken diğer bir yarısı ise “olumsuz” değerlendirmektedir.

Öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini konusundaki mevcut durumdan memnuniyetin lise seviyesinde düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Doğan’ın (2011:138) araştırmasında ifade edilen sınıf düzeyi arttıkça, öğrencilerin okul iklimi ile ilgili memnuniyet derecelerinin düşmesi, beraberinde olumsuz yönleri ağır basan bir okul iklimi getirecektir tespitini destekler niteliktedir.

b- Araştırma sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin, *okuldaki öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplinine “etki etmedikleri” veya “olumlu yönde” etki ettikleri* görüşlerinin **orta düzeyde** ve birbirine yakın oranda ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini boyutunda okul iklimine etkilerine ilişkin görüşmecilerin değerlendirmelerinden elde edilen ortalamalara bakıldığında, **“etkisiz oldukları” veya “olumlu etkiledikleri”** yönündeki görüşlerin orta düzeyde ağırlık kazandığı, buna

karşın “olumsuz” yönde etkilediklerine ilişkin görüşlerin son derece düşük olduğu tespit edilmiştir.

Özellikle her kademedeki yöneticilerin tamamına yakını ile lisedeki Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin büyük çoğunluğu, yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplinini “olumlu” yönde etkilediklerini değerlendirirken, ortaokul ve ilkokuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı ile Türk öğrencilerin yarıya yakınının “etkilemedikleri” görüşünde birleştikleri sonucuna ulaşılmıştır.

c- Yabancı uyruklu öğrencilerin, okuldaki öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplinine “olumlu” etkileri olduğu yönündeki görüşlerin, **yabancı uyruklu öğrencilerin daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcı oldukları, kurallara daha çok uydukları ve bu yönüyle de diğer öğrencilere örnek teşkil ettikleri** konusunda ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

d- Okuldaki davranışsal değerlere ve okul disiplinine yabancı uyruklu öğrencilerin “olumsuz” etkileri olduğunu düşünen **az sayıdaki** görüşmecilerin, **bu öğrencilerin okula ilk geldiklerinde dil bilmemeleri, derslere geç gelmeleri, devamsızlık yapmaları gibi sebeplere dayalı olarak okuldaki düzen ve disiplini olumsuz etkilediklerini düşündükleri** belirlenmiştir. Benzer şekilde Karakuş (2006) göçle birlikte okulların oyun alanları, okul çalışanları ve yardımcı personelinin yetersizleşmekte olduğunu, sınıf içi öğrenci sorunlarının arttığını, sınıf içi demokrasinin işletilemediğini ve disiplin sorunlarının ortaya çıktığını belirtmiştir (Akt: Topsakal ve diğ. 2013:12).

5.1.10. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin “Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibaklarının Sağlanması” Bakımından Okul İklimine Etkisine İlişkin Sonuçlar

a- Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre *yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanmasına* yönelik mevcut durum **yüksek düzeyde “olumsuz”** olarak değerlendirilmiştir

Her tür ve kademedeki görüşmecilerin hemen hemen tamamına yakınının, yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda yapılanları ve bu husustaki mevcut durumu yetersiz gördükleri ve “olumsuz” değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

b- Yabancı uyruklu öğrencilerin, uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda **düşük düzeydeki** “olumlu” değerlendirmelerin, **gerekli kolaylıkların sağlandığı, ihtiyaç duydukları ilgi ve şefkatin gösterildiği, okulun tanıtıldığı, öğretmenlerle tanıştırıldıkları ve bu tür desteklerden sonra uyum sorunlarını kendi başlarına çözebildikleri** düşüncesinde ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

c- Yabancı uyruklu öğrencilerin okula intibak ve uyumlarının sağlanması konusunda **okullarda önemli bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiş olup, düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak dil sorununun çözülmesi ve okulda sistemli bir rehberlik, psikolojik destek, oryantasyon ve intibak eğitimi verilmesi konularının bu alanda yapılması gereken en önemli faaliyetlerin başında geldiği** sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Topsakal ve diğerlerinin (2013) “göç eden ailelere ve çocuklarına özel uyum programları düzenlenmeli ve uygulanmalıdır” şeklindeki tespitleriyle benzerlik göstermektedir.

5.1.11. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Genel Sonuç

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, okul iklimi kavramının boyutları olarak ele alınan 9 başlıkta yüzdelerle değerlendirilmiş ve Sivas İlinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin genel sonuçlar Tablo 33’de özetlenmiştir.

Tablo 33. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Genel Sonuçlar

Okul İklimi Boyutları	Mevcut Duruma İlişkin Görüşler		Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Etkisine İlişkin Görüşler		
	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
1 Öğretmen-Öğrenci İlişkileri	%12	%88	%17	%21	%62
2 Genel Güvenlik ve Düzenlilik	%31	%69	%17	%7	%76
3 Okul Yönetimi (*)	%14	%86	%7*	%93*	*
4 Öğrenciler Arası ilişkiler	%38	%62	%21	%55	%24
5 Veli Okul İlişkileri	%55	%45	%67	%19	%14
6 Sınıf Yönetimi	%26	%74	%31	%5	%64
7 Sosyal Kültürel Sportif Etkinlikler	%29	%71	-	%40	%60
8 Akademik Başarı	%45	%55	%48	%14	%38
9 Davranışsal Değerler ve Okul Disiplini	%33	%67	%12	%40	%48
Genel Ortalama	%31	%69	%27	%25	%48
10 Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibak	%86	%14			

(*) Okul Yönetimi boyutunda “yabancı uyruklu öğrencilerin etkisi nedir?” sorusu yerine “okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?” şeklinde sorulduğu için ortalamanın hesaplanmasına dahil edilmemiştir

Tablo 33’de görüleceği üzere, bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas İlindeki okullarda, yönetici, öğretmen, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin, **“veli-okul ilişkileri” dışında kalan diğer tüm okul iklimi boyutlarında, okullarındaki mevcut durumdan memnun oldukları ve “olumlu” değerlendirdikleri** tespit edilmiştir. Bu memnuniyetin, özellikle “öğretmen-öğrenci ilişkileri”, “okul yönetimi” ve “sınıf yönetimi” boyutlarında oldukça yüksek düzeyde, “akademik başarı” ve “öğrenciler arası ilişkiler” boyutunda ise orta düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, okul ikliminin **sadece “veli-okul ilişkileri” boyutundaki mevcut durumunun “olumsuz” olarak değerlendirildiği** tespit edilmiştir.

Sonuç olarak Tablo 33’te görüleceği üzere bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas İlindeki okullarda yönetici, öğretmen, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin, okul iklimi boyutları konusunda okullarındaki mevcut durumu %69 oranında “olumlu” ve %31 oranında ise “olumsuz” olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 33’de özetlenen Araştırma sonuçlarına göre, bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas ilindeki okullarda, **yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine “etki etmedikleri” (%48) görüşünün ağırlık kazandığı** tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine “olumlu” etkisi (%25) ile “olumsuz” etkisinin (%27) oransal olarak birbirine çok yakın olduğu ve “düşük” düzeyde gerçekleştiği görülmüştür.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar değerlendirildiğinde; Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas İlindeki okullarda okul ikliminin **“Genel Güvenlik ve Düzenlilik”, “Sınıf Yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İlişkileri”, “Sosyal Kültürel Sportif Etkinlikler” ve “Davranışsal Değerler ve Okul Disiplini” boyutlarında yabancı uyruklu öğrencilerin “etkisiz” oldukları görüşünün ağırlık kazandığı** tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, yabancı uyruklu öğrencilerin okul ikliminin, **“Öğrenciler Arası ilişkiler” boyutunu “olumlu” yönde, “Veli Okul İlişkileri” ve “Akademik Başarı” boyutunu ise “olumsuz” yönde etkiledikleri** görüşünün ağırlık kazandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, Sivas ilinde öğrenim gören **yabancı uyruklu öğrencilere okul idarelerinin yaklaşımı yüksek oranda “olumlu”** değerlendirilmektedir. Her tür ve kademedeki okul yöneticilerinin tamamının, **okuldaki yabancı uyruklu öğrencilerin varlığını bir sorun olarak görmedikleri, onların okula renk kattıklarını, kültürel bir zenginlik olduklarını düşündükleri ve diğer öğrencilerden ayırmadan sorunlarının çözümü konusunda gayret sarf ettikleri** belirlenmiştir.

Ancak, Sivas İlinde öğrenim gören **yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda okul ve daha üst düzeydeki kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmaların yüksek oranda yetersiz görüldüğü ve “olumsuz” değerlendirildiği** tespit edilmiştir. Bu tespit, Can’ın (1996:510) “Yabancı öğrencilerle ilgili öngörülen amaçlara ve öğrencilerin beklentilerine uygun “daha iyi bir eğitim” hizmeti sunulmaya ve buna uygun bir örgütsel yapı kurulmaya çalışılmalıdır. Bu çerçevede, yabancı öğrencilerle ilgili farklı yerlerdeki farklı birimlerin dağınıklığının ortaya çıkardığı sorunları gidermek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak üzere merkezi bir birim kurulmalıdır” yönündeki önerileriyle benzerlik göstermektedir.

Kıroğlu ve diğerleri (2010:27), yabancı uyruklu öğrencilerin gerek dünya gerek Türkiye ölçeğindeki hareketliliğinin doğal olarak dil ve eğitime ilişkin sorunların yanı sıra pek çok sosyo-kültürel ve ekonomik sorunu da beraberinde getirdiğini belirtmişlerdir. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar bu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Sivas İlinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanarak okul iklimine olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması konusunda; **özellikle dil sorununun sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözülmesi ile okulda sistemli bir rehberlik, psikolojik destek, oryantasyon ve intibak eğitimi verilmesi yönündeki çalışmaların yaygınlaştırılması gerektiği** sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1- Yabancı uyruklu öğrencilerin okullara dağılımları birkaç okulla sınırlandırılmamalıdır. Gruplaşmaları ve buna bağlı şiddet eğilimli çatışmaları önlemek için, bu öğrencileri belli okullarda toplamak yerine yelpaze genişletilerek çeşitli okullara kayıtları sağlanmalıdır. Ayrıca özellikle lise düzeyindeki okullara yerleştirme ve kayıt konusunda yabancı uyruklu öğrencilerin ilgi ve yetenekleri de mümkün olduğunca dikkate alınmalıdır.

2- Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıfta durumlarına uygun yerlerde oturmaları sağlanmalıdır. Yabancı uyruklu öğrencilerin genellikle kendilerini sınıftan soyutladıkları, içine kapanık olma ve ön plana çıkmak istememe eğiliminde oldukları, varsa kendi uyuğundaki bir arkadaşıyla birlikte arka sıralarda oturmayı tercih ettikleri görülmüştür. Durumun öğretmen-öğrenci ilişkilerine, sınıf yönetimine ve öğrenmeye olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla, öğrencilerin sınıf içi yerleşim planında uygun yerde oturmaları sağlanmalıdır.

3- Yabancı uyruklu öğrencilerin durumu hakkında yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler önceden bilgilendirilmeli ve bu bilgiler sürekli güncellenmelidir. Yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ölke, kültürleri, inançları, dilleri, yaşam öyküleri, geliş sebepleri, içinde buldukları sosyal ve psikolojik ortam, hassasiyetleri,

ailevi durumları gibi hususlarda yönetici ve öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir. Ayrıca, mevcut durum ve zamanla oluşan değişikliklerin yasal boyutu, mevzuatı, koordinasyonu gibi konularda güncelliğin sürdürülmesi sağlanmalıdır. Öğretmenler aracılığıyla Türk öğrenciler de temel konularda bilgilendirilmeli ve farkındalık oluşturulmalıdır.

4- Yabancı uyruklu öğrencilere uyum eğitimi verilmeli ve psikolojik destek sağlanmalıdır. Özellikle savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk ve özlem duygularının olumsuz etkilerini önlemeye yönelik psikolojik destek ve rehberlik hizmetleri verilmelidir. Okul rehberlik servisleri, bireysel görüşme ve grup çalışmaları ile buna önderlik etmelidir. Okula kayıt ve yerleştirme işlemi tamamlandıktan sonra, öğrenciler okul kuralları, düzenlemeler ve güvenlik önlemleri konusunda bilgilendirilmelidir. Bu konularda öğrencilere yönelik sistemli rehberlik, psikolojik destek, oryantasyon ve intibak eğitimi programı yürütülmelidir.

5- Yabancı uyruklu öğrenci velilerine yönelik eğitim ve ev ziyaretleri düzenlenmelidir, okulla iletişimleri kuvvetlendirilmelidir. Türkçe bilmedikleri ve sorunlarını anlatamadıkları için okula gelmeyen ebeveynlere yönelik dil kurslarına ağırlık verilmelidir. Ayrıca eğitim sistemi, okul kuralları, güvenlik önlemleri vb. hususlarda veliler de bilgilendirilmeli ve okulla iletişimleri kuvvetlendirilmelidir. Velilerinin okulla iletişiminin ve çocuklarını takip düzeylerinin artırılması için ev ziyaretleri gerçekleştirilmelidir. Yine bu veliler, imkânları ölçüsünde okul aile birliklerinde görev almaya teşvik edilmeli; donanımlı olanlardan eğitim-öğretim faaliyetlerine destek olmaları istenmelidir. Yoksulluk, çalışma zorunluluğu gibi sebeplerle okula gelemeyen ve çocuklarının eğitimini takip edemeyen veliler belirlenip ihtiyaçlarının karşılanmasında yetkili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği sağlanmalıdır.

6- Dil sorunu sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözüme kavuşturulmalıdır. Yabancı uyruklu öğrencilerin okulla, yöneticilerle, öğretmenlerle ve öğrencilerle iletişimlerini güçlendirmek, eğitim-öğretim faaliyetlerine ve okula intibaklarını kolaylaştırmak için dil sorununa öncelik verilmelidir. Bu amaçla seviyelerine uygun Türkçe dil kursları açılmalı ve dersleri anlayacakları düzeyde Türkçe öğrenmeleri sağlanmalıdır.

7- Yabancı uyruklu öğrenciler için hafta sonu destekleme ve yetiştirme kursları açılmalıdır. Öğretmenler, dersleri Türk öğrencilerin düzeylerine göre işlemekte ve yabancı uyruklu öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alıp onlara özel zaman ayıramamaktadırlar. Bu sebeple, yabancı uyruklu öğrencilerin asgari düzeyde de olsa Türk öğrencilerle aynı derse katılabilecekleri seviyeye gelebilmeleri bakımından, uygun görülecek okullarda ihtiyaç duyulan branşlarda hafta sonu destekleme ve yetiştirme kursları açılmalıdır.

8- Yabancı uyruklu öğrencilerin farklılıkları, öğretmenler, Türk öğrenciler ve okul için bir kazanıma dönüştürülmelidir. Yabancı uyruklu öğrencilerin özellikle dil, kültür, sanat, gelenek-görenek vb. alanlardaki farklılıkları, okul içinde düzenlenecek sergiler, kutlama-anma programları, konferanslar, müsamereler vb. sistemli organizasyonlarla kazanıma dönüştürülebilir. Bu öğrencilerin varlığının bir sorun değil, kültürel bir zenginlik olduğu kanaati yaygınlaştırılmalı ve her kademedeki paydaşlara da benimsetilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

9- Uyruk odaklı gruplaşma ve şiddet eğilimlerine yönelik önlem alınmalıdır. Okullarda yabancı uyruklu öğrencilerle Türk öğrenciler arasında yaşanan sorunların, okul dışında gruplaşmalarla ya da ailelerin de katılımıyla şiddet eğilimlerine dönüşmesini engelleyecek önlemler alınmalıdır. Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kaynaşmalarını, paylaşımlarını sağlamaya yönelik sistemli çalışmalar yürütülmelidir. Bu kapsamda eğitim çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Gruplaşmaları önlemek, paylaşımları artırmak ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirmek amacıyla, sınıf oturma planları, yabancı uyruklu öğrenciler birbirleriyle değil de onların istekleri de dikkate alınarak mümkün mertebe Türk öğrencilerle yan yana oturacakları şekilde düzenlenmelidir.

10- Yabancı uyruklu öğrencilerin okul devamsızlığı önlenmelidir; gelir getiren bir işte çalışmakta olan yabancı uyruklu öğrencilerin derslere geç gelme ve devamsızlık yapma şeklindeki sınıf yönetimine olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla, bu çocukların özellikle okul saatlerinde bir işte çalışma zorunluluğunu ortadan kaldırmaya yönelik ilgili kurumlarla işbirliği ve koordinasyon sağlanmalıdır.

11- Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ve koordinasyonu sağlanmalıdır; yabancı uyruklu öğrencilere hizmet sağlayan okul müdürlüğü, milli eğitim müdürlüğü, emniyet müdürlüğü, göç idaresi müdürlüğü, sosyal

yardımlaşma ve dayanışma vakfı, valilik vb. kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanmalıdır. Hatta birimler arası koordineyi yürütmek üzere merkezi bir birim kurulması düşünülmelidir. Bu konuda okul ölçeğinde de; özellikle çok sayıda yabancı uyruklu öğrencisi bulunan büyük okullarda okul idaresi bünyesinde, onların ve velilerinin iş ve işlemlerini takip edecek, yol gösterecek, sorunlarının çözümü konusunda girişimlerde bulunacak, ihtiyaç duyduklarında çok rahatlıkla ulaşabilecekleri bir “yabancı uyruklu öğrenciler koordinasyon birimi” kurulmalıdır.

12- Yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı ortalamaları okul genelinden ayrı değerlendirilmelidir. Yabancı uyruklu öğrencilerin genellikle okul ve sınıf ortalamasından daha düşük notlar aldığı gözlenmiştir. Bu durum bünyesinde çok sayıda yabancı uyruklu öğrenci bulunan sınıf ve okulların başarı ortalamasını da aşağıya çekmektedir. Üst makamlarca yapılan değerlendirme ve sıralamalarda, yabancı öğrenci sayısı çok olan okulların düzeyleri, bu öğrencilerin başarıyı etkileme durumu dikkate alınarak belirlenmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma, özellikle yoğun dış göç alan ve yabancı uyruklu öğrenci sayısı yüksek olan Türkiye'nin diğer illerini de kapsayacak şekilde geliştirilebilir.

2- Bu araştırmada görüşme tekniğinin kullanıldığı nitel yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak bir ölçek kullanılabilir ve nicel yöntemle daha geniş bir evrene uygulanabilir.

3. Bu araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin okul ikliminin tüm boyutlarına etkisi incelenmiştir. Okul ikliminin daha spesifik ve dar bir boyutu üzerinde, daha derinlemesine araştırmalar gerçekleştirilebilir.

4. Bu araştırma bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerle ilgilidir. Aynı çalışma üniversite boyutunda da yapılabilir.

5. Okul yöneticisi, öğretmen, Türk öğrenci ve yabancı uyruklu öğrenci görüşlerine göre yürütülen bu araştırma, örneğin sadece yönetici ya da sadece öğretmen görüşlerine göre de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, A., Erdoğan, H. (2014). Okul Yöneticileri ve Öğretmen Görüşlerine Göre Okul İkliminin Oluşması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 221-227
- Apaydın, H.Ş. (2008). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Ortamındaki İletişim Deneyimlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A. (2001). Etkili Okul- Okul Geliştirme. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bahçetepe, Ü. (2013). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle Algıladıkları Okul İklimi Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başaran, İ.E. (2000). Örgütsel Davranış. Ankara: Umut Yayım Dağıtım.
- Bucak, E.B. (2002). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Örgüt İklimi: “Yönetimde Ast Üst İlişkisi”. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi Bahar. Sayı 7
- Buz, S. (2008). Türkiye’deki Sığınmacıların Sosyal Profili. Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:10 (4) ss1-14
- Bugün Gazetesi, 01.03.2015 tarihli Nüshası, Suriyeli Sayısı 2 Milyona Yaklaştı, <http://www.bugun.com.tr/gundem/suriyeli-sayisi-2-milyona-yaklasti-haberi/1516467>

- Bursalıoğlu, Z. (2015). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış.(19. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (Geliştirilmiş 13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (1996). Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Örgütsel Yapı. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 7 / 1996 Kayseri. s.503-512
- Celep, C. (2002). İlköğretim Okullarında Öğrenme Kültürü. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 31 ss.356-379
- Cüceloğlu, D. (2000). Yeniden İnsan İnsana, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cırık, İ. (2008), Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 34, ss 27-40
- Çalık, T., Kurt, T., ve Çalık, C. (2011). Güvenli Okulun Oluşturulmasında Okul İklimi: Kavramsal Bir Çözümleme, Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi / 2011 Cilt: 1, 4, 73-84.
- Çelik, V. (2009). Okul Kültürü ve Yönetimi. (4. Baskı). Ankara: Pegema Yayınevi.
- Çiçekli, B. (2009). Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Cenevre, İsviçre (http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-terimleri-sozlugu_363_382_727_icerik)
- Çiçekli, B. Açıklamalı Göç ve İltica Hukuku Terimleri Sözlüğü, (Basım yeri belirtilmemiştir). Nisan 2013, s. 39-40.

- Dağdeler, H.İ. (2014). İlkokul Öğretim Programlarının Uygulanmasında Okul Yöneticilerinin Görev ve Sorumluluklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas
- Deniz, A. ve Özgür, E.M. (2010). Rusya'dan Türkiye'ye Ulusaşırı Göç: Antalya'daki Rus Göçmenler. Ege Coğrafya Dergisi, İzmir.
- Doğan, S. (2011). Genel Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre Okul Tahripçiliği İle Okul İklimi Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönmez, B. ve Korkmaz, M. (2011). Örgüt Kültürü-Örgütsel İklim ve Etkileşimleri. Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi, www.iibdergisi.com. 2, 169-186
- GİGM, (2013). Türkiye ve Göç Yönetimi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No 4. Ankara: Pozitif Matbaa. http://www.goc.gov.tr/files/_dokuman19.pdf
- GİGM, (2013). Türkiye ve Göç, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayını, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_tasar%C4%B1m_icler.pdf
- GİGM, (2014). Göç Terimleri Sözlüğü, IOM Uluslararası Göç Örgütü, (http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-terimleri-sozlugu_363_382_727_icerik).
- Gülner B. ve Balcı Ş. (2010) Televizyon İzleme Motivasyonları ve Kültürleşme: Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 28, Konya.
- Ihlamur, S. ve Öner, A. (2012) Küreselleşme Çağında Göç – Kavramlar, Tartışmalar. İstanbul: İletişim Yayınları.

İçişleri Bakanlığı (2014) İİB Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 2014/92 Sayılı Basın Bülteni, <https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakani-efkan-alanin-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-yaptigi-konusma>

İçişleri Bakanlığı (2013) 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 01.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete, http://www.goc.gov.tr/icerik/yabancilar-ve-uluslararasi-koruma-kanunu_327_328

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). Günümüzde İnsan ve İnsanlar. (11. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınları.

Karcıoğlu, F. (2001). Örgüt Kültürü ve Örgüt İklimi İlişkisi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 1-2

Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma, C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo- Kültürel ve Ekonomik Sorunları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, Aralık 2010, ss.26-39.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/viewFile/1002000065/1002000057>

Karasar, N. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (25. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.

MEB (2010). 2010/48 Yabancı Uyruklu Öğrenciler Genelgesi, http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/genelge_2010_48.pdf

MEB (2014). 2014/21 Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Genelgesi,

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html

MEBBİS (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri Verileri,

- Öğretmenin Sesi İnternet Sitesi (2015). Okul Kültürü ve İklimi,
<http://www.ogretmeninsesi.com/makale/oki.htm>
- Özdemir, F. (2006). Örgütsel İklimin İş tatmin Düzeyine Etkisi: Tekstil Sektöründe Bir Araştırma. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. ve Erkan, S. (2010). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara. 38, 213-224
- Seydi, A.R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 31, ss.267-301.
- Sığıncı, A. (2013). Meslek Liselerindeki Yönetici Davranış Boyutlarının Okul İklimine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , İstanbul.
- Şişman, M. (1994), Örgüt Kültürü. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, s.302,.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2002), Eğitimde TKY. Ankara: Pegema Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
- Taymaz, H. (2011). Okul Yönetimi. (10. Baskı). Ankara: Pegema Yayınevi.
- Tezcan, M. (2000). Dış Göç ve Eğitim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde Göç ve Eğitim Sorunları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt: 27 Sayı: 1, Ankara.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/495/5826.pdf>

- Topcuoğlu, R.A. (2012). Türkiye’de Göçmen ocukların Profili, Sosyal Politika Ve Sosyal Hizmet nerileri Hızlı Değerlendirme Araştırması, IOM Uluslararası G Örgütü,
http://www.turkey.iom.int/documents/Child/IOM_GocmenCocukRaporu_tr_03062013.pdf
- Topsakal, C., Merey, Z. ve Keçe, M. (2013). Göçle Gelen Ailelerin ocuklarının Eğitim-ğrenim Hakkı ve Sorunları zerine Nitel Bir alışma, www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581.
- Tremen, F. (2011). Eğitim Bilimine Giriş. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Turan, S. (2012). Eğitim Yönetimi Teori Araştırma ve Uygulama. Ankara: Nobel.
- Uğurlu, C.T. (2014). Ailelerin Okul İklimine Etkisi, Eğitişim Dergisi. Yıl 11, Sayı 43, <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/85-sayi43/857-ailelerin-okul-iklimine-etkisi.html>
- Varol, M. (1993). Örgüt Kültürü - rgt İklimi ve Kimliği. Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları,
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi,

EKLER

EK-1 ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

**T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 92255297/605.01/6484497 15/12/2014
Konu: Araştırma İzni
(Yük.Lis.Öğrc. Çetin ÖZDEMİR)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a)Çetin ÖZDEMİR'in 10/12/2014 Tarihli Dilekçesi.
b)Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün
07/03/2012 Tarihli B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 Sayılı 2012/13 No'lu Genelgesi.
c)Valilik Makamının 25/11/2014 Tarihli ve 92255297-605-5678140 Sayılı Onayı.

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi ve Müdürlüğümüz Eğitim Uzmanı Çetin ÖZDEMİR, "Sivas İl'inde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisi" konulu tez çalışması kapsamında, İlimiz Merkez ilçede bulunan Kongre İlkokulu, Yahya Kemal Ortaokulu ve Şehit Ahmet Eyice Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesindeki yabancı uyruklu öğrenci, türk uyruklu öğrenci, öğretmen ve idarecilere yönelik gözlem ve görüşme çalışması yapmak istemektedir.

İlgi (a) dilekçe ekindeki görüşme soruları, Valilik Makamının İlgi (c) Onayı ile oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup anketin, eğitim öğretimin aksatılmaması kaydıyla İlimiz Merkez ilçede bulunan Kongre İlkokulu, Yahya Kemal Ortaokulu ve Şehit Ahmet Eyice Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesindeki yabancı uyruklu öğrenci, türk uyruklu öğrenci, öğretmen ve idarecilere uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Makamlarınızca da uygun bulunduğu takdirde onaylarınıza arz ederim.

Osman KARATAŞ
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
15/12/2014

Zekeriya ÇINAR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır.
15/12/2014
Lutfi KELDAL
Şef

Muhsin Yazıcıoğlu Blv. No:23 SİVAS
Elektronik Ağ: <http://sivas.meb.gov.tr>
e-posta: arge58@meb.gov.tr ; istatistik58@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L.KELDAL / Şef
Tel : (0 346) 228 48 00 - 132
Faks : (0 346) 227 06 39

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 98a5-8b95-3927-be8d-9eb8 kodu ile tevatü edilebilir.

EK-2 GÖRÜŞME FORMU

T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

SİVAS İLİNDE ÖĞRENİM GÖREN YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERİN OKUL İKLİMİNE ETKİSİ (Yüksek Lisans Tezi)

GÖRÜŞME SORULARI	
1	Okulunuzda genel olarak öğretmen-öğrenci ilişkileri nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler öğrenci öğretmen ilişkilerini nasıl etkiliyor? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki öğrenci öğretmen ilişkilerini nasıl değerlendirmektесiniz?
2	Okulunuz genel olarak güvenlik ve düzenlilik açısından nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler okulunuzun güvenlik ve düzenlilik durumunu nasıl etkiliyor? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki güvenlik ve düzenlilik durumunu nasıl değerlendirmektесiniz?
3	Okulunuzdaki idarecileri okul yönetimi açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? - Okuldaki idareciler yabancı uyruklu öğrencilere nasıl davranmaktadır? - Okuldaki idareciler yabancı uyruklu öğrencileri bir sorun olarak mı yoksa bir zenginlik olarak mı görmektedirler?
4	Okulunuzda genel olarak öğrenciler arası ilişkiler nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, öğrenciler arası ilişkileri nasıl etkiliyor? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki öğrenciler arası ilişkilerini nasıl değerlendirmektесiniz?
5	Okulunuzda genel olarak veli-okul ilişkileri nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, veli-okul ilişkilerini nasıl etkiliyor? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki veli-okul ilişkilerini nasıl değerlendirmektесiniz?
6	Okulunuzda yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimi üzerindeki etkileri nelerdir? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki sınıf yönetimini nasıl değerlendirmektесiniz?
7	Okulunuzda genel olarak sosyal-kültürel-sportif etkinlikler nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, sosyal-kültürel-sportif etkinlikleri nasıl etkiliyor? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki sosyal-kültürel-sportif etkinlikleri nasıl değerlendirmektесiniz?
8	Okulunuzda genel olarak akademik başarı nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, okulun akademik başarısını nasıl etkiliyor? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarısını artırmak amacıyla neler yapıyor?
9	Okulunuzda genel olarak öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini durumu nasıldır? - Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler, öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini nasıl etkiliyor? - Bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan başka bir okulda çalıştıysanız (okuduysanız) bu iki okuldaki öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini nasıl değerlendirmektесiniz?
10	Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda neler yapılmaktadır?

09

EK-3 MEB 2010/48 Yabancı Uyruklu Öğrenciler Genelgesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.OGM.0.72.02.010.06.01/6544

16/08/2010

Konu : Yabancı Uyruklu Öğrenciler

GENELGE
2010/48

- İlgi: a) Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği,
b) Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,
c) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,
ç) Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği,
d) Millî Eğitim Bakanlığı İmam-Hatip Liseleri Yönetmeliği,
e) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği,
f) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,
g) Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği,
h) Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik,
ı) Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği,
i) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği,
j) 27/01/2003 tarihli ve B.08.0.OGM.0.09.01.01.379.2/860 sayılı (2003/03) Genelge.

Ülkemiz birçok alanda, hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci yaşamaktadır. Son derece belirleyici ve etkili olan bu süreçte, değişen ve gelişen şartlar, ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar ile Avrupa Birliği müktesebatına uyum çalışmaları birçok mevzuatta değişiklik ve düzenleme yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çerçevede, Bakanlığımız faaliyetleri ile ilgili birçok mevzuatta değişiklik ve düzenleme yapılmış olup, bazı konulardaki çalışmalar ise bir plan dâhilinde sürdürülmektedir.

Yapılan ve yürütülmekte olan bütün çalışmaların amacı; ülkemiz eğitim imkânlarının kaliteli ve istenilen seviyeye yükseltilmesi ve öğrenim çağında bulunanların, ilgili mevzuatı doğrultusunda bu imkânlardan yararlandırılmalarının sağlanmasıdır. Ancak, Bakanlığımıza intikal eden talep ve duyumlardan, yabancı uyrukluların eğitim-öğretim imkânlarından yararlanmaları ve yararlandırılmaları konularında bazı sorun ve tereddütlerin yaşanmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sebeple; ülkemizde bulunan yabancı uyrukluların eğitime erişim, kayıt-kabul, belge tanzimi ve diğer hususlardaki iş ve işlemlerinin yürütülmesi konularında ilgi (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ), (h), (ı) ve (i) Yönetmelik hükümleri çerçevesinde aşağıdaki açıklamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu itibarla Bakanlığımıza bağlı her tür ve seviyedeki okul ve kurumlarda (yükseköğretim kurumları hariç olmak üzere) yürütülen eğitim-öğretimle ilgili iş ve işlemlerde, özel mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere aşağıdaki açıklamalar doğrultusunda işlem yapılacaktır.

1/4

Atatürk Bulvarı, 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Telefon: (0 312) 413 15 11
Faks : (0 312) 419 21 17
[ogm_mevzuat@meb.gov.tr/](mailto:ogm_mevzuat@meb.gov.tr)
Ayrıntılı bilgi için: Ali KARATAY Şö.Md.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.0GM.0.72.02.010.06.01/6544

16/08/2010

Konu : Yabancı Uyruklu Öğrenciler

Buna göre;

1- Komisyon

İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde eğitim-öğretimden sorumlu müdür yardımcısı/şube müdürünün başkanlığında yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere bir komisyon oluşturulacaktır. Bu komisyonda; her seviye ve türden birer okul/kurum müdürü, il emniyet müdürlüğü yabancılar şube müdürlüğünde görevli bir yetkili ile yabancı uyruklu öğrencinin ana dilinde mülakat yapabilecek yabancı dil öğretmeni veya tercüman bulundurulacaktır.

Komisyon;

a) Yabancı uyruklu öğrencilerin, bu Genelge'de yer alan kayıt-kabullere ilişkin şartları taşımaları halinde, diploma ve öğrenim belgelerine dayalı olarak denkliklerini belirleyerek öğrenim görecekları okul/kurumlara yönlendirecektir.

b) Vatansız, sığınmacı/mülteci ve sığınma/iltica başvuru sahibi durumundaki yabancı uyruklulardan öğrenim belgesi bulunmayanların, okul ve sınıf seviyelerini beyanlarına dayalı olarak mülakat, gerektiğinde yazılı veya sözlü sınav yoluyla ülkelerinde öğrenim gördükleri sınıf seviyesi üzerinden denkliğini belirleyerek ilgili okul/kurumlara yönlendirecektir.

c) Okul/kurumlar ile halk eğitim merkezlerinde Türkçenin öğretilmesi ve mesleki beceri kazandırılması için gerekli tedbirleri alacak, istenilmesi ve uygun ortamın bulunması halinde ise konuyla ilgili her türlü destekleyici eğitim-öğretim çalışmalarının planlaması ve gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

ç) Her öğretim yılı dönem başlarında olmak üzere yılda en az iki defa, bu tarihler dışında ise ihtiyaç duyuldukça toplanarak, il genelinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili değerlendirmeler yapacak ve alınan kararları ilgili okul/ kurum ve emniyet makamlarına bildirecektir.

2- Kayıt-kabuller için gerekli şartlar

a) Vatansız, sığınmacı/mülteci ve sığınma/iltica başvuru sahibi durumundaki yabancı uyrukluların kayıt-kabullerinde öğrenim vizesi istenmeyecek, ancak bunların, emniyet makamlarınca kendilerine ve veli veya vasilerine verilen en az altı ay süreli ikamet izinlerinin bulunması şartı aranacaktır.

b) Öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların kayıt-kabullerinde usulüne uygun pasaport ve öğrenim vizesi ile en az altı ay süreli ikamet izinlerinin bulunması şartı aranacaktır.

c) Türkiye'de çalışma ve ikametlerine izin verilen yabancıların çocuklarının kayıt-kabullerinde ayrıca öğrenim vizesi istenmeyecektir.

ç) Türkiye'de görevli Büyükelçilik, Başkonsolosluk ve uluslararası kuruluş temsilciliklerinde görevli personelin çocuklarının kayıt-kabullerinde; usulüne uygun pasaportlarının bulunması ve Dışişleri Bakanlığınca verilen kimlik kartlarının mevcut olması şartı aranacaktır. Bu personelin 18 yaşından büyük çocukları için ayrıca İçişleri Bakanlığından gerekli oturma izni alınmış olması şartı aranacaktır.

2/4

Atatürk Bulvarı, 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Telefon: (0 312) 413 15 11
Faks : (0 312) 419 21 17
[ogm.mevzust@meb.gov.tr/](mailto:ogm.mevzust@meb.gov.tr)
Ayrıntılı bilgi için: Ali KARATAY Şp.Md.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.0GM.0.72.02.010.06.01/6544
Konu : Yabancı Uyruklu Öğrenciler

16/08/2010

d) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı iken 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28 inci maddesine göre Bakanlar Kurulundan Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak başka bir ülke vatandaşlığına geçen kişilerin ve bunların çocuklarının kayıt-kabullerinde ikamet izni ve öğrenim vizesi istenmeyecektir. Ancak bunlardan aynı Kanunun uygulanmasına yönelik hükümler içeren Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 53 üncü maddesine göre verilen mavi kart sahibi olma şartı aranacaktır.

e) Okul müdürlüklerince; okullara kesin kayıtları yapılan yabancı uyruklu öğrencilere ait bilgiler il/ilçe milli eğitim müdürlükleri kanalıyla düzenli olarak emniyet makamlarına bildirilecektir.

f) Haksız taleplerin ve hukuki sorunların doğmaması için kayıt-kabul şartlarını taşımayanların okul ve kurumlara devamlarına izin verilmeyecektir.

3-Veri girişi ve belge düzenlenmesi

a) Okul ve kurumlarca yapılacak her türlü veri girişi yabancılar kimlik numarası ile e-okul sistemi üzerinden gerçekleştirilecektir.

b) İlgili mevzuatı doğrultusunda karne, tasdikname, diploma ve benzeri belge tanzimi; yabancı uyruklu öğrencilerin nüfus cüzdanı, pasaport, ikamet tezkere bilgileri ile varsa daha önceki öğrenim yıllarına ait öğrenim belgesi, tasdikname ve diploma bilgileri esas alınarak emsali T.C. uyruklu öğrenciler gibi e-okul sistemi üzerinden yapılacaktır. Ayrıca e-Okul üzerinden yapılan her türlü iş ve işlemlerde öğrenci ya da vasisinin pasaportunda yer alan öğrenciyle ilgili kimlik bilgileri kullanılacaktır.

c) Öğrenimini yarıda bırakan yabancı uyruklu öğrencilerin istemeleri halinde, ülkemizde almış oldukları öğrenim süresi ve seviyesini gösteren öğrenim belgesi tanzim edilerek kendilerine verilecektir.

4-Diğer hususlar

a) Öğrencilerin, ikametlerine uygun okullara yerleştirilmeleri ve öğrenim gördükleri/görecekları okulların kural ve mevzuatına uymaları esastır.

b) Öğrencilerin okul, çevre ve diğer öğrencilerle uyum içerisinde öğrenimlerini sürdürebilmeleri, uyum zorluğu çekenlere gerekli destek ve yardımın sağlanması için okul yönetimleri, rehberlik servisleri, rehberlik araştırma merkezleri ile komisyonca gerekli önlemler alınacaktır.

c) Öğrencilerin devam durumları; kayıt tarihinden itibaren izlenecek, devamsızlık gösterenlerin devamının sağlanması için gerekli önlemler alınacak, konuyla ilgili kişi ve kurumlar zamanında bilgilendirilecektir.

ç) Öğrenciler; okul ve kurumlardaki emsali T.C. uyruklu öğrenciler için uygulanan kılık kıyafetle ilgili mevzuat hükümlerine uyacaklardır.

3/4

Atatürk Bulvarı, 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Telefon: (0 312) 413 15 11
Faks : (0 312) 419 21 17
[ogm.mevzuat@meb.gov.tr/](mailto:ogm.mevzuat@meb.gov.tr)
Ayrıntılı bilgi için: Ali KARATAY Şp.Md.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.OGM.0.72.02.010.06.01/6544
Konu : Yabancı Uyruklu Öğrenciler

16/08/2010

d) Öğrencilere gerekli ders araç gereci ile burs ve yatılılık imkânlarının sağlanması için komisyonca o ille sınırlı olmak üzere gerekli tedbirler alınacaktır.

e) Ülkemizde bulunma durum ve statüleri emniyet makamlarınca belirlendikten sonra ikamete tabi tutuldukları yerleşim yerlerinde bulunan vatansız, sığınmacı/mülteci ve sığınma/iltica başvuru sahibi durumundaki öğrencilerin nakilleri, emniyet makamlarının bilgisi dâhilinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin okuldan ayrılma, okul bitirme ve benzeri durumları emniyet makamlarına bildirilecektir.

f) Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretimleri ile ilgili karşılaşılan/karşılaşılabilecek tereddüt ve sorunlar öncelikle komisyonca değerlendirilerek çözüme kavuşturulacaktır. Bu konuyla ilgili mahallinde çözüme kavuşturulamayan sorunlar, Bakanlığımızın ilgili öğretim dairesine intikal ettirilecektir.

g) Eğitim-öğretim faaliyetlerinden yararlanan yabancı uyruklulardan; e-okul kapsamında kaydı bulunanların kimlik bilgileri, sayıları, öğrenim düzeyleri veya yararlandıkları eğitim faaliyetleri, menşei ülke bilgileri ve statülerine ilişkin veriler e-okul üzerinden, e-okul sisteminde kaydı bulunmayanların verileri ise MEBBİS üzerinden sisteme girilecektir.

ğ) İkamet izin belgelerinin geçerlilik süresinin takibiyle ilgili iş ve işlemler, okul müdürlüklerince, il/ilçe milli eğitim müdürlükleri aracılığıyla yapılacaktır.

h) Ülkemizde bulunma durum ve statüleri emniyet makamlarınca belirlendikten sonra ikamete tabi tutuldukları yerleşim yerlerinde bulunan vatansız, sığınmacı/mülteci ve sığınma/iltica başvuru sahibi durumundaki yabancı uyruklular ile geri gönderme merkezlerinde barındırılan yabancı uyrukluların eğitim-öğretimden yararlandırılmaları hususunda; okul/kurumlar ile uygun mekânlarda seviyelerine uygun programlar dâhilinde eğitim-öğretim faaliyetleri yapılması için il milli eğitim müdürlüklerince, il emniyet müdürlükleri ile koordineli bir şekilde gerekli tedbirler alınacaktır.

ı) İş ve işlemlerin sağlıklı yürütülmesi için; başta il emniyet müdürlükleri olmak üzere konunun bütün taraflarıyla işbirliğine önem verilecek, gizlilik gerektiren konularda da gerekli hassasiyet gösterilecektir.

i) İlgili (j) Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Wîmet ÇUBUKÇU
Millî Eğitim Bakanı

Dağıtım:
Gereği :
B Planı

Bilgi:
A Planı

4/4

Atatürk Bulvarı, 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Telefon: (0 312) 413 15 11
Faks : (0 312) 419 21 17
ogm_mevzuat@meb.gov.tr
Ayrıntılı bilgi için: Ali KARATAY Şö.Md.

EK-4 MEB 2014/21 Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri
Genelgesi,

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 10230228/235/4145933
Konu: Yabancılara Yönelik
Eğitim - Öğretim Hizmetleri

23/09/2014

GENELGE
2014/21

- İlgi: a) 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu,
c) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu,
ç) 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu,
d) Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,
e) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,
f) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği,
g) Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği,
ğ) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,
h) Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği,
ı) Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği,
i) Göçmen İşçi Çocukların Eğitimine İlişkin Yönetmelik,
j) Denklik İşlemleri Kılavuzu 2011,
k) Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği,
l) Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
m) Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
n) Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
o) Halk Eğitimi Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge,
ö) 2010/48 sayılı "Yabancı Uyruklu Öğrenciler" Genelgesi.

Türkiye, coğrafi, stratejik, kültürel ve siyasî konumu nedeniyle tarihsel süreç içerisinde önemli göç akınlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'nin artan ekonomik gücü ülkemize yönelik göç hareketleri için bir çekim unsuru oluştururken, yer aldığı coğrafi bölgede devam eden siyasî istikrarsızlıklar, Türkiye'ye yönelik göçü teşvik eden bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Son döneme kadar göç hareketleri açısından Türkiye daha çok "geçiş ülkesi" konumunda iken, yabancılar tarafından ülkemizin artan ekonomik gücü ve istikrarıyla giderek bir "hedef ülke" olarak görüldüğü ve bu bağlamda ülkemize yönelik göçün artarak devam ettiği de bir gerçektir. Diğer taraftan ilgi (a) ve (b) Kanunlar ile Çocuk Hakları Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme hükümlerinde; eğitim hakkı, ayrımcılık yasağı, özel ihtiyaç sahibi çocukların eğitim imkanlarına erişimi, çatışma etkilerinin azaltılması ve çocuklara fiziksel, hukuki ve psikolojik olarak korunma sağlanmasında tamamlayıcı çabaların desteklenmesi bakımından

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: selman@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Selman İŞİK M. E. Uzman Yardımcısı
Tel: (0 312) 413 35 90
Faks: (0 312) 417 71 05

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b25c-5851-3465-a682-f71d kodu ile teyit edilebilir.

eğitim politikalarının belirlenmesinde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda ilgi (c) Kanunda yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den ckşları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir. Bakanlığımızın, söz konusu yeni durum ile birlikte, ilgili mevzuatı doğrultusunda ülkemizde bulunan yabancıların eğitim-ğretim hizmetlerinden yararlanmaları ve yararlandırılmaları hususlarında yaşanmakta olan sorunların ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla yol gösterici ve aıkclayıcı bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Ülkemizde bulunan, öncelikle zorunlu eğitim ağındaki öğrenciler olmak üzere, yabancılara yönelik yürütülen eğitim-ğretim faaliyetinin koordine edilmesi, eğitime erişim ve kaliteli eğitim hizmetlerinin sunulması, alanlarında ilgili birimler ve kurumlar ile eş güdüm içerisinde çalışmaların yürütülmesi ve acil durumlarda gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik iş ve işlemler; tarafımca görevlendirilecek bir Müsteşar Yardımcısının koordine edilmesinde olmak ve ilgi (a), (b), (c), () kanunlar, (d), (e), (f), (g), (đ), (h), (ı), (i), (k), (l), (m), (n) yönetmelikler, (o) yönerge ve (j) kılavuzun ilgili hükümleri kapsamında özel mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere aşağıdaki aıkclamalar doğrultusunda yürütülecektir.

Buna göre;

1- Bakanlık Komisyonu

Müsteşar, tarafımca görevlendirilen Müsteşar Yardımcısının koordine edilmesinde, uygun gördüğü bir birim uhdesinde ilgili birimlerden görevlendirdiği personel ile bir komisyon oluşturacaktır. Gerek görülmesi hâlinde taşra teşkilatından personel de bu komisyonda geçici olarak grevlendirilebilecektir.

Bakanlık Komisyonu;

a) Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumunda yürütülen eğitim faaliyetinden yabancıların yararlanmaları ve yararlandırılmaları hususlarında yaşanan sorunlar ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla, görevlendirilen Müsteşar Yardımcısının talimatları doğrultusunda çalışma yürütecektir.

b) lkemize kitlesel olarak akın eden yabancıların eğitim-ğretim ihtiyaçları ile ilgili durumu gösterir raporlar hazırlayacak; söz konusu durum ile ilgili çalışmalar yürüten ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve/veya uluslararası kuruluşlar (paydaşlar) ile koordine edilmesini sağlayacaktır.

c) Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile kriz durumlarında geçici olarak oluşturulan merkezlerde, yabancılara yönelik olarak yürütülen eğitim çalışmaları ile ilgili gerekli izleme ve raporlama çalışmalarını yürütecektir.

) Müsteşar Yardımcısı tarafından konuyla ilgili verilen diğer görevleri ilgili birimler ile eş güdüm içerisinde yürütecektir.

2- İl Komisyonu;

İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde, yabancılara yönelik eğitim - ğretim faaliyeti ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere il millî eğitim müdürü tarafından görevlendirilecek bir il millî eğitim müdürü yardımcısı veya Şube müdürü başkanlığında bir komisyon oluşturulacaktır. Bu komisyonda, her tür ve derecedeki eğitim kurumundan en az bir müdür ve yabancı öğrencilere mülakat yapabilecek yabancı dil ğretmeni veya tercüman ile val tarafından gerekli görülen ilgili diğer kurumlardan (İl göç müdürlüğü, il emniyet müdürlüğü, il AFAD müdürlüğü, il müftülüğü, il aile ve sosyal politikalar müdürlüğü, il

sağlık müdürlüğü) yetkili birer kişi ve geçici eğitim merkezleri bulunan illerde eğitim koordinatörleri (Kitleselel akından etkilenen illerde il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağılı olarak faaliyet yürütmek üzere geçici eğitim merkezi/merkezleri kurulması durumunda bu merkezlerde yürütülecek eğitim faaliyetinin koordine edilmesi amacıyla geçici olarak görevlendirilen eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfından personel) bulunacaktır. Kitleselel olarak o ile akın eden yabancılardan, eğitim-öğretim konusunda deneyimli olanlar arasından komisyon tarafından belirlenecek temsilciler, gerek görüldüğünde komisyona davet edilebilecektir.

İl Komisyonu;

a) Yabancı öğrencilerin, bu Genelge'de yer alan kayıt kabullere ilişkin şartları taşımaları hâlinde, diploma ve öğrenim belgelerine dayalı olarak denkliklerini ilgi (i) Yönetmelik ve ilgi (j) Kılavuza göre belirleyerek öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonları aracılığı ile öğrenim göreceklere eğitim kurumlarına yönlendirecektir.

b) İlgi (c) Kanunda tanımlanan, ancak ikamet izni alamayan ve/veya yabancı kimlik numarası edinemeyen, ilgili kurumca yabancı tanıtma belgesi verilmek suretiyle kayıt altında olan ve sınır dışı edilmeyenler de dâhil olmak üzere, yabancı öğrencilerden öğrenim belgesi bulunmayanları, beyanlarına dayalı olarak mülakat, gerektiğinde yazılı veya sözlü sınav yoluyla ülkelerinde öğrenim gördükleri sınıf seviyesi üzerinden denkliğini belirleyerek öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonları aracılığı ile ilgili eğitim kurumlarına yönlendirecektir.

c) Kitleselel akın ile ülkemize gelen yabancılar için illerde barınma merkezi/merkezleri oluşturulması hâlinde, söz konusu merkezlerde ilgili paydaşlar ile iş birliği içerisinde, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağılı olarak faaliyet yürütmek üzere geçici eğitim merkezi kurulması amacıyla gerekli tedbirleri alacaktır. Geçici eğitim merkezlerinde yürütülecek faaliyeti koordine etmek için komisyona geçici olarak yeterli sayıda personel görevlendirilmesini sağlayacaktır. Personel görevlendirilmesi il millî eğitim müdürlüğü önerisi ve valilik onayı ile yapılacaktır.

ç) Kitleselel akından etkilenen illerde, barınma merkezleri dışında da ihtiyaç duyulması hâlinde ilgili diğer paydaşlar ile iş birliği içerisinde, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağılı olarak faaliyet yürütmek üzere geçici eğitim merkezleri oluşturulmasını valilik oluruna sunacaktır.

d) Bakanlığımıza bağılı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde Türkçenin öğretilmesi, yaygın eğitim kurumları aracılığıyla mesleki beceri kazandırılması, sosyal ve kültürel içerikli kurslar düzenlenmesi ve kurs dışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirleri alacaktır. İstenilmesi ve uygun ortamın bulunması hâlinde konuyla ilgili her türlü destekleyici eğitim-öğretim çalışmalarının planlanması ve gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla, Bakanlık talimatları doğrultusunda paydaşlar ile iş birliği içerisinde çalışmalar yürütecektir.

e) Oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde eğitim-öğretim faaliyetine gönüllü olarak destek olmak isteyen yabancıları, görevlendirilen eğitim koordinatörü ile birlikte değerlendirecek ve uygun bulunanların söz konusu merkezlerde eğitim koordinatörü denetiminde çalışmalara destek olmalarını sağlayacaktır.

f) Geçici eğitim merkezlerinin oluşturulmasına karar verilmesi hâlinde, ihtiyaç duyulan yerlerde kamu ve özel kurum ve kuruluşlarınca temin edilen binaların tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağılı olarak faaliyet yürütmek üzere tahsis edilmesi çalışmalarını yürütecektir.

g) Yabancı öğrencilere gerekli ders araç gereci ile burs ve yatılılık imkânlarının sağlanması için imkânlar ölçüsünde gerekli tedbirlerin alınması yönünde paydaşlarla iş birliği içerisinde çalışma yürütecektir.

ğ) Her eğitim ve öğretim yılı dönem başlarında olmak üzere yılda en az iki defa,